

Plumley J.M. - An Introductory Coptic Grammar (Sahidic Dialect)

TAM METİN EKSİKSİZ TÜRKÇE TERCÜME (71 Sayfa)
Gnostik Araştırma Kütüphanesi Arşivi

--- SAYFA 1 ---

www.metalog.org/files/Plumley.pdf (PDF belgesi, Mektup kağıdı 8.5x11) Giriş niteliğinde bir Kıpti Dilbilgisi Bir Başlangıç Kıpti Dilbilgisi (Sahidik Lehçe), John Martin Plumley Daha sonra Mısırbilim Profesörü, Cambridge Üniversitesi 5 London Home & van Thal 1948 Orijinal teksir makinesi:
www.metalog.org/files/plumley.html Fotokopisi İbrani Üniversitesi Kütüphanesi'nde kopyalanmıştır, Kudüs, 1988 George Somsel ve Paterson Brown tarafından yazılmıştır; revize edilmiş I.12 Hypertext ve İspanyolca versiyonları: www.metalog.org/files/plum.html t mn-t son m-pe xristos. . . .

--- SAYFA 2 ---

İçerik Ayrıntılı İçerik Tablosu (475Kb): www.metalog.org/files/plumley/html/toc.htm Giriş Page 3 Bölüm I. Alfabe 4 Bölüm II. Heceler ve Kelimeler 6 Bölüm III. Morfoloji 8 Bölüm IV. Madde 14 Bölüm V. Rakamlar 16 Bölüm VI. Fiil 19 Bölüm VII. Fiil Sınıfları 1 20 Bölüm VIII. Fiil Sınıfları 2 24 Bölüm IX. Konjugasyon; Süreli Zamanlar 29 Bölüm X. Sınırlayıcı Zamanlar 33 Bölüm XI. Diğer Fiil Biçimleri 36 Bölüm XII. Parçacıklar 41 Bölüm XIII. Zarf 44 Bölüm XIV. Sözdizimi 48 Bölüm XV. Konuşma Şekilleri 53 Bölüm XVI. Zarf Cümleleri 58 Kıpti Terimler Dizini 61 Yaygın Düzensiz Fiil Parçaları 69 Genel İngilizce Dizini 69

--- SAYFA 3 ---

Giriş Eski Mısır Dilinin son aşaması olan Kıpti dilini öğrenmek isteyen öğrenci, zorunlu olarak Stern, Steindorff, Mallon, Till ve Chane Gramerlerine başvurmak zorunda kalmıştır; bunların hiçbiri İngilizce tercümesi mevcut değildir ve tamamının temin edilmesi zordur. İngilizce olarak basılan son önemli Kıpti Dilbilgisi, Dr Tattern's Grammar'ın 1863 gibi uzun bir süre önce yayınlanan ikinci baskısıydı (çevrimiçi olarak http://sourceforge.net/projects/marcion/files/rc3/marcion_rc3-win32.zip/download adresinde; zip'i açın, ardından marcion.exe'yi çalıştırın). O zamandan bu yana, iki nesil Kıpti bilginlerin çalışmaları sayesinde dil hakkındaki bilgimiz büyük ölçüde arttı. Öte yandan, merhum Dr W.E. tarafından derlenen muhteşem Kıpti Sözlüğü artık İngilizce olarak mevcuttur. Crum'a (www.metalog.org/files/crum.html) bakın. Yeni bir Dilbilgisi yazmaya biraz çekinerek cesaret ettim. İngilizce bir esere ihtiyaç acildir ancak bu ihtiyacı gidermeye yönelik çabanın kapsamlı bir çalışma niteliğinde olduğu da düşünülmemelidir. Böyle bir girişim, Kıpti dilindeki tek seçkin yerli yazar olan Shenoute'nin yazılarının kapsamlı bir sistematik ve istatistiksel incelemesi yapılmadan gerçekleştirilemez. Sahid lehçesi, yaşıyla ilgili herhangi bir teori nedeniyle değil, Crum'un sözlüğünde gururla yer alan lehçe olması gibi pratik bir nedenden ötürü seçilmiştir. Bunun yanı sıra bu lehçede öğrencinin okuyabileceği çeşitli metinler de bulunmaktadır. Tamamı metinlerden gerçek alıntılardan oluşan örneklerin büyük bir kısmı İncil'den alınmıştır. Zoega'nın harika Kataloğu Codd. Copticonum &c., 1810 (bundan sonra Z olarak anılacaktır) daha az ölçüde kullanılmıştır. Çok az öğrencinin araştırdığı yayınlanmış metinlere birçok referans vermek yerine, kendimi kasıtlı olarak birkaç örnekten tam olarak alıntı yapmakla sınırladım. Uzayda katı tasarrufa duyulan ihtiyaç, beni Dr. H.J. Polotsky'nin İkinci Zamanların işlevine ilişkin büyük keşfiyle (§186a) yarım yamalak ilgilenmeye zorladı, ancak öğrenciler onun çalışmasını kendileri okumaktan geri durmamalıdır (Études de Syntaxe Copte, Kahire, 1944). Görevimin en keyifli kısmı kaldı. Çalışmamı mümkün kılanlara teşekkürlerimi ifade etmek istiyorum. Öncelikle, Kıpti Çalışmalarına birlikte başladığım Londra Üniversitesi Koleji'nden Prof Jaroslav Cerny'ye teşekkür etmeliyim. Onun nezaketi ve yardımı sonsuzdur ve ona olan borcum ölçülemez. Prof S.R.K. Cambridge'den Glanville'e de aynı derecede borçluyum. Bu Dilbilgisini derlemeye onun tavsiyesi ve teşvikiyle başladım ve onun tavsiyelerinden her zaman yararlandım. Prof Battiscombe Gunn, Oxford'daki misafirperverliğinden memnun kaldığım iki olayda benimle gramerin çeşitli noktalarını tartıştı ve bu tartışmaların sonucunun çalışmanın genel olarak gelişmesi olduğunu eklememe gerek yok. Son olarak, sadece müsveddenin tamamını okumakla ve birçok değerli öneride bulunmakla kalmayıp, aynı zamanda düşünceliği ve çok yoğun bir evi yönetmesiyle bu kitabı yazma işini umduğumdan çok daha kolay hale getiren eşime teşekkür etmeliyim. J. Martin Plumley St Paul's Vicarage Tottenham, İngiltere 17 Temmuz 1947 Not: Windows, yüklü herhangi bir yazı tipine kolayca ayarlanabilen bir Ekran Klavyesi içerir (Başlat/Tüm Programlar/Donatılar/Erişilebilirlik içinde); böylece Kıpti alfabesiyle yazılabilir ve ayrıca Kıpti dilinde arama yapılabilir.

Plumley'in teksir makinesine birkaç küçük ekleme ve düzeltmenin yanı sıra sözcük öğeleri arasındaki noktalar da 2007-8'de eklenmiştir. Düzeltmeler: edit@metalog.org, gfsomsel@juno.com, pjchd@uma.es, epostigo@uma.es. 3

--- SAYFA 4 ---

Bölüm I. Alfabe. §1. Kıpti Alfabesi 31 harften oluşur. Bunlardan 24'ü Yunan Alfabesinden alınmıştır, geri kalanı Yunancada temsil edilmeyen ünsüz sesleri ifade etmek için Demotik karakterlerden oluşturulmuştur. Harf Adı Değer Harf Adı Değer a alfa a r rw r b bhta b, v s shmma s g gamma g t tau t d dalda d u 6e w, v, u e ei e (kısa) f fi ph z zhta z x xi kh h 6hta e (uzun) y yi ps q qhta th w w o (uzun) i iwta y, i 4 4ai sh k kappa k 3 3ai f l lauda l 1 1ai kh (Yalnızca Bohairic) m mh m 6 6ori h n ne n `an`ia j c ci ks 2 2ima g (sert) o ou o (kısa) 5 5 tip p pi p - sonant ünsüz Harflerle ilgili notlar. §2. g, d, z nadiren tamamen Kıpti sözcüklerde görülür, ancak bunlar genellikle Yunanca alıntı sözcüklerde kullanılır. Ancak bu harflerin yerini başka ünsüz harflere bırakma eğiliminin olduğunu da belirtmek gerekir; g'nin yerini k aldı: ör. akwra, ke6enna, knwmh; g 2 ile değiştirildi: ör. a2wn, sinarpa2h, 2nwmh; d, t ile değiştirildi: ör. skantalon, peths, preta (Latince praeda). Not: g bazen n'den sonra k için görünür. Bu özellikle anok 'I'den gelen ang- yapısında ve sözel önek ng'de (nk için) yaygındır. Birkaç durumda g, n ile biten bir sözlü biçime eklendiğinde 2. masking ekinin k'si için görünür, örneğin; souwn.k için souwn.g, tntwn.k için tntwn.g. Birkaç söz kökü aynı eğilimi gösterir; mounk için mounng, pwnk için pwnng. z, anshbe 'Okul'un alternatif yazılışında anzhbe olarak görünür. §3. q, c, f, x, y çoğunlukla Yunanca kelimelerde görülür. Sahidik dilinde bazen t6, ks, p6, k6, ps'nin kısaltmaları olarak kullanılırlar. En yaygın olarak Bohairic lehçesinde kullanılırlar. Şunlara dikkat edilebilir: t.6e 'Tarz' için qe ve belirli nedensel fiiller, örneğin t6.mko 'Acı çekmek' için q.mko, t.6mso 'Oturmaya neden olmak' için q.mso. Ayrıca, ksour 'Yüzük' için cour, lc (lwks yapısı) 'Isırmak', sk6at 'Evlilik hediyesi' için sxat, psis için 'Dokuz', lepe 'Parça' için leye. §4. i ve u yarı ünsüzdür, çünkü Kıpti dilinde hem ünsüz hem de sesli harf olarak kullanılırlar. (a) Ünsüz olarak: i genellikle bir hecenin başında ei biçiminde (daha az yaygın olarak Bohairic'te olağan biçim olan i+ şeklinde) görünür. Bir kelimenin sonunda i+ biçimi olağandır. Bir ünsüz olarak İngilizce 'Yet'teki y'ye eşdeğerdir (bkz. Heby y); örneğin eiwt (yot) 'Baba', eiwm (yom) 'Deniz'. u, Yunanca sözcükler dışında her zaman ou biçiminde görünür. Bir ünsüz olarak 'W' veya 'Y'ye eşdeğerdir (çapraz başvuru İbranice w); örneğin ouwm (wom) 'Yemek', touwt (iki) 'İdol'. (b) Sesli harfler olarak: i = i (litre olarak); örneğin mise (mi-se) 'Doğurmak', rir (rir) 'Domuz'. ou = u ('Gerçek'te olduğu gibi); örneğin nanou.3 (na-nuf) 'O iyidir', mou6 (muh) 'Dolu olmak'. §5. Demotic'ten türetilen yedi harf: (a) 4 = 'sh'; Yunanca'da şç veya basitçe σ olarak yazılmıştır. Bu harf aynı zamanda bazı kelimelerde orijinal h'yi (eğri alt çizgi) temsil eder; örneğin Eski Mısır hpr'sinden 4wpe (sho-pe). (b) 3 = 'f'; örneğin sa3 (saf) 'Dün', 3i (fi) 4

--- SAYFA 5 ---

'Taşımak'. Sık sık b'nin yerini alır; örneğin noub 'Altın' için nou3, 4wb 'Tıraş etmek' için 4w3; ve tam tersi, 6o3 'Yılan' çoğulu 6boui. (c) 1 = 'kh' (yalnızca Bohairic; Almanca ve İskoç dilindeki 'hard ch' veya İspanyolca'daki 'j') Sahidik dilinde kullanılmaz; Bohairic'te, eski ünsüzler h (eğri alt çizgi) ve h'yi (Eski Kıpti biçimi: www.metalog.org/files/plumley/plum-004.gif) temsil ederken Sahidic 6'ya karşılık gelir. (d) 6 = 'h'; Sahidik dilinde bu harf, hiyeroglif yazıdan h, h (noktalı), h (altı eğri) ve h olarak çevrilen orijinal olarak farklı dört sesi temsil eder. Dört orijinal sesin bu tek biçimini içeren kelimelerin alındığı geniş alan, Crum'un Kıpti Sözlüğü'nün yaklaşık dokuzda birinin 6! ile başlayan kelimelere ayrılmış olmasından görülebilir! Yunanca kelimelerle Spiritus asper'i temsil etmek için 6 kullanılır; örneğin 6agios, 6hgemwn, 6olws, 6wste, vb. Ayrıca bazı yaygın sözcüklerde de yanlış kullanılır: ör. 6eqnos, 6elpis, 6isos, 6ikwn (εἰκων). 8 yalnızca Achmimic'te hiyeroglif h (altı eğri) ve h'yi temsil etmek için kullanılır. Bohairic 1'e ve bazen Sahidic ve Bohairic 4'e karşılık gelir. (e) ', Yunanca'da τχ veya τς olarak yazılır (Cf İbranice c). Bazen t4'ün daralması olarak karşımıza çıkar; örneğin t 4po için po . 'Olmasına neden olmak, doğurmak'. Okumayı kolaylaştırmak için İngilizce'de 'Şaka' veya 'Jam'deki 'J' olarak telaffuz edilebilir. Not: ' özellikle Bohairic'te sıklıkla 2 ile değişir; örneğin Sah 2i` Boh `i` 'El', `wlk/2wlk 'Uzatmak', `ero/2ero 'Ateşlemek', no2/no` 'Harika'. (f) 2 = sert bir 'g'. Orijinal Demotik işaret k'yi temsil ediyordu. Kıpti dilinde 2 sıklıkla k'nin yerini alır; örneğin lw'k ve lw'2 'Yapışmak'. Ayrıca yukarıda (e) belirtildiği gibi 2, ` ile dönüşümlü olarak kullanılır. (g) 5 = 't'. Şunu da belirtmek gerekir ki, bu harf Alfabetik tabloda ayrı bir sembol olarak sayılsa da, Crum'un Kıpti Sözlüğü'nde t başlığı altında 5 ile başlayan kelimelere başvurulmalıdır. §6. Eski Mısır dili, Kıpti dilinde yazılmayan iki ünsüz harfi temsil ediyordu. Bunlar gırtlaksız durak 3 (Aleph) ve gırtlaktan ' (Ayin) idi: (a) 3 erken bir dönemde 'i (y) ile değişmeye başlamıştı ve sonuç olarak eski ünsüz birçok Kıpti kelimeye ei (i+) olarak temsil ediliyor; örneğin eiw6e 'Alan' (eski 3ht [noktalı h]). Ancak diğer biçimlerde 3 tamamen ortadan kaybolmuştur; örneğin kwb 'İkiye katlamak' (eski k3b). (b) ' Ptolemaios döneminde ünsüz olarak zayıflamaya başlamıştı ve Kıpti yazısının formüle edildiği dönemde bunun için hiçbir sembolün gerekli görülmemesi gerçeği, bunun konuşma dilinde neredeyse tamamen yok olduğunu gösteriyor. Ancak orijinal varlığının hala hissedildiğinin göstergesi iki şekilde gösteriliyor. Birincisi, normalde 'o' veya 'e'nin beklendiği yerde 'a' sesli harfinin varlığı; örneğin kaa.3 'Onu yerleştirmek' eski *hō3'ef → *ha'ef → kaa.3'ten (eğri alt çizgiler). 'a' sesli harfine yönelik bu tercih, başlangıçta 3'ü içeren bazı biçimlerde de belirtilmiştir; örneğin sa se için 'Geri' (eski s3). İkincisi, çift sesli harfin varlığı; örneğin ouaab 'Kutsal' (eski w'b), 4wwt 'Kesmek' (eski š'd). Bohairic'te sesli harflerin bu iki katına çıkması artık gözlemlenmiyor; örneğin ouab ve 4wt, eski Ayin'in nihayet ortadan kaybolduğunu gösteriyor. Not: " harfinin ünsüz kökün diğer kısımlarındaki orijinal varlığı bazen bir sesli harfin bu iki katına çıkmasıyla fark edilir; örneğin mhh4e 'Kalabalık' (eski mš'), pwwne 'Geri dönmek' (eski pn'), vb. §7. Ünlülerin sayısı yedidir: kısa uzun A sesi a i (veya h)

E ses e h O ses o w (veya ou) h, o veya w her zaman vurgulu hecelerde bulunur. Diğerleri vurgulu veya vurgusuz hecelerde durabilir. §8. İkili ünlüler bir sesli harf ve yarı ünsüzlerden birinden (iki yarım hece) oluşur. (a) i+ ile: ai+, ei+, hi+, oi+, wi+, oui+; örneğin e6rai+ 'Yukarı doğru', pei+- 'Bu', hi+ 'Ev', 6amoi+ 'Ah bu!', pwi+ 'Benimki', moui+ 'Aslan'. (b) u ile: au, eu; örneğin nau 'Görmek', peu.6ht 'Onların kalbi'. §9. Not: hu (eski hou), iou, oou, wou, ouou bir ikili sestense ziyade iki ses oluşturuyormuş gibi düşünülmelidir; örneğin 3.nhu 'O geliyor', 'Yıldız', 'Onlar', 6'Kendileri', nou.ou 'Onların'. Ünsüzlerin Değişimi: §10. b, m, p'den önce n harfi m olarak değişir; örneğin m.baampe (n.baampe için) 'Keçiler', m.maein (n.maein için) 'İşaretler', 76m.p.kosmos (6n.p.kosmos için) 'Dünyada'. Not 1: n, m veya p'den önce Sonant Ünsüzleri (§23) olarak işlev gördüğünde değişmez; örneğin 6n.m-.man4wpe 'Meskenlerde'. Not 2: Bazı eski metinlerde n, zaman zaman aşağıdaki ünsüzle (b, l veya r) benzeştirilir; örneğin l.laos (n.laos için) 'İnsanlar', r.rwme (n.rwme için) 'İnsanlar'. §11. ` harfi 4'e değişmeden önce (ama Bohairic'te değil); örneğin 4a`e 'Konuşmak' (Boh sa`i), e4`e 'Eğer' (Boh is`e). §12. Kıpti dilinde iki benzer ünsüzün tek bir harfe dönüştürülmesi yönünde çok yaygın bir eğilim vardır. Bu özellikle n için geçerlidir; örneğin tet.na.2w (tetn.na.2w için) 'Kalacaksınız', ne.3.bwk an (n.ne3.bwk an için) 5

--- SAYFA 6 ---

'O gitmiyordu'; ayrıca bkz. mn.th (ay için) 'Onbeş', 'ou.th ('dışarıda' için) 'Yirmibeş'. §13. Metatez yaygındır. p / t ör. swpt, swtp 'Seçmek için'; opt, otp 'Ekli' b / l ör. sblte, slbte 'Devrilmek için' l / m ör. tezgah, moole 'Yem' s / 4 ör. sw4, 4ws 'Alçakgönüllü olmak' s / 6 ör. os6=, o6s= 'Biçmek için' 6 / t ör. taq (tat6), ta6t 'Kurşun' 2 / s ör. w2s, ws2 'Methetmek' ve diğerleri. Not: mn- isimlerden önce 'ile', ancak nm-ma= zamir eklerinden önce. Ünlülerin Değişimi: §14. m ve n'den sonra w düzenli olarak ou'ya dönüşür; örneğin mour (mwr için) 'Bağlamak', nou'e (nw'e için) 'atmak'. Not: Bu kuralın bir istisnası, 2. çoğul eki -tn'nin o ile biten bir köke eklenmesidir; örneğin mmw.tn (kök mmo=) 'Siz'. Ancak nou.tn'yi (nw.tn değil) 'Sizinki' olarak not edin. Bazen w, 4, ` veya 2'den sonra ou olarak değişir; örneğin 4ou4t (4w4t için) 'Pencere', `ou3 (`w3 için) 'Pahalı olmak için', 2ouna2 (2wna2 için) 'Pelerin'. §15. 6 ve 4'ten önce, eski h'yi (altı eğri) temsil ettiğinde o sesli harfi a'ya dönüşür; örneğin ma6.3 (mo6.3 için) 'Doldurmak', pa6.s 'Onu kırmak', oua4.3 (ouo4.3 için) 'Bunu arzulamak'. 6 veya 4 içermeyen kelimelerde o'nun a'ya değişmesi çoğu durumda Ayin'in orijinal varlığına atfedilir (§6). §16. Ünlülerin daralması. Kısa e ara sıra önünüzden düşüyor; örneğin soun- (seoun- için) sooun 'Bilmek'in yapı biçimi, sou- (seou- için) siou 'Yıldız'ın yapı biçimi. Ancak normalde kasılma meydana gelir; örneğin meut- (meout- için) mouout 'Öldürmek'in yapı biçimi, ne.un- (ne.oun için) 'Vardı'. Aynı şekilde au ile sözleşme yapmadan önce; örneğin a.u.son bwk ebol (a.ou.son bwk ebol için) 'Bir erkek kardeş dışarı çıktı'. Ünlü ou'yu ünsüz ou takip ettiğinde, tek bir yarı ünsüze doğru daralma etkili olur; örneğin inter.ouw (nter.ou.ouw için) 'Onlar sona erdiğinde', mp.ouw4t (mp.ou.ouw4t için) 'İbadet etmediler', ouoein (for ou ouoein.) 'Bir ışık'. Bölüm II. Heceler ve Kelimeler. §17. Teorik olarak bir sözcükteki her hecenin bir ünsüz harfle başlaması gerekir; örneğin bwl, son, kba, vb. Ancak birçok kelime sesli harfle başlayarak bu kuralı ihlal eder; örneğin wp, erhu, o`, vb. Bu bariz çelişki, başlangıçta zayıf bir ünsüzle, genellikle gırtlaksız durak veya Ayin (§6) ile başladıklarını gösteren hiyeroglif formlara referansla açıklanabilir; dolayısıyla wp 'ip'ten, erhu 'iryw'den, w' 'd3'ten, wtp 3tp'den türetilir. §18. İki tür hece vardır: açık ve kapalı hece. Açık heceler ünlüyle, kapalı heceler ünsüzle biter. Genel kural şu şekilde ifade edilebilir: Açık bir hece uzun bir sesli harf gerektirir, örn. sw, ph; kapalı bir hece kısa bir sesli harf gerektirir, ör. no2, koştı. Ancak bu kuralın birçok istisnası vardır. Örneğin, uzun bir sesli harf vurgulu olduğunda kapalı bir hecede yer alabilir (§19); örneğin 3.bwl 'Gevşetiyor'. Ve açık hecelerde duran çok sayıda kısa sesli harf örneği vardır; örneğin pe 'Cennet', 6o 'Yüz' vb. Bu istisnalar, Kıpti döneminde kaybolan ekleri ortaya çıkaran hiyeroglif formlara ve ayrıca eski yazıyla yazılmış olmasına rağmen uzun süredir telaffuz edilmeyen zayıf ünsüzlere atıfla açıklanabilir. Böylece pe eski pt seslendirilen *pet'ten türemiştir. 6o, bir zamanlar zayıf ünsüz r'yi (hr, seslendirilmiş *hor → ho [h noktalı]) içeren bir kelimenin son biçimidir. §19. Vurgu veya Ton. Bir kelimedeki veya bileşik kelimedeki bir hece, vurguyu veya ton vurgusunu taşır. Bu

Vurgulu heceye Ton Hecesi ve sesli harfine Biçimlendirici Ünlü denir. Ton Hecesi her zaman sözcükteki son veya sondan bir öncekidir; örneğin 3.bwl 'Gevşetiyor', son hecedeki ton; 3.swtm 'Duyuyor', sondan bir önceki ton. Not: İki sesli harfin bir arada bulunduğu durumlarda, ton açısından bunlar tek sesli harf olarak kabul edilir; örneğin 6ww.k hó-ok olarak telaffuz edilir: 'Sen de'. §20. Ses tonu aynı hecede kalmaz: örneğin kelimeye bir sonek eklendiğinde ses tonu kelimenin sonuna doğru ilerler; vurguyu kaybeden orijinal ton hecesi vurgusuz hale gelir ve sesli harfi kısalır; örneğin 5.na.bwl 'Gevşeyeceğim', 5.na.bl.thutn 'Seni kaybedeceğim', solsl 'Rahatlatmak için' slswl.k 'Seni rahatlatmak için'. Not: Genel bir kural olarak, başka bir heceyle eklenen tek heceli sözcüklerde ton değişmez; örneğin eiwt 'Baba' çoğul eiote, pe 'Cennet' çoğul phue. Ancak birkaç çoğul bu kuralın istisnalarını gösterir; örneğin oğul 'Kardeş' çoğul snhu, 6wb 'Şey' çoğul 6bhue. 6

--- SAYFA 7 ---

§21. İki veya daha fazla kelime bir bileşik isim veya grup oluşturacak şekilde birbirine yakın yerleştirildiğinde, ton yalnızca son kelimeye uygulanır ve önceki kelimenin veya kelimelerin Biçimlendirici Ünlüsü kısalır; örneğin 6ou-mise 'Doğum günü' (6ouu 'Gün' ve mise 'Doğurmak'tan), pai+.rwme 'Bu adam' (pai+ 'Bu' ve rwme 'Adam'dan), skrkr.p.kot 'Tekerleği döndürmek' (skorkr 'Yuvarlanmak' ve p.kot 'Tekerlek'ten). §22. Tonun hareket etmesinden kaynaklanan ses değişiklikleri. Belirtildiği gibi (§20, 21) ton kaybı, uzun sesli harflerin kısaltılması anlamına geliyordu; ancak sesli harf zaten kısaysa ya değişmeden kalır ya da tamamen kaybolur; örneğin 6wtb 'Öldürmek', 6etb.p.rwme 'Adamı öldürmek'; a3 'Eti', a3.rir 'Domuzun eti'; rwme 'Adam', rm.rakote 'İskenderiyeli Adam, İskenderiye'; 4wp 'Almak için, 4wp.6mot 'Teşekkür etmek için' (lafzen, lütuf almak için). Son iki örnek sesli harfin tamamen kaybolma eğilimini göstermektedir. Bu, Sahidic lehçenin bir özelliğidir ve en yaygın olarak hece b, l, m, n, r ile bittiği zaman, daha az sıklıkla ise s, 4, 3 veya 6 ile bittiği zaman bulunur. §23. Kıpti MSS'deki ünsüz harflerin kesintisiz dizilişi, kelime bölünmesini son derece zorlaştırıyor. Yalnızca bir sesli harfin açıkça fark edilebildiği ntnmtntenot gibi bir gruptan ne anlaşılmalıdır? Böyle bir ünsüz dizisi nasıl hecelere bölünebilir? Neyse ki Sahidic MSS'nin yazarları bu zorluğun farkındaydı ve okuyucuya yardımcı olacak basit bir yöntem icat ettiler: Süper Doğrusal Vuruş veya Hece İşaretleyici. Harflerin üzerine (b-, l-, m-, n- ve p- ve daha az sıklıkla k-, s-, 4-, 3- ve 6-) vuruş konularak hecelere doğru bölünme gösterilir. Bu nedenle, iyi bir MSS'de ntnmtnteiw, n-tn-tmn-teiw olarak görünür ve n-tn-t.mn-t.eiw hece bölümünü gösterir. Her ne kadar vuruş bir sesli harf işareti olmasa ve İbranice Vokal Shewa'ya benzer olarak düşünülmese de, bu hece işaretinin aslında sonant olarak işlev görebilen ünsüzlerin üzerinde görüldüğüne dikkat edilmelidir. Bazı ünsüzlerin bu sonant özelliği, modern konuşma İngilizcesinde gözlemlenebilir; örneğin 'Tünel', ancak 'Tun-l' olarak telaffuz edilir, 'Patten' 'Pa-tn' olarak telaffuz edilir veya 'Tottenham' (bir yer adı) yerel olarak 'Tót-num' olarak telaffuz edilir. Son iki örnek Kıpti harfleriyle yazılmış olabilir; patn- ve totn-m-. (Meksika Nahuatl dilinde yaygın olan tl ekiyle karşılaştırın; örneğin chocolatl 'Çikolata' ve coyotl 'Coyote'.) Kıpti dilini yüksek sesle okurken kolaylık sağlamak için öğrenci, bunun başlı başına bir sesli harf işareti olmadığını tam olarak anladığı sürece, hece işaretini taşıyan ünsüzlerden önce kısa bir 'e' sesi kullanabilir. Dolayısıyla n-tn-.sooun- an 'Bilmiyoruz' en-ten-so-wen an olarak okunabilir ve bwk ng-.r-.6wb 'Git ve çalış' bok neg-er-hob olarak okunabilir. §24. Başka bir kelimeyle yakından birleşerek tonunu kaybeden -e ile biten isimler, bu son ünlüyü kaybeder; örneğin rm-.n-.khme 'Siyah adam, Mısırlı': rwme 'Erkek' ve n-.khme 'Siyahlı'dan, 4r-.n-.ouwt 'Tek oğul' 4hre 'Oğul'dan ve n-.ouwt 'Birinden'. §25. Üç Biçim veya Sesli Harf Yapısı mevcuttur: Mutlak, Yapı ve Zamir. Konuşmanın hemen hemen her bölümüne yayılırlar, ancak en önemli rolü fiilde oynarlar. Her üç formun da tüm kelimelerde bulunması gerekmediğine dikkat edilmelidir. Yalnızca birkaç ismin Zamir Biçimi vardır (§38). Bazı fiillerin yalnızca Mutlak Biçimi vardır; örneğin 6mom 'Sıcak olmak'. Ayrıca, üç form her zaman

birbirinden farklı; örneğin sw6e Mutlak Formu 'örmek', oysa sa6t Yapı Formu ve Zamir Formu'dur. §26. Mutlak Form, Tam Formdur ve fonetik olarak herhangi bir kelimedenden bağımsızdır, yani telaffuz açısından onu takip eden kelimelerden ayrılmıştır. Bu form her zaman tonu taşır; örneğin rwme 'Adam', bwl 'Gevşetmek', swtm- 'Duymak'. Not: Crum'un Kıpti Sözlüğünde (www.metalog.org/files/crum.html) kelimeler Mutlak Biçimde verilmektedir ancak kelimelerin sırasının ünsüz yapılarına göre belirlendiğini belirtmek gerekir; örneğin terpose, trir, trre, twrt, tortr, vb. §27. Yapı Formu, bir kelimenin kendisini takip eden bir kelimeyle yakından birleştiği durumlarda kullanılır. Bu durumda Yapıdaki sözcük, tamamlayıcısına geçen tonunu kaybeder. Ton kaybı, sesli harflerin kısaltılmış biçimde sergilendiği kısaltılmış bir biçimle sonuçlanır (§21, 22); örneğin rm-.5me 'Kasabalılar' (rwme ve 5me 'Kasaba'dan), 6etb.p.son 'Kardeşi öldürmek' (6wtb 'Öldürmek' ve p.son 'Kardeş'ten). Not: Yunanca fiiller ve diğer yabancı ödünç fiillerin yanı sıra geç fiillerin Yapı Biçimi yoktur. Aynı şekilde Zamir Formları da yoktur. §28. Zamir Biçimi, Kişi Ekleriyle birlikte kullanılan biçimdir ve Yapının aksine tonu taşır; örneğin kot.3- 'İnşa etmek için' ama ket.p.hi+ 'Evi inşa etmek için' inşa et, 6otb.3- 'Onu öldürmek için' ama 6etb.p.son 'Kardeşini öldürmek için' inşa et. Bazı fiil sınıflarında (§166, 168-69), son eklerin eklenmesinin etkisi, tonun kelimenin sonuna doğru daha da çekilmesidir; örneğin solsl 'Teselli etmek' ama slswl.3- 'Onu teselli etmek', moste 'Nefret etmek' ama mestw.k 'Senden nefret etmek'. Not: Zamir Formunun kısaltılmış bir formu, ekleri alan İyelik Maddesi (§50) durumunda ve ayrıca son ekleri alan Fiil Yardımcıları durumunda görünür. Bu formlar, sahip olunan şeye veya gerçekleştirilen eyleme geçen tonu taşımaz; pek.4a`e 'Senin sözünü', a.3.swtm 'O duydu'. §29. Belirtildiği gibi (§22), MSS'de kelimeler arasında

herhangi bir bölünme gözlenmemektedir. Aşağıdaki kısa alıntı Zoega, Catalogus Codd'dan alınmıştır. Copticonum &c., 1810 (bundan sonra Z; Levha V, s.338): 7

--- SAYFA 8 ---

pe`ep6llona3`etwoungngpwtngta6o3auwnteunoua3ou`aia3twouna3ta6epe3eiwtauwnitei6eaubwkepeuhi eura4e Basılı kitaplarda şu şekilde kopyalanmıştır: pe`e-p6l-lo na3 `e twoung- ng-pwt ng-ta6o3 auw n-teunou a3ou`ai+ a3twoun- a3ta6e-pe3 eiw n-tei+6e aubwk epeuhi+ eura4e Yaşlı adam ona şöyle dedi: Kalk ve koş ve onunla buluş. Ve hemen toparlandı, ayağa kalktı, babasıyla tanıştı ve böylece sevinç içinde evlerine gittiler. §30. Basılı metinlerde, orijinalin keyfi bir bölümü yapılır; burada yardımcı ve sözel biçim bir araya getirilir ve doğrudan nesne kısa çizgi aracılığıyla eklenir; örneğin auw a.3.6etb-p.rwme 'Ve adamı öldürdü'. Not: Crum'un Kıpti Sözlüğünde ve Gramerlerin çoğunda kısa çizgi, bir isim veya zamirden önce geçen fiillerin ve edatların biçimlerini bir bakışta göstermek için kullanılır; bu nedenle bir fiilin veya edatın başka bir isimden önceki Yapı biçimi tek bir kısa çizgi ile yazdırılır; örneğin r- , pe`e-, e-, n- , vb. Biçim Zamir Son Ekleriyle (Zamir Biçimi) kullanıldığında çift tire kullanılır; örneğin aa=, pe`a=, ero=, m-mo=. §31. Uzun Süper Doğrusal Vuruş, hece işaretçisiyle karıştırılmamalıdır; MSS'de genellikle son harfin üzerindeki satırın sonunda bulunur ve son n'yi temsil eder; örneğin ah n.5.na. kaa.k nsw.i+ a\ = auw n-.5.na.kaa.k n-sw.i+ an 'Ve seni bırakmayacağım' (Yeşu 1:5; §396). §32. Belirli Yunanca başlıkların ve isimlerin kısaltmaları çok siktir, ayrıca Uzun Süper Doğrusal Vuruşla da kullanılır: örneğin: i\ s\ i+hous i\ h\ \ israh\ i\ h\ m\ i+hrousalhm k\ e\ kurie p\ n\ a\ pneuma x\ s\ xristos (Ayrıca stauros 'Çapraz' için sros'a ve hem stauros hem de stauros için s\ 5\ 'e dikkat edin. σταυρουσ 'Çarmıha germek'.) §33. Yunanca kelimeler fonetik olarak yazıldığından orijinallerini tanımak zor olabilir; örn.: 6eirhnh ειρηνη trazuza τραπεζα anixe ανεχειν arna αρνεισθαι eti αιτειν kelebin πελεκυς (metatezin ilginç bir örneği) 5atrepei διατρεπειν tihkhma διηγημα 6enation εναντον 6ikwn εικων 6ebrize υβριζειν §34. Noktalama. MSS'de kelimeler arasında boşluk yoktur. Kullanılan tek noktalama işareti cümleleri bölmek için tek durak (·) idi. Paragraf sonlarında çift nokta (:) kullanıldı. Basılı metinlerde genellikle Yunanca noktalama işaretleri kullanılır. Bu İnternet sürümünde (2007), ayırtırmayı kolaylaştırmak için sözcük öğeleri arasına noktalar eklenmiştir. Bölüm III. Morfoloji. I. İsim; Zamirler. §35. Sonek Zamirleri. bu formlar konu veya nesne olarak çeşitli formların sonuna eklenir: Tekil Çoğul İngilizce Açıklama Bitiş İngilizce Açıklama Bitiş I 1st common -i, -t we 1st com -n thou (m) 2nd masc -k you 2nd com -tn- (thutn-) thou (f) 2nd fem -e (-te) veya none he 3rd masc -3 They 3rd com -ou (-sou, -se) she 3rd kadın -s 8

--- SAYFA 9 ---

§36. Kullanım Alanları: (a) Edatlardan sonra; örneğin ero.k 'Sana', na.n 'Bizim için', m-mw.tn- 'Seninle', 4aro.3 'Ona', nm-ma.s 'Onunla'. §37. (b) Sözlü yardımcıların konusu olarak; örneğin a.3.`oo.s 'O söyledi', ne.n.swtm- 'Duyduk', mare.k.bwk 'Gitmeni dilerim!'. (c) Fiilin Eski Çekim biçiminin konusu olarak (§180); örneğin pe`a.3 'Diyor ki', naa.k 'Sen harikasın'. (d) Fiilin nesnesi olarak; örneğin a.3.bol.3 'Onu serbest bıraktı', 3.na.6otb.3 'Onu öldürecek'. (e) Refleks olarak; örneğin a.3.kot.3 e.m-ma.qhths (Lk 10:2) 'Kendisini öğrencilerine çevirdi', a.3.oue4 tmeio.3 'Kendini haklı çıkarmak istedi' (Lk 10:29). §38. (f) Sahiplik ekleri olarak, yalnızca birkaç isimle kullanılır. Bunların çoğu vücudun parçalarıdır; yıldız işareti* ile işaretlenmiş olanlar özellikle Bileşik Edatlarda yaygındır (§272): an= 'Güzellik' touw= 'Göğüs' arh`= 'Son' 4ant= 'Burun' eiat= 'Göz' 6na= 'İrade, arzu' koun= 'Göğüs' \*6ra= 'Yüz' \*rw= 'Ağız' 6ra= 'Ses, ses' rnt= 'İsim' \*6ht= 'Ön' \*rat= 'Ayak' 6ht= 'Göbek' \*sw= 'Arka' \*6.= 'Kalp' sount= 'Fiyat' 6.= 'Kenar, dudak' \*toot= 'El' `w= 'Kafa' —örn. rw.3 'Ağız', rat.k- 'Ayağın', e`w.i+ 'Üzerimde' (lafzen Kafama), n-.6ht.3- 'İçinde' (lafzen Kalbinde). §39. Son Ekin Formları. 1 kişi şunu söyler: İsim veya fiil kökü t ile bittiği zaman normal son i+ eki kaybolur; örneğin sıçan 'Ayağım', 6ht 'Karnım', n-t 'Beni taşımak için', 'Beni öldürmek için' mırıldandı. Not: Son harfi a olan zamir biçimine sahip bazı fiiller, sonek sonu olarak t'yi alır (başlangıçta bu fiillerin sonu t ile bitiyordu); örneğin taa.t 'Bana vermek' (taa= 5'in zamir hali), aa.t 'Beni yapmak' (aa= eire'den), kaa.t 'Beni yatırmak' (kaa= kw'dan). Bununla birlikte, kök bir ünsüzle bittiği zaman, i+ sonunun yerini t alır; örneğin 6obs.t 'Beni giydir', tn-noou.t 'Beni gönder', arh`.t 'Sonum'. §40. 2 fem sing: -e ünsüzle bittiği zaman gövdeye eklenir; örneğin eiat.e 'Gözün', toot.e 'Elin', n-t.e 'Seni getirmek için', otp.e 'Seni çevrelemek için'. Bir isim veya edat olan kök sesli harfle bitiyorsa -e atlanır; örneğin `w 'Kafan', 6. 'Kalbin', ero 'Sana'. İsmi veya edatin sonu a ile bitiyorsa bu kök ünlüsü, yerini e'ye verir; örneğin 6r.e 'Senin yüzün' (6ra=), n.e 'Senin için' (na=). -e aynı şekilde o, w, ou ile biten fiil köklerinden sonra da atlanır; örneğin kto 'Seni döndürmek için'. Ancak fiil kökü (§39n) ile bittiği zaman, son ek -te biçimini alır; örneğin taa.te 'Sana vermek'. §41. 3 fem sing: -s düzenli olarak nötr nesne 'It'i ifade etmek için kullanılır, özellikle de bir nesne alması gereken 'w 'To say' fiilinden sonra; örneğin a.3.`oo.s 'O söyledi'. §42. 2 com pl: -tn-. Kök a veya o ile bittiği zaman sesli harf uzatılır; örneğin 6ra.n 'Bizim yüzümüz' ama 6rh.tn- 'Yüzün', ero.k 'Sana' ama erw.tn- 'Sana', ta6o.3 'Onu yerleştirmek için' ama ta6w.tn- 'Seni yerleştirmek için'. Not: m-mw.tn- 'Siz' ve nou.tn- 'Sizinki' (§14). Kök ünsüzle bittiği zaman -thutn- biçimi kullanılır; örneğin 6ht.thutn- 'Kalbin' e`n.thutn- 'Sensiz'. Bu ek bir fiilden sonra nesne olarak kullanıldığında, fiilin Zamir Biçiminde değil, Yapı Biçiminde olduğuna dikkat edilmelidir; örneğin twoun.k 'Seni yükseltmek için' ama toun.thutn- 'Seni büyütmek için', bol.k 'Seni kaybetmek için' ama bel.thutn- 'Seni kaybetmek için'. §43. 3 com pl: -ou ekin olağan biçimidir; örneğin rat.ou 'Onların ayakları', ero.ou 'Onlara', 6w.ou 'Kendilerine', ta6o.ou 'Onları yerleştirmek için'. Kök a ile bittiği zaman ikili ünlü au oluşur; örneğin taa.u

(taa.ou için) 'Onlara vermek', 6ra.u (6ra.ou için) 'Yüzleri'. §44. -sou, s6ai 'Yazmak', tn-noou ve 'oou 'Göndermek', 2wou 'daraltmak' ve ari, eire 'Yapmak, yapmak' fiillerinden sonra 3 birleşik pl eki olarak görünür; örneğin tn-noou.sou 'Onları göndermek için', ari.sou 'Onları yapın!' Bazen bu son ek -se biçiminde görünür; örneğin 3.na.tn-noou.se 'Onları gönderecek' (Mt 21:23). §45. Bağımsız Zamirler. 9

--- SAYFA 10 ---

Tekil Çoğul Kişi Mutlak Yapı Kişi Mutlak Yapı 1 com ano.k an.g- 1 com ano.n an- (eski an.n-) 2 masc n-to.k n-t.k- 2 com n-tw.tn- n-te.tn- 2 fem n-to n-te- 3 masc n-to.3 3 com n-to.ou 3 fem n-to.s Son Ek Zamirin aksine, Bağımsız Zamir, cümledeki herhangi bir kelimedenden tamamen bağımsız olarak Mutlak Biçiminde durabilir ve sonuç olarak daha az vurgulu bir anlam taşıyabilir; örneğin n-to.3 de a.3.ouw4b- 'O (ve başka hiç kimse) cevap vermedi' (lafzen, O cevapladı). §46. Kullanımlar. (1) Bir zamir olduğunda cümlelerin konusunu vurgulamak, ör. anok 5.`w m-mo.s nh.tn- 'Ben, sana söylüyorum'. (2) 1. ve 2. şahıslarda konuyu sözsüz cümlelerle ifade etmek (§301); örneğin anok ou.rwme 'Ben bir erkeğim'. Yapı Formlarının kullanımı Mutlak'tan daha yaygındır; ang-.p.4hre m-.p.noute 'Ben Tanrı'nın Oğluyum'. (3) İyelik sıfatını güçlendirmek (§50); örneğin anok pa.6ht 'Kalbim', pa.eiwt anok 'Babam'. (4) Ekin güçlendirilmesi için; örneğin a.3.2n-t.3- n-to.3 'Onu buldu' (Z 294). §47. Vurgu veya Zıtlık Zamiri: 6w(w)= 'Kendi de' veya 'Ama öte yandan' şu ekleri alır: Tekil Çoğul 1 com 6ww.t, 6ww, 6w 1 com 6ww.n 2 masc 6ww.k 2 com 6wt.thutn- 2 fem 6ww.te 3 masc 6ww.3 3 com 6w.ou 3 fem 6ww.s Sıklıkla Bağımsız Zamir ile birlikte kullanılır; örneğin nto 6ww.te bhqleem 'Sen de Beytüllahim' (Mt 2:6), n-twtn- 6wt.thutn- ari.sou na.u n-.tei+.6e 'Sen de onlara böyle yapıyorsun' (Mt 7:12), n-twtn- 6wt.thutn-ete.tn `w m-mo.s `e ang-.nim 'Ama siz, siz kimim diyorsunuz?' (Mt 16:15). §48. İyelik Zamiri. Tekil Çoğul Tekil Kişi Eril Dişil 1 com pw.i+ tw.i+ nou.i+ 2 masc pw.k tw.k nou.k 2 fem pw.tw nou.3 3 masc pw.3 tw.3 nou.3 3 fem pw.s tw.s nou.s Çoğul 1 com pw.n tw.n nou.n 2 com pw.tn tw.tn- nou.tn- (§14n) 3 com pw.ou tw.ou nou.ou §49. Bu Mutlak Form bir isim olarak kullanılır; örneğin twk te t.2om mn- p.eouu 4an.iene6 'Güç ve yücelik sonsuza dek senindir' (Mt 6:13), nouk de ouwm sesw 'Ama seninki (yani öğrenciler) yer, onlar içerler' (Lk 5:33; asyndeton'a dikkat edin, §338). İyelik Zamirinin Yapı Şekli. §50. İyelik Sıfatı. Tekil 1 comp- pata- na- 2 masc pek- tek-k- ne.k- 10

--- SAYFA 11 ---

2 fem po.u- to.u- no.u- 3 masc pe.3- te.3- ne.3- 3 fem pe.ste.s- ne.s- Çoğul 1 comp pe.n- ten.n- ne.n- 2 comp pe.tn- te.tn- ne.tn- 3 comp pe.ute.u-ne.u- Bu formlar adların önüne eklenir ve sayı ve cinsiyet açısından uyumludur; örneğin pek.son 'Kardeşin', te3.s6ime 'Karısı', nen.bir 'Sepetlerimiz'. Not: İyelik artikeli sonekleri alan isimlerle birlikte kullanılabilir (§38); örneğin pe3.ro veya rw.3 'Ağzı', pen.6ht veya 6th.n 'Kalbimiz'. §51. İyelik Makalesi. Tekil masc Tekil fem Çoğul patana- Bunlar 'Ait olmak' anlamında bir ismin önünde kullanılır; örneğin pat.t.4leet 'Damat' (lafzen, geline ait), na.nestorios 'Nestorian Sapkınlığı' (lafzen, Nestorius'a ait şeyler). §52. Gösteri Zamiri. 'Bu' ve 'Bunlar'ın iki biçimi vardır: Mutlak Yapı Mutlak Yapı Sing masc 'This' pai+ pei+- Çoğul 'Bunlar' nai+ nei+- Sing fem 'This' tai+ tei+- Mutlak Form isim olarak kullanılır, pai+ ve nai+ 'Bu' ve 'Bunlar' için nötr anlamda kullanılır; örneğin pai+ de ne.3.`w m-mo.s 'Bu şunu söylüyordu' (Z 311), tai+ te qe 'Yol budur', pai+ et.sh6 'Yazılan budur (yani takip eden)' (Z 324), pet.ei+re.n-.nai+ 'Bunları yapan kişi'. Yapı Biçimi, adından önce gelir; örneğin pei+.ka6 'Bu topraklar', tei+.s6ime 'Bu kadın', nei+.rwme 'Bu adamlar'. §53. Gösteri Zamirleri. 'Bu' ve 'Bunlar'ın da iki biçimi vardır: Sing masc 'That' ph, p(e)- Çoğul 'Bunlar' nh, n(e)- Sing fem 'That' th, t(e)- Mutlak form isim olarak kullanılır; örneğin nh de m-p.ou.eime 'Bunlar bilmiyordu' (Yuhanna 10:6), nh thr.ou 'Bütün bunlar (şeyler)' (Mt 18:23). §54. Yapı Formu, Kesin Makaleyi (§80) ifade etmek için kullanıldığından, 'O adam' gibi bir ifadeyi ifade etmek için ilgili bir cümle kullanılır: et.m-mau 'Kim (veya hangisi) orada'; örneğin p.rwme et.m-mau 'O adam', n-.6m-6al et.m-mau 'O hizmetçiler'. §55. Soru Zamirleri (kullanımlar için, §344): a4 'Kim, ne, hangisi?', nim 'Kim, hangisi?', ou 'Ne?', ouhr 'Ne kadar?', a6ro= (her zaman sonekle birlikte) 'Neden?' • İsimler • §56. Kıpti iki cinsiyeti tanır: Eril ve Dişil. Genel bir kural olarak, mask isimler ünsüz veya kısa sesli harfle (a, e, o) biter ve diş isimler -e (Bohairic dilinde -i) veya uzun sesli harfle (i, h, w, ou) biter; örneğin masc hrp 'Şarap', 6llo 'Yaşlı adam', la 'İftira', ayrıca 'Dağ'; fem hpe 'Numara', 6llw 'Yaşlı kadın', 6ih 'Yol', ri 'Hücre'. §57. Ancak özellikle sonu -e ile biten kelimeler açısından bu kuralın pek çok istisnası vardır. Dolayısıyla aşağıdakilerin hepsi masc'tır: beke 'Ücret', rwme 'Adam', 4hre 'Oğul', 4te 'Direk', 5me 'Köy', 4e 'Tahta'. Ayrıca uzun sesli harfle biten şu eril harflere de dikkat edin: eiw 'Eşek', 3w 'Saç', ya da 'News'. Ünsüzle biten diş isimlerin örnekleri şunlardır: ba4or 'Tilki', melwt 'Tavan', mort 'Sakal'. §58. 3. masc şarkı ve 3. fem şarkı eklerinin eklenmesiyle oluşan isimler cinsiyetlerini açıkça belirtir. Bu tür isim oluşumuna yalnızca ara sıra rastlanır; örneğin Son ek -3 mask cinsiyeti: na6b.3- 'Yoke' (nou6b 'Boyunduruğa'), 4l-6.3- 'Korku' (4la6 'Korkmak'), mo'6.3- ve mo'.6- 'Kuşak', 3o2.3- 'Soyguncu' (3w2e '11'e)

--- SAYFA 12 ---

ele geçirmek'); Sonek -s fem cinsiyeti: kot.s 'Devre' (kwte'den 'Dönmek'), soou6.s 'Koleksiyon' (swou6 'Toplamak'), 4ol.s 'Ganimet' (4wl 'Soymak'), 4op.s 'Resepsiyon' (4wp 'Almak'). §59. Bileşik İsimler. Bir isim, fiil veya edat olabilen bir önekin başka bir ismin veya fiil formunun önüne getirilmesiyle çok sayıda Birleşik İsim oluşturulmuştur. Önek, isim veya fiil formunun hemen önünde durduğunda her zaman Yapı Formundadır. Ancak bazı örneklerin isim veya fiil biçimlerine n- eki ile bağlanması gerektiğini belirtmek gerekir. §60. İsim Önekleri. Bunlardan en yaygın olanları şunlardır: (a) eiep- (eiope 'C raft' yapısı), kadın cinsiyeti; örneğin eiep.noub 'Kuyumculuk sanatı', eiep.4e 'Ağaç işçiliği sanatı'. (b) ma- 'Yer' ve ardından n- ve sözlü biçim, mask cinsiyeti; örneğin man.n-.4wpe 'Mesken yeri', man.n-.pwt 'Sığınma yeri'. (c) rm- (rwme 'M an' yapısı) ve ardından n-; örneğin rm-.n-.5me 'Köylü', rm-.m-.me 'Dürüst insan' (lit. Gerçeğin Adamı), rm-.n-.khme 'Mısırlı'. Not: n- parçacığı genellikle şehir ve kasaba adlarından önce atlanır; örneğin rm-.rakote 'İskenderiye'. (d) sa- 'Adam' ve ardından gelen n- ve isim eki, mesleği ve hatta karakteri ifade eden isimleri oluşturur; örneğin sa.n-.hrp 'Şarap tüccarı', sa.n-.aba2hein 'Cam üfleyici', sa.n-.kot 'Suçlu kişi'. (e) Sabah 6: 'C salcı', çeşitli işçi türlerini tanımlamak için n- olmadan kullanılır; örneğin 6am.klle 'Civatacı', 6am.noub 'Kuyumcu', 6am.4e 'Marangoz'. (f) 4ou- 'Kullanım, değer' aşağıdaki fiil şekliyle 'değerli, uygun' anlamına gelir; örneğin 4ou.moste 'Nefret edilmeye uygun biri' (§249). §61. Ayrıca şunu not edin: (g) eie6- (eiw6e 'Alan'); örneğin eie6.eloole 'Bağ', eie6.4hn 'Koru'. (h) eier- (eio veya 'C anal'); örneğin eier.o 'Nehir' (lafzen Büyük kanal). (i) s5- (stoi 'S mell'); örneğin s5.nou3e 'Parfüm' (yanan. Güzel koku), s5.bwwn 'Kötü Koku' (yanan. Kötü koku). (j) 6wb- 'İş', yani 6wb.n-.2i 'Elişi' §62. Fiil Önekleri. Bileşik İsimlerdeki Fiil Önekinin karakteristik özelliği, fiil kökünün ilk radikalinden sonra a sesli harfinin bulunmasıdır; örneğin ouam- (ouwmm 'Yemek'ten), matn- (m-ton'dan 'Dinlenmek'ten). Bu biçim eski sıfat-fiilden türemiştir ve bir özelliği ifade etmede, özellikle de ticaret veya meslekleri tanımlamada hâlâ katılımcı anlamını korur; örneğin ouam.sno3 'Kana susamış adam' (lafzen Kan Yiyen), mai+.eoou 'Şöhreti seven', `ai+.beke 'Kiralayan' (lafzen, maaş alan), mane.rir 'Domuz çobanı', sa6t.6boos 'Kumaş dokuyan', 3ai.na6b 'Boyunduruk taşıyıcısı'. Not: Bu sözlü biçime Participium Coniunctum adı verilmiştir ve Crum'un Kıpti Sözlüğünde 'pc' kısaltmasıyla belirtilmiştir. §63. Parçacık Önekleri. (a) mn-t- (moute 'Çağrı yapmak' kelimesinden gelir) soyut dişil isimler oluşturur; örneğin mn-t.eiwt 'Babalık', t.mn-t.son 'Kardeşlik', mn-t.swtp 'Seçim'. (b) re3- sözlü biçimiyle bir aracılık ismini ifade eder ve cinsiyete veya sayıya bakılmaksızın kullanılır; örneğin re3.swtm 'İşitici', re3.w4 'Okuyucu', re3.moout 'Ölü adam'. Not: Sözlü form, kendisinden sonra bir nesne alabilir; örneğin re3.r.nobe 'Günahkar' (lafzen, Günah işleyen kişi), re3.6i.la 'İftiracı'. (c) 2in- (i n- için, §5.f) fiil formuyla dişil olan eylem isimlerini ifade eder; örneğin 2in.libe 'Delilik', 2in.kime 'Hareket', 2in.4a`e 'Söyleme, konuşma'. (d) at- (çift ünsüzlerden önce yedi) isimler ve fiil formlarıyla birlikte olumsuz bir sıfat (§101ff) oluşturur; örneğin at.nobe 'Günahsız', at.tako 'Ölmez'. Tümleç bir fiil olduğunda bir nesne alabilir ve pasif anlamda kullanıldığında geçişli fiillerin bir nesne, bu gibi durumlarda bir zamir nesnesi alması gerektiğine dikkat edilmelidir; örneğin at.sont.3- 'Yaratılmamış' (yaratılmadan yanyor), at.nau ero.3 'Görünmez' (görmeden yanyor). §64. (e) Bazen toplu rakamlarla; örneğin an.taiou 'Ellinci'. (f) Bazen e- meslek isimlerini oluşturmak için: ör. e.kwt 'İnşaatçı', e.4wt 'Tüccar'. §65. Sayı. Her ne kadar tekil ve çoğul halleri ve eski ikili son eklerini koruyan birkaç kelime (örn. spotou 'Dudaklar', snau 'İki') bulunsa da, kelimelerin çoğunluğu hem tekil hem de çoğulda aynı formu gösterir, sayı farkı Maddenin şekliyle belirtilir (§80, 85); örneğin p.rwme 'Adam', n-.rwme 'Erkekler', ou.rwme 'Bir adam', 6en.rwme '(Bazı) erkekler', t.4eere 'Kız', n-.4eere 'Kızlar'. Eski çoğul eklerini koruyan isimlerde bile, çoğul artikel ile birlikte kullanılan tekil biçimini bulmak oldukça yaygındır; örneğin abwk 'Kuzgun' çoğul n-.abooke veya n-.abwk, 6to 'At' çoğul 6en.6twwr veya 6en.6to. §66. Çoğul Oluşumlar, Mask İsimler: Wo in çoğullarıyla biten; örneğin kro 'Kıyı' çoğul krwou, eiero 'Nehir' eierwou, ro 'Kapı' ('Ağız' anlamına geldiğinde bir son ek alır, §38) rwou, rro 'Kral' rrwou, 4teko 'Hapishane' 4tekowou, `o 'Koltukaltı' `wou. Not: 6l-lo 'Yaşlı adam' çoğul 6l-loi'ye sahiptir. §67. Hu veya eeu'deki çoğul biçiminde e ile biten: (a) -hu; örneğin ame 'Sürü' çoğulu amhu. Aynı şekilde amre 'Fırıncı', la4ane 'Köy memuru', 4ne 'Ağ', 4te 'Direk', 4`e 'Locust', 2me 'Bahçıvan'. Not: r-pe 'Tapınak' ve beke 12

--- SAYFA 13 ---

'Ücret' fem çoğullarını r-phue ve bekhue olarak gösterir. §68. (b) -eeu; örneğin bll'e 'Kör adam' çoğul bleeu. Aynı şekilde mn-tre 'Tanık', sabe 'Bilge adam', rm- 6e. 'Freeman', 6ae 'Son', 6atre 'İkiz', `ise 'Yükseklik', 2ale 'Topal adam'. Not: `a`e 'Düşman', çoğul `i`eeu ve `in`eeu biçimlerini gösterir. §69. Ate çoğulundan önce uzun sesli harfle biten t ile biter; örneğin barwt 'Bronz' barat. Aynı şekilde 'Smith', ekwt 'İnşaatçı' (ama bkz. §70), erht 'Yemin', remht 'Onuncu kısım', 6alht 'Kuş', 6ouht 'Yolcu', 6oueit 'İlk', rwt 'Büyüme'. §70. Not: Düzensiz olanlar eiwt 'Baba' çoğul eiote, e4wt 'Tüccar' çoğul e4ote, 6ht 'Dudak, kenar' çoğul 6teeu'dur; ekwt ('İnşaatçı', §69) bazen ekote'yi gösterir. §71. Başında kısa sesli harf bulunan t ile bitenler de çoğul oluşturur; örneğin ebot 'Ay' çoğul boyutu. Aynı şekilde 'Sevgili' çoğul meratını hak eder, sot 'Gübre', 6ourit 'Koruyucu'. §72. Çoğul, tekil biçimine -e eklenerek oluşturulur; örneğin 4aar 'Saç' 4aare. Aynı şekilde `noou 'Harman', 2aoul 'Deve'. Not: aşağıdakiler de ses değişikliğini göstermektedir: abwk 'Kuzgun' çoğul abooke, barw6 'Deve' bara6e, lelou 'Gençlik' lelaue, sa4 'Blow' sh4e, 6oeim 'Wave' 6hme, 2erh2 'Hunter' 2era2e. §73. Ton hecesinin hareket ettirilmesiyle oluşan çoğul şu şekilde gösterilmektedir: oğul 'Kardeş' çoğul snhu, 4hre 'Son' 4rhu, 6am 'Zanaatkar' 6mhu, 6wb 'Şey' 6bhue. 4om 'Kayınpeder' çoğulu 4moui veya 4mwou olarak gösterir ve 6o3 'Yılan' ise 6boui formunu gösterir. §74. Bazı isimler 'bozuk çoğul' gösterir, yani tekil biçimin sesli harfi çoğul olarak değişir: (a) a au olur: ör. ana4 'Yemin' çoğul anau4, aynı şekilde 'na6 'Önköl' 'nau6. Ancak m-ka6 'Acı'nın çoğul m-koo6'ı oluşturduğuna dikkat edin ve m-la6 'Savaş', m-sa6 'Timsah' da öyle. kas 'Kemik' çoğul kaas'ı gösterir. (b) h, 4bhr 'Arkadaş' çoğul 4bira'da ee olur. (c) o, oo olur: ör. klom 'Taç' kloom, aynı şekilde 'Ok', to4 'Sınır', veya 'Köpek'. Ama apot 'Kupa' uygun. (d) oo ww olur: ör. 6boos 'Giysi' 6bwws, 2roo2 'Tohum' 2rww2. Not: sno3 'Kan' bu değişikliği takip eder, çoğul snww3. Ayrıca `6o 'Hazine' ve 6to 'At', çoğul olarak a6wwr ve 6twwr olarak gösterilir. (e) w oo olur: ör. e2w4 'Etiyopya' e2oo4, mar`w`e 'Giysi' mar`oo'e, 2wm 'Bahçe' 2oom. Not: tw4 'Yönetmelik' çoğulu tww4'ü gösterir. Not: Aşağıda çoğulun iki biçimi gösterilmektedir: 4ws 'Çoban' 4oos veya 4wws, 2erwb 'Çubuk' 2eroob veya 2erwwb. §75. Düzensiz çoğullar şunlardır: Anlam Tekil Çoğul 'Et' a3 a3oui 'Ev' hi+ hou 'Toynak, pençe' ei(e)b eiebh 'Alan' eiw6e eia6ou 'Su' moou moueih (mouheie, moueiooue) 'Gözyaşı' rmeih rmeiooue 'Kaburga' spir spirooue 'Canavar' tbnh tbnouue veya tbnhou 'Dağ' tou(e)ih 'Yastık' 4ot 44wte 'Alan' 6oi+ 6ieeu(e) 'Gemi' `oi+ e`hu 'Lord' `oeis `isooue §76. Dişil İsimler: Hue'da çoğul olarak e ile biten; örneğin maymun 'Baş' aphue, pe 'Cennet' phue, 6re 'Yiyecek' 6rhue. §77. Ooue'de çoğul olarak h ile biten; örneğin ou4h 'Gece' ou4ooe, 6ih 'Yol' 6iooue. Not: 6ih 'Dümen' çoğul 6ihu'yu oluşturur. Not: Sonu h ile biten birkaç Yunanca kelime oue'de çoğul oluşturur; örneğin yuxh 'Ruh' yuxooe, epistolh 'Mektup' epistolooue. §78. W ile bitenler aynı zamanda ooue'deki çoğulu da oluşturur; örneğin Bay 'Liman' mrooue. Aynı şekilde 'Dragnet', her zaman 'Snare', her zaman 'Gözbebeği', rsw 'Katlama', sw 'Öğretme', 6bsw 'Giysi'. Not: e4w 'Sow (dişi domuz)' 13

--- SAYFA 14 ---

çoğul e4au'yu gösterir. §79. Düzensiz çoğullar şunlardır: Anlam Tekil Çoğul 'İnek' e6e e6oou veya e6hu 'Kadın' s6ime 6iome 'Duvar' `oe e`h 'Yıl' rompe rmpooue 'Saat' ounou ounooue 'Kedi' emou emooue 'Tilki' ba4or kırık çoğulu gösterir, ba4oor 'Tavan' melatı çoğul melatı oluşturur (§69'da olduğu gibi) Bölüm IV. Makale. §80. Kesin Makale. Tekil masc p-, pe- Çoğul n-, ne- Tekil fem t-, te- Eski metinlerde pi-, 5-, ni-biçimlerine rastlanır. Not: Yeni Ahit'te ni.ene6 (n-.ene6 için) 'Sonsuza Kadar' ve 5.rhnh (t.eirhnh için) 'Barış'. §81. Makale, esasının hemen önünde duruyor. Bu bir sesli harfle veya tek bir ünsüzle başladığında p-, t-, n- biçimleri kullanılır; örneğin p.hrp 'Şarap', p.son 'Kardeş', t.swne 'Kız kardeş', n.rwme 'Erkekler'. Not: Bazen 6'dan önce, p- ve t-, f- ve q- (§3) olur; örneğin f.wb (s.6wb) 'İş', q.e (t.6e) 'Tarz'. Not: Bazen çoğul artikkel bir sesli harften önce görüldüğünde sonant işlevini kaybeder; örneğin n.asebhs 'Kötülük yapanlar', ancak n-.asebhs de ortaya çıkıyor. §82. pe-, te-, ne- şu durumlarda kullanılır: (a) isim çift ünsüzle veya bir ünsüzle başlayıp onu yarı ünsüz takip ettiğinde; örneğin pe.xristos 'İsa', pe.smot 'Biçim', te.s6ime 'Kadın', ne.6bhue 'Eserler', pe.souo 'Mısır', te.6ih 'Yol'. Not: Çift ünsüzün ilk harfi ou olduğunda artikkelin biçimi sözcüğün özgün oluşumuna göre belirlenir; dolayısıyla p.oumot 'Kalinlık', p.ourot 'Sevinç'. Ama başka bir deyişle yazı sizinle bütünleşiyor; örneğin p.eu6veya 'Köpek', t.eu4h 'Gece' (§16). (b) İsim çift ünsüzle başlıyorsa ve bunlardan ilki sesli harf işlevi görüyorsa; örneğin r-pe 'Tapınak' per.rpe 'Tapınak'. §83. (c) İsim, zamanı ifade eden bir kelime olduğunda; örneğin pe.6oou 'Gün', te.rompe 'Yıl'. §84. Vokatif, Belirli Makale aracılığıyla ifade edilir; örneğin p.eiwt 'Ah baba', ne.`po n-.ne6.boui 'Ah engerek nesilleri'. §85. Belirsiz Makale. Masc ve fem 'A, An' ou- (oua 'One' yapısı) söyleyin Çoğul masc ve fem 'Some' 6en- (6oeine 'Some' yapısı) Örn. ou.rwme 'Bir erkek', ou.s6ime 'Bir kadın', 6en.rwme 'Bazı erkekler'. Not: Sözel önek a- ve sözel ve edat öneki e- ile artikkelde daralma olağandır; örneğin a.u.son bwk (a.ou.son bwk için) 'Bir kardeş gitti', 3.swtm e.u.4a`e (3.swtm e.ou.4a`e için) 'Bir kelime duydu'. Not: Dikkatsizce yazılan MSS'lerde 6n- sıklıkla 6en- yerine görünür. §86. Belirsiz Makalenin Kullanım Alanları. Soyut isimlerle; örneğin ou.ra4e 'Sevinç', ya da ben 'Gerçek'. 6n- 'In' edatıyla sıklıkla zarf oluşturmak için kullanılır (§246); örneğin 6n-.ou.me 'Gerçekten' (gerçekte yanyor), 6n-.ou.mn-t.rm-.mao 'Zengin bir şekilde' (zengin bir şekilde yanyor, C296a). §87. Madde veya malzemeyi belirten isimlerle; örneğin ou.noub mn- ou.libanos mn-.ou.4al 'Altın ve buhur ve mür' (Mt 2:11). Masterla kullanım için, §245. §88. Makalenin çıkarılması şu durumlarda gerçekleşir: (1) Birleşik sözcüklerde: (a) İki ismin yan yana getirilmesiyle bir Birleşik İsim oluştuğunda, ikinci isim artikkel almaz; örneğin 4b-r.6m-6al 'Hizmet arkadaşı', ma.m-.pwt 'Sığınma yeri' (§60). Aynı şekilde, ikinci ismin önünde bir edat bulunan Bileşiklerde; örneğin p.baampe 6a.nobe 'Günah keçisi' (lafzen, günahlı keçi). §89. (b) Bir Bileşik İsim, bir ismin önüne sözlü bir form yerleştirilerek oluşturulduğunda, isim 14 ekinden yoksundur.

--- SAYFA 15 ---

Madde; örneğin se.hrp 'Şarap içen', p.sek.moou 'Su çeken', ou.6a12.6ht 'Yumuşak bir insan' (lafzen, kalbi tatlı olan biri). §90. (c) Bir Bileşik Fiil, bir fiil formunun bir ismin hemen önüne yerleştirilmesiyle veya iki biçimin bir edat aracılığıyla dolaylı olarak bağlanmasıyla oluşturulduğunda, isim artikel almaz; örneğin Doğrudan: r-.6ik 'Büyülemek' (lafzen, Büyü yapmak için), 5.pa6re 'İyileştirmek' (lafzen, Uyuşturucu vermek için); Dolaylı olarak: 6moos mn- 6ai 'Evlenmek' (lafzen, bir kocayla oturmak), ei ebol 6n- swma 'Ölmek' (lafzen, bedenden çıkmak). Bileşiklerin oluşturulmasında kullanılan fiillerin listesi için, §177. §91. (2) İsimleri sayarken, özellikle öğeler 6i, eie, eite, oud ile bağlandığında; örneğin noub 6i 6at 'Altın ve gümüş', eite 6oout eite s6ime eite no2 eite kou+ 'Hem erkek hem kadın, hem büyük hem de küçük'. §92. (3) Olumsuz cümlelerde ve olumsuz cevap beklenen sorularda; örneğin mn- sboui `ose e.pe3.sa6 'Öğretmeninden daha üstün bir öğrenci yoktur' (Lk 6:40), mhti 4a.u.`eele eloole ebol 6n-.4onte h 4a.u.ket.3- kn-te ebol 6n-.arooue 'Dikenlerden üzüm toplayacaklar mı, yoksa incir toplayacaklar mı deve dikenini mi?' (Mt 7:16). §93. (4) Kesin zarf ifadelerinde, çoğunlukla kendinden önce gelen edatla birlikte; örneğin n-.rou6e 'Akşam', n-.4wrp 'Sabah', n-.kro3 'Suçla', e.6oun 'İçten'. Not: Ön edat olmadan: sop 'Bazen'. §94. (5) Son ek alabilen isimlerle (§38). Bu gibi durumlarda tanım, aşağıdaki kelimeye uygun olan son ek ile ima edilir; örneğin koun.3- n-.abra6am 'İbrahim'in koynu' (lafzen İbrahim'in koynu), rw.ou n-.n.asebhs 'Kötülük yapanların ağzı' (lafzen, kötülük yapanların ağzı). §95. Not: Yunanca kalassa 'Deniz' ve qhbai+s 'Thebes' sözcükleri sıklıkla t.6alassa ve t.6hbais'in kısaltılmış biçimleriymiş gibi ele alınıyordu ve baş harfi t, fem Belirli Makalesi ile karıştırılıyordu. Dolayısıyla n-.6alassa 'Denizler' formu. Ancak te.qalassa ve ne.qalassa'nın doğru formları da mevcuttur. Aynı şekilde r-ro 'Kral' da aslında pr-ro'dur (eski pr'3, İncil'in Firavunu); Baştaki p, maskc Belirli Artikel ile karıştırıldı; dolayısıyla çoğul şekli ne.rrwou 'Krallar' (§66). §96. Randevu. Ekteki sözcük, genişlettiği ismin ardından gelir ve her zaman Belirli Makaleyi alır; örneğin hsaia pe.profhths 'Peygamber Yeşaya', petros p.rwme m-.p.noute 'Petrus, Tanrı'nın adamı'. Not: Eklenen kelimenin bir Özel Ad olduğu durumlarda, 'e- 'Yani' eki ile eklenir; örneğin oua `e apa paulos 'Bir (yani) Apa Paulos'. §97. Genitif. Genel halin en eski yapısı, Yapı Formunda iyelik isminin, Mutlak Formda iyelik isminin önüne yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur. Bu yapı Kıpti'de neredeyse kaybolmuştu. Bu yapının geriye kalan birkaç örneği Bileşik İsimlerdir (§59ff.). §98. Olağan yapı, n- edatı aracılığıyla, mülkiyeti belirten ismin, maliki belirten isme bağlanmasıdır; örneğin t.2i` n-.ou.rwme 'Bir adamın eli, t.mn-t.ero n.m-.phue 'Göklerin krallığı', s.4hre m-.p.noute 'Tanrı'nın Oğlu'. Bu yapı aynı zamanda sıfatlara eşdeğer ifadelerin oluşumunda da yaygın olarak kullanılmaktadır (§101). §99. n- yerine n-te- takısı kullanılır: (1) Mülkiyet belirten ismin Belirsiz Artikel olması durumunda; örneğin ou.mhh4e n-te.t.polis 'Şehrin çokluğu', ou.pneuma n-te.p.noute 'Bir Ruh

Tanrı'. Not: n-ta= parçacığı son ekler alabilir; örneğin ou.son n-ta.3 'Onun erkek kardeşi', ou.swne n-te. thutn- 'Kız kardeşin'. Not: Genitif yapı bir sıfatın eşdeğeri olarak kullanıldığında, özellikle maddeyi, malzemeyi veya türü tanımlarken, mülkiyeti belirten isim Belirli Artikel'e sahip olsa bile, n- parçacığı kullanılır; örneğin ou.mappa n-.4n-s 'Keten bir kumaş', ou.maniakhs n-.6at 'Gümüş bir kolye', ou.4hre n-.ouwt 'Tek oğul'. (2) n-te iki Özel İsim arasında ilgi hali olarak kullanılır; örneğin bhqleem nte 5.oudaia 'Yahudiye'nin Beytüllahim'i. §100. (3) n-te, mülkiyeti belirten ismin bir sıfatla veya sıfata eşdeğer bir ifadeyle nitelenmesi durumunda kullanılır; örneğin si4e nim nte p.ponhros 'Ahlaksızlığın tüm acısı', ou.4hre n-.ouwt n-te te3.maau 'Annesinin tek oğlu', p.ran m-.p.4r-.n-.ouwt n-te.p.noute 'Tanrı'nın tek Oğlunun adı'. Not: 'Tümü' sıfatından sonra genel hali kural olarak n-'dir; örneğin m-.mn-t.erw.ou thr.ou m-.p.kosmos 'Dünyanın tüm krallıkları'. §101. Sıfat. Çok az sayıda gerçek sıfat vardır. Bunun nedeni, dilin eski biçiminin sıfat-fiiller açısından zengin olması ve ayrıca geçişli fiillerin bile, fiilin eski Tamamlayıcı Biçimi aracılığıyla, nitel olarak korunan Kıpti dilinde (§141) gerçekleştirilen bir eylemin sonucu olarak ortaya çıkan bir durum fikrini ifade edebilmesidir. Genel olarak konuşursak, sıfat Kıpti'de ilgi cümlecikleri aracılığıyla ya da ilgi hali n- ile birbirine bağlanan adlar aracılığıyla ifade edilir; daha az sıklıkla isim ve onun niteleyici adı doğrudan yan yanadır; örneğin 6wb nim 'Her şey' (isim + gerçek sıfat), p.ran et.ouaab 'Kutsal olan isim' (isim + ilgi cümlecigi), ksour n-.noub 'Altın yüzük' (isim-n- isim). §102. Gerçek sıfatlar çoğunlukla sayı ve cinsiyet açısından değişmez; örneğin alau 'Beyaz', apas 'Eski', bwwn 'Kötü', brre 'Yeni, genç', kou+ 'Küçük', nim 'Her', nou 'Yalan', no2 'Harika', ouwt 'Tek', 4hm 15

--- SAYFA 16 ---

'Az', 6ak 'Ayık', 6a6 'Çok', 6o 'Erkek'. §103. Ancak sonu e ile biten sıfatlar genellikle h'deki fem'i oluşturur; örneğin sabe (masc) sabh (fem) 'Bilge', 6ae (masc) 6ah (fem) 'Son'. Not: 4ire (masc) 4eere (fem) 'Küçük', o (masc) w (fem) 'Harika'. §104. Sıfatın ismine göre konumu. İlk bakışta gerçek sıfatın sözdizimi kafa karıştırıcı ve mantıksız görünüyor. Ancak birkaç gerçek sıfatın bile adların doğasında olduğunun hissedildiği akılda tutulursa, görünürdeki karışıklığın nedeni açıklanır. §105. Sıfat, Mutlak Formda olan, nitelediği ismin hemen sonrasına gelir; örneğin 6wb nim 'Her şey', rwme nim 'Tüm erkekler'. Bu her zaman nim'in kullanımıdır. Diğer sıfatlarla birlikte çok daha az sıklıkta kullanılan bir kullanımdır. Alıntı yapılabilecek örnekler şunlardır: 4hre 4hm 'Küçük oğul' (fem 4eere 4hm), ou.6oou ouwt 'Tek bir gün'. §106. Ancak ismin, aşağıdaki Sıfatlardan birinden önce geldiğinde Yapı Biçiminde görüldüğüne dikkat edin: o 'Büyük', 4ire 'Küçük', nou3e 'İyi', bwwn 'Kötü', 6oout 'Erkek'; örneğin eier o 'Nehir' (yanıyor. Büyük kanal), rm-p 4ire 'Kıtlık' (yanıyor Küçük Yıl), s5 bwwn 'Kötü koku', 4r- 6oout 'Erkek çocuk'. §107. Sıfat, ismini takip eder ancak ona n- ile bağlanır. Bu en olağan yapıdır; örneğin pe3.4hre n-.ouwt 'Onun tek oğlu', ne.profhths n-.nou` 'Yalancı peygamberler'. Aslında sıfat sanki bir isimmiş gibi ele alınır ve bu nedenle sıfat eşdeğerlerini oluşturmak için kullanılan normal yapıyı takip eder, yani isim-n-isim; örneğin 4a`e n-.4lo3 'Utanç verici söz' (lafzen, utanç verici söz), bw n-.`oeit 'Zeytin ağacı' (lafzen zeytin ağacı). §108. Ancak Not: Sıfat aynı zamanda ismin önünde de durabilir. Bu özellikle no2 ve 6a6 durumunda yaygındır; örneğin ou.no2 dipnon 'Harika bir akşam yemeği', 6a6 n-.6ise 'Çok acı', pe3.merit n-.son 'Sevgili kardeşi', ou.4hm n-.ne6 'Biraz yağ'. §109. Concord. Sıfatın mask ve feminen biçimlerinin mevcut olduğu yerlerde, cinsiyet açısından isimleriyle uyusurlar; örneğin p.rwme n-.sabe 'Bilge adam', t.4eere n-.sabh 'Bilge kız'. Not: Yunanca sıfatlar isimlerinden sonra gelir ve genellikle kişiler için mask, nesneler için ise nötr formu gösterir; örneğin ou.rwme n-.dikaios 'Doğru bir adam', ne.yuxooue n-.teleion 'Mükemmel ruhlar'. §110. Th= 'Hepsi', ouaa= 'Yalnız, kendi', mauaa= 'Yalnız, kendine ait' şeklindeki üç sıfat, isimlerinden sonra gelir ve buna göre ek alırlar; örneğin p.kosmos thr.3- 'Bütün dünya', ntwtn-thr.tn- 'Hepiniz', n-to.k ouaa.k 'Yalnız sen', pe3.ou` ai mauaa.3 'Onun kendi kurtuluşu'. §111. ke- 'Diğer' isminin önünde duran bir yapı biçimidir; örneğin ke.rwme 'Başka bir adam', ke.6wb 'Başka bir şey'. Ancak çoğul 6en.ke- 'Diğerleri'ne dikkat edin; örneğin 6en.ke.rwme 'Diğer erkekler', 6en.ke.6bhue 'Diğer şeyler'. Not: n-.ke.sop 'Tekrar' zarf ifadesinde ke'nin kullanımı (lafzen Başka bir zamanda; §283). §112. ke, 'Başka' fiilini oluşturmak için oua ve laau ile birleşir: ke.oua, ke.laau. Bu form Belirli Makaleyi veya Gösterici Zamiri alabilir; örneğin p.ke.oua 'Diğeri', pei+.ke.oua 'Bu diğer'. Ayrıca n- parçacığı aracılığıyla aşağıdaki bir isme de bağlanabilir; örneğin p.ke.oua n-.rwme 'Diğer adam', t.ke.oue n-.rompe 'Geçen yıl'. §113. Ke bir ismin hemen önünde durduğunda ve kendisinden önce Belirli Makale veya İyelik Makalesi geldiğinde 'Ayrıca' anlamını taşır; örneğin p.ke.rwme 'Aynı zamanda adam', t.ke.rompe 'Yıl da', pa.ke.eiwt 'Babam da'. Not: ke, isim olarak nadiren mutlak biçimde kullanılır; örneğin pei+.ke veya tei+.ke 'Bu diğer', kooue'nin çoğul şekli oldukça yaygın olarak kullanılmasına rağmen; örneğin 6en.kooue 'Diğerleri', n-.kooue 'Diğerleri', nei+.kooue 'Bu diğerleri'. §114. Karşılaştırmak. Karşılaştırmalı veya üstünlüğü ifade eden sıfatın özel biçimleri Kıpti dilinde mevcut değildir. Karşılaştırma e- veya ero= (§261) edatıyla ifade edilir; örneğin peto n-.no2 e.p.r- pe 'Tapınaktan daha büyük olan' (Mt 12:6), 3.'oor ero.i+ 'O benden daha güçlüdür'. §115. Üstünlük durumu bazen sıfattan sonra e.mate veya m-.mate 'Çok, çok' zarfının kullanılmasıyla ifade edilir; örneğin ou.toou e.3.`ose e.mate 'Çok yüksek bir dağ' (lafzen, çok yüksek bir dağ). Ancak çoğu zaman üstün bir anlamın ima edilip edilmediğine bağlam tek başına karar verebilir; cf Mt 18:1 burada Kıpti p.no2 6n-.t.mn-t.ero n-.m.phue 'Göklerin krallığındaki büyük olan' Yunanca μεζων ... εν τη βασιλεια των ουρανων'dur. Bölüm V. Rakamlar. §116. Sahidic rakamları tam olarak yazıyor ve alfabedeki harflerin sayısal bir değere sahip olduğu Yunan modeli üzerine kurulu sistemi nadiren kullanıyor. Bohairic'te Yunan sistemi yaygın olarak kullanılmaktadır. Harflerin sayısal bir işlevi olduğunu belirtmek için üzerlerine 1 → 800'den itibaren tek vuruş, binler için çift vuruş yazılmıştır. Aşağıdaki tabloda 6'nın tek sembolüne (bkz. www.metalog.org/files/plumley/plum-049.gif) ve 900 için çubuklu r'nin kullanımına dikkat edin. §117. Kardinal Sayılar. 16

--- SAYFA 17 ---

Mutlak Yapı Tens Masc Fem Masc Fem 1 a\ oua ou(e)i oue (masc), ouei (fem) 2 b\ sau sn-te snous (m), snoouse (f) 3 g\ 4omn-t 4omte 4m-t- (4mn-t-) 4omte 4 d\ 3toou 3to(e) 3to(o)u- 3teu- a3te 5 e\ 5ou 5e th 6 e\ soou so(e) seu- ase 7 z\ sa43- sa43e sa43(e) 8 h\ 4moun 4moune 4mhn, 4mhne 9 q\ yis (yit) yite 10 i\ mht mnte mn-t- 20 k\ 30 l maab maabe 500 f\ 5ou n-.4e 600 x\ soou n-.4e (seu.4e) 700 y\ sa43 n-.4e 800 w\ 4moun n-.4e 900 r yis n-.4e 1.000 a* 4o 10.000 i* tba *iki üst çizgili 40 m\ 6me 50 n\ ta(e)iou 60 c\ se 70 o\ 43e (4be, s43e) 80 p\ 6mene 90 3\ pstai+ou 100 r\ 4e 200 s\ 4ht 300 t\ 4mn-t.4e 4omn-t n-.4e 400 u\ 3tou.4e 3toou n-.4e §118. Bileşik Rakamlar. 11-99, onlarcaı ifade eden birimin basit birimin önüne yerleştirilmesiyle oluşturulmuştur; örneğin mn-t.4omte '13'. Bileşik sayıları oluşturmak için tek başına 10 ve 20'nin özel bir biçimi olduğuna dikkat edin. 1-8 arasındaki tek birimler tabloda gösterilen son biçimde görünür (§117); örneğin mn-t.oue (fem mn- t.ouei) '11', mn-t.snous (fem mn-t.snoouse) '12', `out.sa43 '27', `out.4mhn '28', maab.th '35', 6me.yis '49'. Not: mn-t.a3te '14', `out.a3te '24', mn-t.ase '16', `ou.tase '26' analojisini izleyen a3fte '4' ve ase '6' ile, t'nin eklendiği her yere; örneğin maab.t.a3te '34', 6me.t.az '46', 43e.t.az '76'. Not: '5'in t'si hem mn-t- hem de `out-'nin son t'si ile birleşti; dolayısıyla mn-.th (mn-t.th) '15' ve `ou.th (`out.th) '25'. §119. Bazen onlar mn- 'ile' bağlacı aracılığıyla birimlerle birleştirilirdi; örneğin taiou mn-oua '51' (1 ile 50'yi yaktı). §120. Yüzler 300-900 ve binlikler oluşturuldu: (1) birimin Yapı Formu ve ardından 4e '100' veya 4o '1000'; örneğin 4mn-t.4e '300', 3tou.4o '4000'; (2) birimin mutlak biçiminin ardından n- ve 4e veya 4o gelir; örneğin 3toou n-.4e '400', sa43 n-.4o '7000', 5ou n-.tba '50.000' (lafzen 5 onbin). §121. Bazen binleri ifade etmek için kullanılan yöntem, onların ardından yüzlerin gelmesidir; örneğin mht n-.4e '1000' (10 yüzlük), maab n-.4e '3000' (30 yüzlük). Not: 2is.tba '5000' (Yarım on bin) (§127). §122. Bir sayının şifreleri şu şekilde yazılabilir: (1) herhangi bir bağlayıcı parçacık olmadan; örneğin e.3.me6 n-.no2 n-.tb-t e.u.eire n-.4e taeiou 4omte 'Büyük balıklarla dolu olmak, yüz elli üç yapmak' (Yuhanna 21:11); veya (2) mn- 'ile' ile; örneğin 6me.oue n-.4o mn-3tou.4e '41.400'. §123. Ana Sayıların Sözdizimi. Rakamlar niteledikleri ismin önünde yer alır ve ona n- eki ile bağlanır; örneğin 3toou n-.rwme 'Dört adam'. Rakam, tekil olan ismine cinsiyet bakımından uymaktadır; örneğin 4omte n-.ounou 'Üç saat', tmhte m-.parqenos 'On bakire'. Not: Ayrıca 4m-t 6wb 'Üç şey' de vardır (sayı Yapı Formundadır); ve 'p-soe 'Altıncı saat' ve 'p-yite 'Dokuzuncu saat' biçimleri (isim rakamdan önce gelir ve Yapı Biçimindedir). §124. 'Bir' rakamı iki şekilde kullanılır: (1) tam haliyle, n- ile bağlandığı ismin cinsiyetine uygun olduğunda; örneğin oua n-ne3. .4b-r 6m-6al 'Hizmet arkadaşlarından biri', ouei n-.nei+.entolh '17'den biri

--- SAYFA 18 ---

bu emirler'; veya (2) isimden önce tonsuz biçimde ou-. Bu ikinci biçim Belirsiz Makaleyi (§85) ifade etmek için kullanıldığından, ör. ou.rwme 'Bir adam' ya da 'Bir adam' olarak tercüme edilebilir, isimden sonra 'Yalnızca' sıfatının eklenmesiyle rakam güçlendirilir; örneğin 'Tek saç' yok, ya da 4wl6 yok 'Bir zerre ya da bir nokta' yok (Mt 5:18). §125. 'İki' rakamı genellikle tekil olan ve cinsiyet bakımından uyumlu olduğu ismin ardından gelir; örneğin s.4hre snau 'İki oğul', p.son snau 'İki kardeş', t.s6ime sn-te 'İki kadın', t.sn-te 'İki'. Bağlayıcı parçacık n-'nin kullanılmadığına dikkat edin. Bazen isim rakamdan önce kısaltılır; örneğin sep snau 'İki kez', rm-pe sn-te 'İki yıl'. §126. Kardinaller dağıtıcı olarak kullanılabilir; örneğin oua oua 'Teker teker', snau snau 'İkişer ikişer'. Not: p.oua p.oua 'Her biri' ve oua n-.ouw 'Tek biri, her biri'. §127. Kesirler. 'Yarım' ya pa4e ile ifade edilir; örneğin pa4e n-.te.6in 'Yolun yarısı', t.pa4e n-.ta.mnt- t.ero 'Krallığının yarısı' (Markos 6:23); veya 2os'a kadar, ör. ou.ma6e ou.2os 'Bir arşın [ve] bir buçuk'. 2is-yapısının da kullanıldığına dikkat edin; örneğin 2is.tba '1/2 10.000', 2is.kite 'Drachma' (lit. 1/2 uçurtma). Ayrıca bkz. 2is.lauo 'Yarı yelken' (yani Ön yelken). Payı 'Bir' olan kesirler, ör. 1/3, 1/5, 1/12 vb., ra- 'Parça, kesir' yapısı paydayı belirten rakamın önüne yerleştirilir; örneğin ra.4omn-t '1/3', ra.3toou '1/4', ra.soou '1/6'. Ancak re.mht '1/10' çoğul re.mate'e (§69) dikkat edin. Not: Kendi 'Parça' bazen birkaç kesir oluştururken ortaya çıkar; örneğin kendi snau '1/2', 4omn-t n-.own '1/3'. §128. Çarpma, oldukça basit bir şekilde, gönderme yaptığı ismin ardından gelen sayı ve sayının ardından, sayıya n- ile bağlanan kwb 'İkiye katlama' isminin gelmesiyle ifade edilir; örneğin 4omn-t n-.kwb 'Üç kat', a.u.taue ou.karpos ebol n-.4e n-.kwb 'Yüz kat meyve verdiler' (Luka 8:8). Bir sayının diğeriyle çarpımı iki sayının arasına yerleştirilen n- ile ifade edilir; örneğin sa43- n-.43e n-.sop 'Yetmiş kere yedi' (lafzen 7x70 kere). §129. Sıra Sayıları. Bunlar, me6- formunun (lafzen 'Tamamlayan', mou6 'Doldurmak'ın tonsuz formu) Ana Sayıların önüne yerleştirilmesiyle oluşturulur; örneğin ben6.4omn-t 'Üçüncü', ben6.`out 'Yirminci'. Not: 'İlk' 4orp- kelimesi genellikle her iki cinsiyet için de kullanılır, ancak ara sıra fem 4orpe de bulunur. Adının önünde duran 4r-p- yapı biçimi vardır; örneğin s.4r-p.tw4 'İlk emir', ancak n- bağlantısıyla birlikte mutlak biçim de kullanılabilir; örneğin s.4orp-n-.tw4. 'Birinci' için başka bir kelime 6oueit, fem 6oueite'dir, ancak Sahid dilinde bu çoğunlukla isim olarak ve nadiren sıfat olarak kullanılır. §130. Sıfat olarak kullanıldığında Sıra Sayıları ya şu şekilde durur: (1) isimlerinin önünde ve n- ile bağlantılı; örneğin p.me6.sa43 n-.sop 'Yedinci kez', p.me6.3toou n-.4wp n-.te.u4h 'Gecenin dördüncü nöbeti'. Not: Eski oluşum p.me6.rwme snau 'İkinci adam' (lafzen, iki adamın tamamladığı şey) ve t.me6.rompe sn-te (veya t.me6.rm-pe sn-te) 'İkinci yıl', p.me6.sp-snau 'İkinci kez'; veya (2) n- ile bağlantılı isimlerinden sonra, ör. p.mou m-.me6.snau 'İkinci ölüm'. §131. Zaman gösterimi. 29 Ağustos'ta (artık yılda 30'uncu) başlayan yıl on iki yıldan oluşuyordu.

her biri otuz günden oluşan aylardır. Toplam 365'i (366) tamamlamak için fazladan beş gün (artık yılda altı) eklendi. Bohairic'te bu günlere 'Küçük ay' (pi.kou`i nabot) denir, ancak Sahidic'te bunları tanımlarken her zaman Yunanca επάγομενα kullanılır. rompe (rm-pe-) yıl için kullanılan olağan kelimedir. Not: te.ke.rompe 'Gelecek yıl', t.n-.rompe 'Yıllık', rompe n-.br-re 'Yeni Yıl', rompe n-.ouw 'Nafaka' (lafzen Yiyecek Yılı), rmp- p.4ire 'Kıtlık' (lafzen Küçük Yıl). Ayrıca snou.3 'Geçen yıl'ı da not edin. sp-, sep-, yalnızca flört etkinliklerinde kullanılır; örneğin t.sp-.sn-te 'İkinci yıl'. §132. Ay: ebol, pl ebate. Ayların isimleri şöyleydi: 1 qoout 7 parem6ot(p) 2 paope (kaka, paape) 8 parmoute 3 6aqwr 9 pa4ons 4 kia6k (xoia6k) 10 piyon 5 twbe 11 ephp (ephf) 6 m4ir 12 mesorh (meswrh) §133. Gün: 6oou olağan kelimedir; örneğin mn-.n-.sa soou n-.6oou 'Altı gün sonra', 4a pe.6oou 'Güne kadar' vb. Bir dizi zarf ifadesinde yaygın olarak kullanılır; örneğin m-.pe.6oou 'Güne göre', n-.ou.6oou 'Bir günde, bir günde'. Not: p.oou (s.6oou için) m-.p.oou 'Bugün', 4a.p.oou 'Bugüne kadar', 'in.p.oou 'Bugünden beri' gibi ifadelerde 'Bugün'. Not: p.oou n-.6oou 'Bu gün'. Not: mhne (her zaman m-.mhne biçimindedir) 'Her gün'. Ancak bir ayın veya bir bayramın günü belirtilirken sou- (shu 'Zaman veya mevsim'den gelir) biçimi kullanılır; örneğin n-.sou sa43 n-.qoout 'Thowt'un yedinci gününde'; Kardinal Rakamının kullanıldığına dikkat edin. 18 ile

--- SAYFA 19 ---

rakamında 'Bir' daralması gerçekleşir; örneğin n-.soua (n-.sou.oua için) m-.p.sabbaton 'Haftanın ilk gününde' (NB re Th 27), sou apa papnoute 'Apa Papnoute günü (yani festival)'. §134. Daha küçük zaman bölümleri: ve 'Saat, zaman' (masc); aşağıdaki bileşiklere bakınız: nau n-.4wrp- 'Sabah, erken saat', nau m-.meere 'Öğle', nau n-.rou6e 'Akşam'; genellikle bu bileşiklerde nou, nau için görünür. Aşağıdaki kelimeler cinsiyet bakımından dişildir: ounou (pl ounouue) 'Saat' (not 2is.ounou 'Yarım saat'), 6ote 'Saat, an', 'p- ('ep-) 'Saat' (çoğunlukla aşağıdaki rakamla); örneğin m-.p.nau n-.`p.soe mn- `p-.yite 'Altıncı saatte ve dokuzuncu saatte' (Mt 20:5). §135. Flört. En eski belgeler, vergi tahakkuklarının Romalı yetkililer tarafından sabitlendiği çeşitli olaylardan sonra tarihlendirilmişti. Diocletianus zamanından (MS 297) itibaren bu vergi tahakkuku her 15 yılda bir yapılıyordu. Yunan rakamlarını kullanmanın geleneksel olduğunu belirtmekte fayda var; örneğin n-.t.rompe ths tetarths indik(tionos), n-.ti.rompe oktohs ind(ikti) o(nos). §136. Ancak Arapların Mısır'ı fethinden (MS 640) itibaren bu yıl genellikle MS 29 Ağustos 284'te başlayan "Diocletianus Yılı" veya "Şehitler Yılı"ndan tarihlenirdi; bu tarih, Roma yetkilileri tarafından Hristiyan Kilisesi'ne yapılan en şiddetli zulmün anısınaydı; örneğin etous diokl(htianos) basileus u\`n\`a\` 'Kral Diocletianus 451 yılında'. Daha sonra, yılı Hicret'ten (MS 16 Temmuz 622) itibaren hesaplamak için Muhammed'in yöntemini kullanmak da gelenek haline geldi; örneğin etous diokl(htianos) basileus u\`n\`a\` kai etous sarakoinon r\`i\`d\` 'Kral Diocletianus 451 yılında ve Sarazenler 114 yılında'. Bölüm VI. Fiil. §137. Kıpti fiilin iki temel biçimine sahiptir: Mastar ve Nitel. Yardımcıların yardımıyla fiilin gerekli tüm zamanları Mastardan oluşturulabilir. Nitelikselin kullanımı yalnızca birkaç zamanla sınırlıdır (§145). Mastarın, Geçişli Fiillerde bir nesneye geçen ve Geçişsiz Fiillerde eylemi başlatan özneyi etkileyen sözlü bir eylemi ifade ettiği söylenebilir. Nitelikselin sözlü bir eylemden kaynaklanan durumu veya durumu ifade ettiği söylenebilir. §138. Mastar. Aslına bakılırsa, Mastar bir sözel isimdir ve hem eril hem de dişil bir biçim gösterebilir, ancak sözdizimsel olarak her zaman eril bir isim olarak ele alınır. Genel bir kural olarak eril biçim bir ünsüzle biter ve biçimlendirici sesli harf olarak bir o sesini tercih eder; örneğin bwl 'Gevşetmek', mou6 (mw6 için, §14) 'Doldurmak', swtm- 'Duymak'. Dişil formlar e ile biter ve biçimlendirici sesli harf olarak a veya i'yi tercih eder; örneğin mise 'Doğurmak', ra4e 'Sevinmek'. Ancak e ile biten bazı mastarlar gerçekten erildir, orijinal son radikalleri kaybolmuştur; örneğin 4wpe 'Olmak' orijinal *hop'r'dan (altı kavisli); rw6e Orijinal *roh't'tan 'Yıkamak' (altı kavisli). §139. Anlam. Mastar aktif veya pasif bir anlamı ifade edebilir (§259); örneğin 'Açmak' veya 'Açılacak', 'Yok etmek' veya 'Yok edilecek', 'Güçlü kılmak' veya 'Güçlendirilmek' gibi. Geçişsiz fiillerde Mastar, doğrudan nesnesi olmayan bir eylemi ifade eder; 6wn 'Yaklaşmak'; veya bir durumun veya durumun başlangıcını belirtir; 56e 'Sarhoş olmak'. §140. Formlar. Mastar Mutlak, Yapı ve Zamir formlarına sahip olabilir (§25); örneğin bwl,

bel-, bol= 'Gevşetmek'; solsl-, sl-sl-, sl-swl-= 'Rahatlatmak'; böylece: a.3.solsl- 'Teselli etti' veya 'Teselli etti' Mutlak a.3.sl-sl-.pen.son 'Kardeşimizi teselli etti' a.3.sl-swl-.s 'Onu teselli etti' Zamir (Zamir biçimindeki son eklerin kullanımı için, §39-44) Not: Tüm fiiller üç biçimi göstermez; birçoğu yalnızca Mutlak forma sahiptir. Bu özellikle Geçişsiz fiiller için geçerlidir; örneğin Rime 'Ağlamak', mike 'Dinlenmek', br-br- 'Kaynamak' vb. §141. Niteliksel. Nitelik, Eski Mısır dilindeki Mükemmellik biçiminden kaynaklanmıştır. Çoğu fiilde özel bir son yoktur, başlangıçta erken bir dönemde kaybolan zayıf yarı ünsüz w ile biten Eski Mükemmellik'in 3 maskeli şarkısından türetilmiştir (hiyeroglif metinlerde yazıldığından daha çok ihmal edilir). Ancak bazen t ucu gövdeye bağlanır; örneğin smont Smine'nin niteliği 'Kurmak', `raeit (ayrıca `oor) Niteliği `ro 'Güçlü olmak', tntont (aynı zamanda tntwn) Niteliği tonn 'Beğenmek'. Daha çok Bohairic'te bulunan bu son, Eski Mükemmelleştirici -t'i'nin 3 fem şarkısından kaynaklanmıştır. Not: Tüm fiillerin nitel bir biçimi yoktur; örneğin `nou 'Sormak', `w 'Söylemek', 4ipe 'Utanmak', mou6 'Bakmak' vb. Niteliği olmayan birçok fiilin de Yapı ve Zamir biçimleri oluşturma gücünü kaybettiği görülmektedir. §142. Daha sonra 19'luk sıfat olarak kullanılan Nitelik dışında birkaç fiil tüm biçimlerini kaybetmiştir.

--- SAYFA 20 ---

Sonsuz; örneğin a6e 'Ayakta durmak', bost 'Kuru olmak', kiwou 'Şişman olmak', sht 'Şişman olmak', s2ra6t 'Dinlenmek', 4oueit 'Boş olmak', 6loulwou 'Yüksek olmak', 6moos 'Oturmak', 6oou 'Çürük ya da kötü olmak', `oor(e) 'Güçlü olmak'. §143. Anlam. Mastarın aksine Nitelik, sözlü bir eylemin sonucunu, bir eylemin ürettiği etkiyi veya durumu, sonunda ürettiği niteliği belirtir. Geçişsiz fiillerin mastarından farklı olarak, gerçekleştirilen sözlü eylemin kalıcı karakterini akla getirir. Neredeyse nötr bir anlam ifade ettiği söylenebilir; örneğin tamio 'Yapmak' Qual tamihu 'Yaratılmak', kmom 'Siyah olmak' Qual khm 'Siyah olmak'. §144. Not: ei 'Gelmek'in niteliği olarak kullanılan nhu, yaygın olarak 'Gelme eyleminde olmak' gibi gelecekteki bir anlamı ifade etmek için kullanılır; örneğin 3.nhu gar ebol n-.6ht.e n-2i ou.6hgoumenos 'Çünkü senden bir prens çıkacak' (lafzen, O senden çıkmak üzeredir, yani bir prens; Matta 2:6). §145. Nitelik, durum veya nitelik anlamını ifade ettiğinden, göreceli edatla Kıpti dilindeki sıfat eksikliğini giderebilir; örneğin nei+.tafos et.`h6 'Bu beyaz badanalı mezarlar' (lafzen, lekelenmiş/beyazlatılmış bu mezarlar), p.p\`n\`a\` et.ouaab 'Kutsal Ruh' (lafzen, Kutsal Ruh). Sözlü cümlelerde Qual yalnızca I ve II Present ve Imperfect (§187.1) yardımcılarıyla birlikte kullanılabilir. Not: Crum'un Kıpti Sözlüğünde niteliksel biçimler hançer (†) aracılığıyla gösterilir. Bu gramerde, 5. Bölüm VII ile karıştırılmaması için Qual veya Q kısaltması benimsenmiştir. Fiil Sınıfları 1. §146. Fiil Sınıfları. Bu çalışmada benimsenen fiil köklerini sınıflandırma sistemi, Sahidic'te gösterildiği gibi sessiz ve sesli formlarına göre. Eski formlara yapılan atıflar yalnızca ara sıra belirtilmektedir. Öğrenciye başlangıçta Crum'un Kıpti Sözlüğü'nün yardımıyla metinler üzerinde çalışması ve ortaya çıktıkça çeşitli sözel biçimleri tanıması tavsiye edilir. Daha sonra öğrenci Steindorff'un, Koptische Grammatik'in, Sethe'nin Verbum'unun ve Spiegelberg'in Koptische Handwörterbuch'undaki etimolojilere başvurabilir. Not: İlk ünsüzden sonra çift sesli harf bulunan biçimler (baabe, moone, nhhbe, vb.) özellikle kafa karıştırıcıdır. Dolayısıyla, etimolojik olarak çeşitli sınıflardan türetilmiş olmalarına rağmen, Sahidik biçimleri kendilerine ait bir bölümdedir (§170). §147. Sözel sınıfları tanımlarken kullanılan aşağıdaki kısaltmalara dikkat edilmelidir: Kısaltma Sözel Kök Ünsüzler Özel Özellikler 2 lit 2 2 lit gem 2 2nd doubled 3 lit 3 3 lit inf 3 3rd zayıf 4 lit 4 5 lit 5 3 lit gem 3 3rd doubled 4 lit inf 4 4th zayıf §148. Sınıf I: 2 yaktı; Model: Mutlak Anlam Zamir Niteliğini Oluştur bwl 'Gevşetmek' b(e)l- bol= bhl Bu sınıftaki tüm fiillerin başlangıçta 3 harfli olması, ancak erken dönemde kaybolan zayıf bir ünsüz içermesi muhtemeldir. Bunun kanıtı, Kıpti dilinde 2 litreye ulaşan yaklaşık 40 fiilin hiyeroglif formlarından gelmektedir; örneğin Kıpti Çevirisi Hiyeroglif Kıpti Çevirisi Hiyeroglif kwb 'Çifte etmek' k3b pw6 'Kırmak' ph3 (h noktalı) 6ws 'Şarkı söylemek' hs'i (h noktalı) 6wk 'Girişmek' hkr pwn 'Dökmek' pnn pw4 'Bölmek' psš Qual dışında, ilk hecenin seslendirilmesinin not edilebilir. 3 yanan fiil 2 yanık ile aynı. 2 yanan fiilin çoğunluğu bwl modelini tam olarak takip etmektedir. Not: m ve n'den sonra Mutlak'ın biçimlendirici sesli harfi ou (§14) olarak değişir; örneğin 'Bağlamak' için üzölüyorum, 'Öğütmek için' değıl. Not: 6 ve 4'ten önce 20

--- SAYFA 21 ---

(eski h'yi temsil eder [eğri alt çizgi]), Zamir formunun o, a (§15) olarak değişir; örneğin mou.ou için ma6.ou 'Onları doldurmak için'. Aynı şekilde pa6= 'Kırmak', ta6= 'Karıştırmak', oua4= 'Dilemek', oua6= 'Koymak', `a6= 'Bulaşmak'. Bir istisna, 6o6='yı gösteren 6w6 'Çizilmeye' durumudur. §149. Yapı, Zamir ve Nitelik formlarında 2 harfli fiil modelini takip eden bazı fiiller, Mutlak Formlarında görünürde 3 harfli bir form gösterir; örneğin bwte 'Kirliletmek' bet-, bot=, Q bht. Benzer şekilde 'Banlaşmak (deri)', 'Döndürmek', lw2e 'Saklamak', nou6e 'Sallamak', şimdi 'Atmak', 'Kurtarmak', twpe 'Tatmak', w3e 'Basmak', 3wte 'Silmek için', 3w2e 'Sıçraymak', 'wte 'Delip geçmek', 2wpe 'Ele geçirmek', 2w'e 'Kazmak'. Not: pw2e 'Kırmak için' po2= ancak Qual po2e (3 yanan inf formunda). §150. Baş ünsüz olmayan 2 yanan fiil (§17): Mutlak Anlam Oluştur Zamir Niteliği wl 'Tutmak' ol- ol= hl wp 'Saymak' ep- op= hp w4 'Ağlamak' e4- o4= -- wk 'İçin olmak' -- -- -- w4 'İzinsiz girmek' -- o4= -- §151. Son ünsüzsüz 2 yanan fiil şunlardır: Mutlak Anlam Oluştur Zamir Niteliği sw 'İçmek' ses- soo= shu `w 'To say' `e- `oo= -- ouw (alternatif biçimi ouw6) 'Durmak' -- -- -- 6w 'Yeterli olmak' -- -- -- Düzensiz olanlar: Mutlak Anlam Oluştur Zamir Niteliği eiw 'Yıkamak' eia- eiaa= eih kw 'Yerleştirmek için' ka- kaa= kh ww 'Gebe kalmak için' -- -- eet 2w 'Devam etmek için' -- -- 2eet §152. Tek heceli Mutlak formları sunan aşağıdaki fiiller düzensizdir. Çoğu aslında r fiillerinde 3 yanandır. (a) a ile biten: Mutlak Anlam Zamir Niteliği Oluştur na 'Merhamet etmek' -- -- -- na 'Gitmek' -- -- -- 4a 'Yükselmek' -- -- -- sa 'Güzel olmak' -- -- saiwou (b) e ile biten: Mutlak Anlam Zamir Niteliği Oluştur beni 'sevmek' sadece meme- merit= -- oue 'Uzak olmak' -- -- ouh(h)u 6e 'Düşmek, üzerine ışık tutmak' -- -- 6hu (c) i ile bitiyor: 21

--- SAYFA 22 ---

Mutlak Anlam Yapı Zamir Niteliği ei 'Gelmek' -- -- nhu (nou'dan, §152[e]) sei 'Doymak' -- -- shu Aşağıdaki fiiller, özellikle Bileşik fiillerin oluşturulmasında çok sık kullanılır (§177): Mutlak Anlam Yapı Zamir Niteliği 5 'Vermek' 5- taa= to 4i 'Ölçmek' 4i- 4it= 4hu 3i 'To taşımak' 3i- 3it= 3hu `i 'Almak' `i- `it= `hu 6i 'Yenmek' -- 6it= -- (d) o ile biten: Mutlak Anlam Zamir Niteliği Oluştur lo 'Durmak' -- -- -- `o 'ekmek' `e- `o= `hu `o 'Ortaya çıkarmak' `e- `o= -- (e) Bir ile bitirmek diphthong: Mutlak Anlam Zamir Niteliğini Oluşturun nau 'Bakmak' -- -- -- mou 'Ölmek' -- -- moout nou 'Gidecek', 'Yakında olmak üzere' -- -- nhu [§152c, 144] §153. Sınıf II: 2 adet yanan mücevher; Model: Mutlak Anlam Yapı Zamir Niteliği 6mom 'Sıcak olmak' -- -- 6hm Bu sınıftaki fiiller azdır, çünkü birçoğunun kaderi erken bir aşamada 2 yanmaktır; örneğin: Mutlak Anlam Türetme pwn 'Dökmek' pnn twm 'Kapatmak' tmm 6wn 'Yaklaşmak' hnn Kıpti dilinde günümüze ulaşan az sayıdaki 2 ışıklı mücevher kelimesi yalnızca Mutlak ve Niteliksel formları gösterir ve geçişsizdir: Mutlak Anlam Nitelik kmom 'Siyah olmak' khm 2non 'Yumuşak, zayıf olmak' 2hn kbo (Boh xbob) 'Soğuk olmak' khb Not: 2non '(Başını) eğmek' geçişlidir ve nesnesi 'w=' ('Baş') alır. Bu sınıfta ayrıca 4iai 'Uzun olmak', Qual 4oi veya 4ai de belirtilmelidir. §154. Sınıf III: 3 yaktı; Modeli: 22

--- SAYFA 23 ---

Mutlak Anlam Yapı Zamir Niteliği pwr4- 'Yaymak' pr-4- por4=- por4- Toplamda 200'den fazla fiil, açık ara en fazla sayıda fiili bu gruba aittir. pwr4- modelinin 3 harfli fiilinden oluşan bu ses yapısının birkaç istisnasının öğrencinin dikkatini çekmesine gerek yoktur. Zamir ve niteliksel biçimlerin aynı olduğuna dikkat edilmelidir. Yapı formu bazen e ile yazılır, ancak çoğunlukla e olmadan yazılır; örneğin tkm- ve tek- 'Koparmak', 4tb- ve 4etb- 'namluya'. §155. E ile biten birkaç fiil aslında pwr4- gibi 3 harfli fiillerdir, ancak son t'lerini kaybetmişlerdir ve 4wpe durumunda son r'dir (orijinal hpr [altı çizili eğri]). Yapı ve Zamir biçimlerine sahip iki fiilde orijinal t'nin yeniden ortaya çıktığına dikkat edilmelidir: Mutlak Anlam Yapı Zamir Niteliği rw4e 'Yeterli olmak' re4tra4t= (§15) -- sw6e 'Dokumak' sa6t- sa6t= sa6t Üç fiil yalnızca Mutlak ve Nitel biçimleri gösterir: Mutlak Anlam Yapı Zamir Niteliği rw6e 'Yıkamak' -- -- ra6e 4wne 'Hasta olmak' -- -- 4oone 4wpe 'Olmak' -- -- 4oop Yalnızca mutlak biçimler: swbe 'Gülmek', sw4e 'Sürüklemek, sürünmek'. §156. Dört fiil, orijinal orta ünsüzün (§6) kaybıyla orijinal ses biçimini gösterir: Mutlak Anlam Yapı Zamir Niteliği kwws (kwns) 'Gömmek' (Boh kes-) koos= (koon=) khs (eski krs [k noktalı]) lwws 'Berelenmek' les- (Boh las=) laas(e) sww3 'Kırletmek' se(e)3- soo3= soo3 (eski s'if) 4wwt 'Kesmek' 4(e)t- 4a(a)t= 4aat veya 4ht (eski š'd) Bu formlar, 3 ışıklı bir fiilin 2 ışıklı bir fiile dönüşümünde bir ara aşamayı göstermeleri açısından ilginçtir. Örneğin, Shenoute zamanında (MS †451), 4wwt, normal 2 ışıklı Qual 4ht ile birlikte 2 ışıklı bir fiil 4wt haline gelmişti. §157. Model: Mutlak Anlam Zamir Niteliğini Oluştur knos 'Kokmak' -- -- kons Mutlak Formda ikinci radikalden sonra biçimlendirici sesli harfe sahip olan fiiller geçişsizdir ve yalnızca Mutlak ve Niteliksel formları gösterir. Anlam olarak hem geçişli hem de geçişsiz olan 6ro4 'Ağırlaşmak' bir istisnadır. 6ro4'ün Oluşturma formu da oluşur: 6(e)r4-. İlk sessiz harfi m veya n olan bu sınıfa ait fiiller şu biçimleri gösterir: Fiil Anlamı Fiil Anlamı m-ka6 'Acı vermek' m-ro4 'Kırmızlaşmak' m-ton 'Dinlenmek' n-4ot 'Sertleşmek, zorlaşmak' aro4 'Soğumak'ın kendine ait bir niteliği yoktur; r4, wr4 'Soğuk olmak' niteliğinin yerine kullanılır Aşağıdakilerin niteliksel biçimlerine dikkat edin: ourot 'Memnun olmak' Niteliği roout. 6ko 'Aç olmak' Qual'ın iki biçimini gösterir (§141): 6okr (sondaki zayıf ünsüz r'nin yeniden ortaya çıktığı eski mask biçimi) ve 23

--- SAYFA 24 ---

6kaeit veya 6koeit (Sahidic'teki maska'dan daha yaygın olan feminen form). `ro 'Güçlü olmak' (hem geçişsiz hem de geçişli bir fiildir) Qual `raeit'i gösterir. §158. Model 4lhl 'Dua etmek'. Çoğunlukla geçişsiz olan birkaç fiil, yalnızca ikinci ünsüzden sonra biçimlendirici sesli harf olarak h olan Mutlak Biçimleri gösterir. Bu fiillerin neredeyse tamamının alıntı kelimeler olması muhtemeldir. Kıpti Anlamı erht 'Kürek çekmek' l6hm 'Kükretmek' (özellikle aslanlar için) s2hr 'Yelken açmak' telhl 'Sevinmek' 4lh 'Sürünmek' 6inhb 'Uyumak' 6rh2 'Hareketsiz kalmak' 2eph 'Acele etmek' 2rh 'Kazmak' Not: `(e)l6hs 'Yorgun olmak' gerçekte 4 harfli bir fiildir, ancak burada şu şekilde belirtilmiştir: son hecede biçimlendirici sesli harf olarak h'yi gösteren tek 4 yanan harf. §159. Model ou`ai+ 'Bütün olmak için' Nitelikli ouo`. Bu modeli izleyen fiiller sayıca azdır ve çoğunlukla geçişsizdir. Niteliklerinde çoğunlukla düzensizdirler. Mutlak Anlam Zamir Niteliğini Oluşturun anai 'Hoş olmak' -- -- -- 6tai 'Şişman olmak' -- -- -- aiai 'Artmak' -- -- oi asai 'Hafif olmak' -- -- aswou a4ai 'Çok olmak' o4 `tai 'Olgunlaşmak' -- -- `ht İki ortak geçişli fiile dikkat edin: Mutlak Anlam Zamir Niteliğini Oluşturun s6ai 'To write' se6- s6ais= (veya s6ait=) sh6 skai 'Saban sürmek için' sek- sok= -- §160. Bir dizi fiil, model fiil ou`ai+ gibi, son hecedeki biçimlendirici sesli harf a'yı gösterir. Bunlar snat 'Korkmak' ve 4tam 'Kapatmak'tır (İnşa 4tam-). 4ta 'Kusurlu olmak', 6ra veya 4ra 'Sürmek, zorlamak' (yalnızca mutlak formlar), 4ma 'Hafif veya iyi olmak' Qual 4oome'u gösterir. `na 'Söndürmek', `ne-, `na=; 'Göndermek' anlamında yalnızca `na= zamiri biçimi bulunur. Not: srit 'Toplamak' zamir biçimini gösterir srat= (bazen srit=). §160a. İki yaygın fiilin, ilk ünsüzden sonra Biçimlendirici Ünlüsü olarak kısa o harfi vardır. Her iki fiil de zayıf bir orta ünsüze sahip biçimlerden kaynaklanmıştır, ancak benzer ünsüz biçimlerden türeyen fiillerin çoğunun aksine, bunlar 2 litrelik hale gelmemiştir (§148). Bu iki fiilden ilkinin Niteliksel biçimi bu eğilimin işleyişini göstermektedir: Mutlak Anlam Oluştur Zamir Niteliği roeis 'Uyanık olmak' -- -- rhs sooun- 'Tanımak' soun-souwn= -- Daha az yaygın olan Mutlak Biçimler roou4 'Bakmak' ve 6oou4 'Kötüye kullanmak'tır. Nadir görülen toute 'Toplamak' (eski twt'den) touht= biçimlerini gösterir. ve Qualt konuştu. Bölüm VIII. Fiil Sınıfları 2. §161. Sınıf IV: 3 lit inf (dişil mastarları, §138); Modeli: 24

--- SAYFA 25 ---

Mutlak Anlam Oluşturma Zamir Niteliği 4ike 'Kazmak' 4ekt- 4akt= 4oke Bu modelin fiilleri, 3 lit inf fiilinin en yaygın olanıdır. Bunlar sadece Mutlak formda fem değildir, aynı zamanda Yapı ve Zamir formlarında t ile biten eski fem'i de gösterirler. Genel bir kural olarak Yapı, biçimlendirici sesli harf olarak e'ye sahiptir ve Zamir'de a görünür. Qual genellikle o'yu karakteristik sesli harfi olarak gösterir. Not: 6 ve 4'ten (§15) önce o, a olarak değişir; örneğin 56e 'Sarhoş olmak' Qual ta6e, ei4e 'Asmak' Qual a4e. Ancak, 'Atmak için' sitesinde Qual sht ve 6ioue 'Vurmak için' Qual 6woui vardır. §162. Özellikle aşağıdaki çok yaygın fiillere dikkat edin: Mutlak Anlam Yapı Zamir Niteliği eine 'Getirmek' n- nt= -- eire 'Yapmak, yapmak' r- aa= o 4ibe 'Değiştirmek' 4b- 4b-t= 4o(o)be 4ine 'Aramak, sormak' 4en(t)- 4n-t= -- 2ine 'Bulmak' 2(e)n- 2n-t= -- Burada çok yaygın olan fiil de eklenebilir: kim 'Hareket etmek' kemkem= -- §163. Model ra4e 'Sevinmek'. Aşağıdakiler yalnızca bu grupta görünür: Mutlak Anlam Yapı Zamir Nitelikleri 'Binmek' -- alo= alhu mate 'Ulaşmak' -- -- matwou pake 'Hafif olmak' -- -- pok(e) 4a3e 'Şişmek' -- -- 4obe 6ate 'Akmak' -- 6aat= -- §164. Model kn-ne 'Şişman olmak için'. Bu sınıftaki fiiller çok azdır - yalnızca: Mutlak Anlam Yapı Zamir Niteliği pr-re 'Öne çıkmak' -- -- -- tr-re 'Korkmak' -- -- treiwou 2b-be 'Zayıf olmak' -- -- 2oob §165. Model: Mutlak Anlam Zamir Niteliğini Oluştur pwwne 'Değiştirmek' peene-poone= poone Bu modeli yaklaşık 30 fiil izler. Aşağıda belirtilen iki fiil zaten bwte modelinin 2 fiiline yaklaştırmaya başlamıştı (§149): Mutlak Anlam Yapı Zamir Niteliği tww2e 'Birleştirmek' te2- too2= th2 `w(w)2e 'Boyamak' `e2- `o2= `h2 Not: pwwpe 'Yoğurmak, tuğla yapmak' pape-, papw= formlarını gösterir. §166. Sınıf V: 4 lit (Zamir formu, §28). Model: Mutlak Anlam Yapı Zamir Niteliği solsl- 'Rahatlatmak için' sl-sl- sl-swl= sl-swl 25

--- SAYFA 26 ---

İlk iki ünsüz harfin ikilenmesiyle oluşan tüm bu fiiller yoğun bir anlam taşımakta ya da hızla tekrarlanan eylem fikrini aktarmaktadır; örneğin ouo4oue4 'Harmanlamak', 2o42(e)4 'Serpme' . Not: Bu oluşumun istisnaları n-kotk- 'Uyumak', oua6be3 'Havlamak' ve ouostn- 'Genişlemek' Qual ouestwn'dur. §167. Model br-br- 'Kaynamak' (sonant ünsüzünün varlığına dikkat edin). Bu modelin fiilleri geçişsizdir ve yalnızca Mutlak formlara sahiptir (tek istisna, Qual temtwm'yi gösteren tm-tm- 'Ağır olmak'tır), km-km- 'Müzik enstrümanı çalmak', sn-sn- 'Çınlamak', tl-tl- 'Damlamak', 6m-6m- 'Kükremek', 6r-6r- 'Horlamak'. §168. Sınıf VI: 4 aydınlatılmış inf. Bu sınıftaki fiiller oldukça düzensiz olduğundan herhangi bir model verilemez. Bu sınıfın tam bir listesi verilmiştir: Mutlak Anlam Oluşturma Zamir Niteliği ne6pe 'Yas tutmak' -- -- -- ne6se 'Uyanmak' -- -- -- -- sabte 'Çiğnemek' -- -- -- -- sa6te 'Yakmak' -- -- -- -- lale (veya loole) 'Boyamak' lalw- lalww= lalwou moste 'Nefret etmek' mestem-mestw= -- na6te 'Güvenmek' n6et- -- n6o(u)t 4m4e 'Hizmet etmek' 4m4e- 4m4ht= -- [6ooure] 'Yoksun etmek' 6oure- 6ourw(w)= -- 2o(e)ile 'Oturmak' 2ale- 2alww= 2alwou sr3e 'Boş vakitte olmak' -- -- sro3t Not: sobte 'Hazırlamak' aslında 3 ışıklı bir mücevher fiilidir (eski spdd). Dördüncü radikal, Zamir ve Nitelik biçimleri dışında tümüyle kaybolmuştur; dolayısıyla sbte-, sbtw=, Qual sbtw. §169. Sınıf VII: 5 adet fiil; Model: Mutlak Anlam Oluşturma Zamir Niteliği skorkr- 'to roll' skrkr- skrkwr= skerkwr Bu sınıftaki tüm fiiller ikinci ve üçüncü ünsüzlerin ikilenmesinden oluşur ve model formunu takip eder. 6borbr- 'Gevşemek' Niteliğinin iki biçimine sahiptir: br-bort ve br-bwr. Not: kromrm- 'Karanlığa dönüşmek', ancak krm-rm- 'Mırıldanmak'. §170. Sınıf VIII: İlk kök harften sonra çift sesli harf gösteren fiiller (§146n): Mutlak Anlam Yapı Zamir Niteliği aa baabe 'Yavan olmak' babw- babww= -- taate toote 'Parlamak' -- -- taate taate 'Sallamak' -- -- -- 4aare 'Çarpmak' -- 4ar= 4ar `a(a)`e 'Sert, kaba olmak' -- -- `a`w `aa`e 'El çırpma' -- -- -- ee (Yalnızca mutlak formlar) beeb 'Kabarmak için' -- -- -- meeue 'Düşünmek için' -- -- -- seepe 'Üzerinde kalmak için' -- -- -- hh nhbbe 'Yüzmek için' -- -- -- oo moone 'Oralamak için' mene- manou= -- moone 'Karaya gelmek için' -- -- çıkış 26

--- SAYFA 27 ---

moo4e 'Yürümek, gitmek' -- -- -- soo6e 'Kazar etmek için' sa6e- sa6w= -- §171. Etken Fiiller. Kıpti dilinde Etkenin iki biçimi mevcuttur: İlki ve daha az yaygın olan, s- önekiyle, ikincisi ise t- önekiyle. (a) s- öneki ile oluşum. Bu, Eski Mısır dilinde Ettirenleri oluşturma yöntemiyle. Ancak Kıpti dilinde sadece birkaç fiil bu şekilde Etkeni oluşturur. Şunu belirtebiliriz: Mutlak Anlam Zamir Niteliği Oluştur s.bbe 'Sünnet etmek' s.bbe- s.bbht= s.bbhu(t) s.mme 'Çadırmak' -- -- -- s.mou 'Kutsamak' -- -- s.mamaat s.aan4 'Yaşamaya neden olmak' s.aan4- s.anou4= -- s.mine 'Kurmak' s.mn- s.mnt= s.mont s.atbe 'Çiğnemek için' -- -- -- s.w6ne 'Yakınlaştırmak için' s.a6n- -- -- s.oo6e 'Kurmak için' s.a6es- s.a6w= -- s.ooutn 'Düzleştirmek için' s.outn- s.outwn= s.outwn s.2ra6t 'To dinlenme' -- -- -- s.a6ou(e) 'Küfür etmek' s.6our- s.6ouwr= s.6ouort §172. İlk ünsüz harfi ` olan birkaç fiilde s- öneki 4 (§11) olarak değişir; örneğin s 'a'e'den. 4a`e (Boh sa`i) 'Konuşmak' (eski sdd), 4o`ne (Boh so2ni) 'Tavsiye almak' (eski stn`i). Not: 4ouo 'Boşaltmak' 4oue-, 4ouw= önekini kaybetmiş bir nedenseldir (eski sşw). §173. (b) t- öneki ile oluşum. Bu önek, 5 'Verme' ifadesinin kısaltılmış şeklidir. Etkeni oluşturmak için kullanılan normal yöntemdir. Bu önekin eklenmesi geçişsiz fiilleri geçişli hale getirir ve geçişli fiillere nedensel bir anlam kazandırır. Bu sınıftaki tüm fiiller, küçük değişikliklerle birlikte ortak bir oluşumu takip eder; örn.: Mutlak Anlam Yapı Zamir Niteliği t.b-bo 'Saf hale getirmek' t.b-bet- t.b-bo= t.b-bhu t.an6o 'Canlandırmak' t.an6e- t.an6o= t.an6hu t.saeio 'Güzelleştirmek' t.saeie- t.saeio= t.sa(e)ihu t.ou`o 'Bütünleştirmek' t.ou`e- t.ou`o= t.ou`hu Not: Birkaç fiil Qual'ın dışı biçimini gösterir; örneğin t.akhut 'Yok edildi', t.sabhut 'Akıllı kılındı'. Ayrıca birkaç fiil -eit ile biten Qual formlarını gösterir: q.msoeit 'Oturmak için yapılmış', k.toeit (ayrıca k.thu) 'Dönmek için yapılmış'. §174. 6 ile başlayan ve ikinci ünsüzleri b, l veya m olan köklerden önceki t- öneki sıklıkla 6 ile birleşerek q olur: Mutlak Anlam Zamir Niteliğini Oluştur q.b-bio 'Aşağılamak' q.b-bie- q.b-bio= q.b-bihu(t) q.l-o 'Uçmak için saçıl' -- q.l-o= -- q.m-o 'Sıcak yapmak' -- -- -- q.m-ko 'Kötü muamele etmek' q.m-ke- q.m-ko= q.m-ku q.m-so 'Oturtmak için' q.m-se- q.m-so= q.m-soeit §175. 4'lü fiillerden önce, ilk ünsüz olarak t- öneki 4'ten `a kadar kısalır; örn.: Mutlak Anlam Yapı Zamir Niteliği ` .pio (4ipe 'utandırmak'ın etkeni) 'Suçlamak' ` .pie- ` .pio= ` .piht 27

--- SAYFA 28 ---

` .to (4to [?, C595b, C792a]'nın etkeni) 'Yatırmak' ` .te- ` .to= ` .thu ` .po (4wpe 'olmak'ın etkeni) 'Doğurmak, olmasına neden olmak' ` .pe- ` .po= -- §176. t- öneki iki Etken fiille birlikte ortadan kalkmıştır: Mutlak Anlam Yapı Zamir Niteliği kto 'Döndürmek için yapmak' kte- kto= kthu veya ktoeit mesio 'Doğuma getirmek' -- mesio= -- Bir Etken bazen öneki gösterir ve diğer zamanlarda onu atlar: (t.)sto 'Geri getirmek': (t.)ste-, (t.)sto=, Q (t.)şu. §177. Bileşik Fiiller. (Ayrıca bkz. §90) Yapı biçimindeki bir fiilin bir isimden önce yerleştirilmesi yoluyla, Kıpti dilinde çok sayıda Bileşik fiil oluşturulabilir; örn.: ka.moou 'Su vermeyi bırakmak' me6.moou 'Su çekmek (yakmak için)' r-.moou 'Su olmak' sek.moou 'Su çekmek' 5.moou 'Su vermek' 3i.moou 'Su taşımak' 6i.moou 'Yağmur yağdırmak' `i.moou 'Su almak' Bileşikleri oluşturmada kullanılan başlıca fiiller şunlardır: r- (eire) 'Yapmak, yapmak' 5- (5) 'Verme (aktif olarak) e4 veya 4- 'Yapabilmek' oue4- (ouw4) 'Dilemek' 4p- (4wp) 'Almak' oue6- (ouw6) 'Ayarlamak' 4r-p (4wrp) 'İlk yapmak' 3i- (3i) 'Taşımak, taşımak' 6i- (6ioue) 'Vurmak' `i- (`i) 'Almak' (pasif olarak) 2n- (2ine) 'Bulmak için' Not: `i.5 'Almak ve satmak için' §178. Yunanca Fiiller, Master formuyla son ıv veya σθαı hariç aynı form olan Aktif Emir'de görünür; örneğin: Kıpti Yunanca sunage συναγειν pisteue πιστευειν dubrice υβριζειν aisqane αιθανεσθαι epikalei επιδαλεισθαι Sözleşmeli Fiiller finali atlar v: Kıpti Yunancası plana πλαναν kosmei κοσμειν aciou αξιουν -μı dilindeki fiiller, Kısaltılmış Fiiller olarak kabul edilir: Kıpti Yunancası 28

--- SAYFA 29 ---

paradidou παραδιδοναι kaqista καθισταναι §179. Bazı Yunanca fiiller, fonetik yazım nedeniyle Kipti dilinde tuhaf biçimlerde bulunur; örneğin: Kipti Yunancası arna αρνεισθαι plea πλειν arxei αρχεσθαι xrw χρησθαι pira τειραζειν eucharistou ευχαριστειν eti αιτειν Bölüm IX. Konjugasyon; Süreli Zamanlar. §180. Eski Mısır'da fiil çekiminin en eski yöntemi, Son Ek Zamirlerin Fiil Köküne eklenmesiydi. Dil geliştikçe, yavaş yavaş çekimin, fiil kökünün önüne yerleştirilen yardımcı fiiller (eklerle birlikte) aracılığıyla gerçekleştirildiği yeni bir yöntem ortaya çıktı. Kipti dilin eski aşamasının yerini aldığına, Son Ek Zamirleriyle Eski Çekim neredeyse tamamen ortadan kaybolmuştu. Hayatta kalan birkaç fiil şunlardır: §181. (1) Sık sık yardımcılarla birlikte kullanılan `w 'Söylemek' fiili aynı zamanda Nominal Özneler ile pe`e- ve Zamirsel Konular ile pe`a= biçimini gösterir (bu biçim eski bir akraba biçiminden türemiştir p3dd.f, 'Söylediği şey'); örneğin pe`e p.`oeis na.u 'Rab onlara diyor', pe`a.3 na.s 'Ona diyor'. Not: (e)6ne-, (e)6na= 'İstekli olmak'; örneğin 5.na.4wwt na.k e6na.i+ 'İstedğim için sana kurban keseceğim' (Mezmur 53:6); ayrıca mio= 'Sağlıklı olmak', teşekkür veya selamı ifade etmek; örneğin mio.k 'Sana selam olsun!' §182. (2) Sıfat Fiiller: Zamir Anlamını Oluşturun naana- naa= 'Büyük olmak' (§183) nanou- nanou= 'İyi olmak' nesenesw= 'Güzel olmak' na4ena- na4w= 'Çok sayıda olmak' ne2e- ne2w= 'Nefret dolu olmak' Örn. nanou.s na.n e2w m-.pei.ma 'Burada kalmamız bizim için iyi' (Mt 17:4), eis.6hhte nesw ta.4beere 'İşte, sen çok güzelsin kızım' (S of S 1:15), mh n-to.k naa.k e.pen.eiwt iakwb 'Sen babamız Yakup'tan daha mı büyüksün?' (Yuhanna) 4:12). §183. Not: naiat=, 'Blest' bileşiğinde naa- sözcüğünün deyimisel kullanımı. Bu, naa.i+at'ın kısaltılmış bir şeklidir, lit. 'Göz büyüktür'. Ardından her zaman konuya sayı ve kişi olarak uyan Son Ek Zamir gelir; örneğin naiat.k- simwn bar iwna 'Ne mutlu sana, Simon Bar-Jonah' (Mt 16:17), naiat.n-anon (m-).pen.ka6 'Ne mutlu topraklarımızdayız' (Budge, Çeşitli 433.1). Özne 3. tekil veya çoğul şahısta olduğunda, isim n- eki ile eklenir; örneğin naiat.3- m-.p.rwme 'Ne mutlu insana' (Mezmur 1:1), naiat.ou n-.n-.bal 'Ne mutlu gözler' (Lk 10:23, §94). §184. (3) Kişisel olmayan varoluşsal fiiller oun- 'to be' ve mn- 'not to be' aşağıdaki nominal özneye birlikte; örneğin oun- ou.4hre 4hm m-.pei.ma 'Burada küçük bir çocuk var' (Yuhanna 6:9), mn- agaqs n-.sa oua p.noute 'Birden başka iyi yoktur, Tanrı' (Mt 19:17). Not 1: 4-4e- (e44e-) 'Uygun Olmamak' ve m4-4e- (me44e-) 'Uygun Olmamak'; örneğin tai gar te q.e et.e44e ero.n e`w.k ebol n-.dikaiousnh nim 'Çünkü tüm doğruluğu yerine getirmemiz için bize uygun olan yol budur' (Mt 3:15), 44e a.r-.baptize 6m- p.snau 6m- p.ouoein mn- p.moou 'Her ikisinde de, ışıktaki vaftiz edilmek uygundur suyun yanı sıra' (Filip 81). Not 2: m-44e- olumsuzlayıcı hükümlerle sınırlı görünüyor. İfadelerde ve sorularda 4-4e-'nin olumsuzlanması n- ...an (§195) tarafından gerçekleştirilir; örneğin n.e44e.2e n-to.k an ero.k pe enam.m-.pek.4b-r- 6m-6al 'Köle arkadaşına acımak sana da yakışmıyor mu?' (Mt 18:33). §185. Yardımcı maddeler aracılığıyla konjugasyon. Yardımcılar sayesinde Kipti tüm şekilleri oluşturabilir.

Geçmiş, şimdiki ve gelecek zamandaki olumlu sözlü eylemi ifade etmek için gereken zamanlar. Olumsuzlamayı ifade edebilen dört yardımcı unsur da vardır, ancak bunlar Mükemmel, Alışkanlık Zamanı, özel bir zaman ile sınırlıdır.

--- SAYFA 30 ---

Geleceğin biçimi ve Gerçekleştirilmemiş Eylemin zamanı. Zaman veya tam söz grubu üç bölümden oluşur: (1) Yardımcı, (2) Konu (isim veya zamir), (3) Fiil şekli. Örn. a.p.rwme swtm- 'Adam duydu', a.3.swtm- 'Duydu'. Bu sıranın istisnaları, öznenin herhangi bir yardımcı olmadan ilk sırada yer aldığı I Present (§189) ve I Future (§209)'dır; örneğin p.rwme swtm- 'Adam duyar', 3.swtm- 'Duyur', p.rwme na.swtm- 'Adam duyacak', 3.na.swtm- 'Duyacak'. §186. Yardımcı Maddelerin Formları; Birinci ve İkinci Zamanlar. Kıpti dilinin en çarpıcı özelliği, 'Birinci' ve 'İkinci' Zamanlar isimleriyle ayırt edilen iki Yardımcı Harf biçimine sahip olmasıdır; örneğin: I Zaman II Zaman Şimdiki Zaman 3.swtm- e.3.swtm- Mükemmel a.3.swtm- n-ta.3.swtm- Alışkanlık 4a.3.swtm- e.4a.3.swtm- Gelecek 3.na.swtm- e.3.na.swtm- (a) Her zaman için iki kümenin varlığı, her bir zaman için iki kümenin varlığını gerektirir. formun ayrı sözdizimsel işlevleri vardır; çünkü II. Zamanların ana cümlelerde, bağımsız ifadelerde ve sorularda ortaya çıkmaları açısından hiçbir şekilde ikincil veya ikincil olmadığı oldukça açıktır. Dr H.J. Polotsky (Études de Syntaxe Copte, Kahire, 1944), Kıpti tercümelerini Yunanca orijinalleriyle karşılaştırarak, II Zamanların kullanımının Zarf Uzantısı üzerinde özel bir vurgu beklenmesi gerektiğini gösterdiğini ikna edici bir şekilde ortaya koydu. (Fakat hiçbir Zarf Uzantısının mevcut olmadığı durumlarda II Zamanların kullanıldığı birçok örnek vardır. Genel kurala ilişkin tüm bu istisnaların uygunsuz kullanımlar olarak göz ardı edilip edilemeyeceği şüphelidir.) Zarf Uzantısı gerçek bir zarf (§281) veya eşdeğeri olabilir, yani bir edat ve ardından bir isim veya zamir (§282ff) aracılığıyla oluşturulan bir zarf cümlesi olabilir; aynı zamanda n- (§263) tarafından tanıtılan Dolaylı Nesneyi veya Veriyi de içerebilir; ya da bir bağlaçla (§369ff) ortaya çıkan bir Zarf Cümlesi olabilir ya da hatta 'e parçacığıyla ortaya çıkan doğrudan konuşma olabilir (köken olarak rdd 'Söylemek' edatıyla ortaya çıkan bir mastar). (b) İngilizcede olduğu gibi, ses tonlamasının aksini belirtmediği durumlar dışında, vurgunun normal konumu cümle başındadır. Yazılı dilde bu durum önemlidir, çünkü göz yorumlamanın tek rehberidir; örneğin 'Bu emir sana verildi', 'Bugün bunu yapacağım', 'Sen olmadığın için bu başımıza geldi', 'Benimle gel dedi adam', 'Nereye gidiyorsun?' vb. Ancak Kıpti normal kelime sırasını korumayı tercih etti: yardımcı, özne, fiil biçimi, nesne, dolaylı nesne veya zarf (§318); normal vurgudan sapma cümle başında İkinci Zamanlar aracılığıyla belirtilmiştir; örneğin: II Mevcut, vurgu: na.k p.6r-.4ire e.`w m-mo.s na.k twoung- 'Genç adam, sana söylüyorum: Kalk!' (Lk 7:14) II Şimdiki, vurgu: Soru Zarfı etwn e.k.bhk etwn 'Nereye gidiyorsun?' (Z 318.a.2.) II Gelecek, vurgu: zarf m-mau e.3.na.4wpe m-mau n-2i p.rime mn-.p.2a26 n-.n-.ob6e 'Orada ağlayan ve dış gıcırdatacak.' (Mt 22:13) II Mükemmel, vurgu: 'ekas pai de thr.3 n-ta.3.4wpe 'ekas tarafından sunulan Son Cümle e.3.e`w.k ebol n2i penta.p.`oeis `oo.3 6itm-pe.profthts 'Bütün bunlar, Rab'bin peygamber aracılığıyla söylediği söz yerine gelsin diye oldu.' (Mt 1:22) II Alışkanlık, vurgu: `e tarafından tanıtılan doğrudan konuşma

mh e.4a.3.`oo.s an na.u `e sobte m.pe.5.na.ouom.3- 'Yeyeceğim şeyi hazırla! Ona söylemek istediği şey bu mu?' (Lk 17:8) §187. Süreli ve Sınırlayıcı Zamanlar. Anlatı Zamanları iki ana gruba ayrılabilir. Bu gramerde Süreli ve Sınırlayıcı isimleri benimsenmiştir. Kalıcı grup altında Şimdiki, Kusurlu ve Durumsal görünür. Kesin bir zamansal bakış açısına referansları olmadığı için bu zamanlara Durative adı uygulanır. Başarılmakta olan bir eylemi veya durumu temsil ederler; yani zaman açısından sabit sınırları olmayan uzun süreli bir süreci işaret ediyorlar. Buna karşılık, Sınırlayıcı Zamanlar zaman içinde sabit bir bakış açısını belirtir: geçmiş, gelecek veya alışkanlıkla tekrarlanan (§199). Süreli Zamanlarla ilgili iki önemli gerçeğe dikkat edilmelidir: (1) Yalnızca onlar Niteliksel Zamanları kullanabilirler. Niteliğin temel doğası dikkate alındığında bu anlaşılabilir bir durumdur (§143, 145). (2) Doğrudan Nesne alamazlar, yani Mastarın Yapı ve Zamir formları kullanılamaz. Bu nedenle, 'Ben söylüyorum' demek için Kıpti'nin 5.`w m-mo.s yazması gerekir. '5.`oo.s' biçimi imkansızdır, ancak Sınırlayıcı Zamanlarda böyle bir biçim normal kullanımdır; örneğin a.i.`oo.s 'Ben söyledim' (§328). 30

--- SAYFA 31 ---

§188. Süreli Zamanlar Şimdiki Süre devam ediyor, 'x oluyor' I Tense (§189) II Tense* (§192) Negation (§193) 1 common 5- tn- e.i- e.n- n- ... an 2 masc k- tetn- e.k- e.tetn- 2 fem te- e.re- 3 masc 3- se- e.3- e.u- 3 fem s- e.s- Yalın -- ere- Kusurlu Süre tamamlandı, 'x oluyordu' I Gergin (§194) Olumsuzluk (§196) 1 com ne.ine.n- (n-) ... an 2 masc ne.k-ne.tetn- 2 fem ne.re- 3 masc ne.3- ne.u- 3 fem ne.s- Nom nere- Duruma bağlı* Bağımlı cümlecik, 'while/as x' I Tense (§197) Olumsuzluk (§198) 1 com e.i- e.n- e.n- ... an 2 masc e.k- e.tetn- 2 fem e.re- 3 masc e.3- e.u- 3 fem e.s- Nom ere- *Not: II Şimdiki ve Çevresel Zamanlar aynı biçimlere ama farklı işlevlere sahiptir; bkz. §192n, 197. §189. Sunuyorum. Adından da anlaşılacağı gibi, bu zamanın temel kullanımı anlatıda şimdiki zamanı ifade etmektir; örneğin pe.p\ n\ a\ ni3e e.p.ma et.3-.oua4.3- auw k-.swtm- e.te3.smh 'Ruh (rüzgar) dilediği yere esiyor ve sen onun sesini duyuyorsun' (Yuhanna 3:8), t.mn-t.route `oor e.6wb nim 'Tanrısallık her şeyden daha güçlüdür' (Bilgelik) 10:12), tenou tn-.eime `e k.sooun- n-.6wb nim 'Şimdi senin her şeyi anladığını anlıyoruz' (Yuhanna 16:30). §190. Nominal Konu tanımsız olduğunda veya Belirsiz Makaleye sahip olduğunda, Kişisel Olmayan fiil oun- (mn- olumsuzlamada), §184; örneğin oun- ou.rwme nhu 6i.pa.6ou m-mo.i 'Ardımdan gelen bir adam var' (Yuhanna 1:30), mn- sboui `ose e.pe3.sa6 'Öğretmeninden daha üstün bir öğrenci yoktur' (Luka 6:40). §191. Anlatıdaki kullanımının yanı sıra, Ben Sunuyorum: (a) Yeminlerde; örneğin 3.on6 n-2i s.`oeis 'Rabbin sağ olduğu gibi' (Rut 3:13, Z 292.a.8); (b) Sorularda, (i) Soru Dili tarafından tanıtılan; örneğin etbe.ou te.rime 'Neden ağlıyorsun?' (Z 339.a.3), a6rw.tn- tetn-.4tr-twr 'Neden sıkıntın var?' (Markos 5:39); ve (ii) çoğu zaman giriş niteliğinde bir Soru cümlesi olmadan, bağlam tek başına ses tonuyla sesli olarak ifade edilecek bir soruyu belirtir; örneğin k.me m-mo.i e.6oue nai+ 'Beni bunlardan [sevdiğinden] daha çok mu seviyorsun?' (Yuhanna 21:15), k.ouw4 e.nau e.pe.x\ s\ 'Mesih'i görmek ister misin?' (Z 306.b.1, §341ff). §192. II Mevcut. I Present gibi, bu zaman da şimdiki zaman eylemi anlamını taşır, ancak aradaki farkla cümledeki ana vurgu Zarf Uzantısı (§186) üzerindedir. Buna göre bu zaman, Soru Fiilinin cümlelerin başında yer almadığı Sorularda yaygın olarak kullanılır; örneğin alla ere.pe3.ouw4 4oop 6m-.p.nomos m.p.`oeis 'Fakat onun arzusu Rabbin kanunundadır' (Mezmur 1:2), pe`a.3 na.3 e.k.bhk etwn; pe`a.3 `e e.i.bhk e.5.meeue n-.ne.snhu 'Onlara diyor ki: Nereye gidiyorsunuz? Der ki: Kardeşlere talimat vermeye gidiyorum!' (Z 318.a.2). Not: Sahidik dilinde II Şimdiki 31'in formları olmasına rağmen

--- SAYFA 32 ---

Durumsal ile aynı olsalar da karıştırılmamaları gerekir çünkü sözdizimsel işlevleri birbirinden oldukça farklıdır. Bohairic, II Mevcut ve Durumsal arasında ayırım yapar: II Mevcut are-, a=; Koşullu ere-, e=. §193. Şimdiki Zamanın Olumsuzlanması. Özel bir Negatif Yardımcı yoktur; olumsuzlama, n- ... an: §193a parçacıkları aracılığıyla gerçekleştirilir. Ben Sunuyorum'un olumsuzlanması; örneğin n-.tetn-.soon an m-.pe.600u oude te.unou 'Günü ve saati bilmiyorsun' (Mt 25:13), n-.t.me 4oop an 6rai+ n-.6ht.n- 'Gerçek içimizde mevcut değil' (I-Jn 1:8). Not 1: n- p, m- olmadan önce (§10); örneğin m-.pe3.bios eine an m-.pa.ouon nim 'Onun hayatı herkesinkine benzemiyor' (Bilge 2:15). Ve ardından k, 3 veya s geldiğinde negatif n.g- (§2n), n.3-, n.s- olarak görünür; örneğin p.soi de et.6m-.pek.bal n . g -.nau ero.s an 'Gözündeki merteği göremezsin' (Mt 7:3), n . 3 -.swtm- ve 'Duyuyor'. Not 2: n- Sunumumdan önce sıklıkla atlanmaz; örneğin 5.o an n-.q.e m-.p.ke.seeme n-.n-.rwme 'Ben diğer insanlar gibi değilim' (Lk 18:11), nek.maqhths de se.nhsteue an 'Ama öğrencileriniz oruç tutmuyorlar' (Markos 2:18). §193b. II Şimdinin Olumsuzluğu; örneğin n-.ei.sops an de ek.e3it.ou ebol 6m-.p.kosmos 'Onları dünyanın dışına çıkarabilmeni istemiyorum, (Yuhanna 17:15), n-.e.re.nai+ gar ta6e an n-.q.e n-.twtn- e.tetn-.meeue ero.s 'Bu şekilde bu (adamların) sarhoş olmadığını düşünüyorsunuz' (Elçilerin İşleri 2:15). §194. Kusurlu. Bu zaman, Kıpti gramer incelemelerinde 'Kusurlu' olarak adlandırılrsa da, Yunanca Kusurlunun eşdeğeri olarak görülmemelidir. Daha doğrusu İngiliz Tarihi veya Grafik Günümüzüyle karşılaştırılabilir. Zaman kipi olarak işlevi, artık tamamlanmış sayılan sürekli bir eylemi veya durumu anlatmaktır. Dolayısıyla 3.swtm- = 'O duyuyor', ancak ne.3.swtm- = 'Duydu (yani şimdi tamamlandı) o duyuyor' = 'Duyuyordu'; örneğin nere.p.mhh4e thr.3 m-.p.laos 4lhl 'Bütün halk dua ediyordu' (Lk 1:10), nere.İs\ de me m-.marqa 'Ama İsa Marta'yı seviyordu' (Yuhanna 11:5), ne.u.`wrm- de oube.pe3.eiwt 'Ama onlar babasını çağırıyorlardı' (Lk 1:62), ne.u.4oop gar 6n-.ou.mn- t.`a`e mn-neu.erhu 'Çünkü birbirlerine düşmanlık içindeydiler' (Luka 23:12). §195. Bazen Varoluş Parçacığı pe fiil formundan sonra ortaya çıkar; örneğin nere.ne3.eiote de bhk pe tr-.rompe e.q.ilh\m 'Ana babası her yıl Yeruşalim'e gidiyordu' (Lk 2:41), ne.3.6ate pe n-.q.e n-.sa3 'O (nehir) dünkü gibi akıyordu' (Yeşu 4:18). Not: Şimdiki durumda (§190) olduğu gibi, Nominal Konu tanımsız olduğunda veya Belirsiz Makaleye sahip olduğunda, Kişisel Olmayan Fiil kullanılmalıdır, ör. ne.un- (ne.oun- için) ou.bl-le pe 6moos 6atn-.te.6ih 'Yol kenarında kör bir adam oturuyordu' (Lk 18:35). §196. Kusurluluğun Olumsuzluğu. Şimdiki Zaman'da olduğu gibi, Kusurluluğun Olumsuzluğu n-...an aracılığıyla gerçekleştirilir; örneğin n-.ne.3.ouw4 gar an pe e.moo4e 6n-.5.oudaia 'Çünkü Yahudiye'de yürümek istemiyordu' (Yuhanna 7:1). Ancak kural olarak ilk n- parçacığı atlanır (§12); örneğin nere.ne.3.ke.snhu gar pisteue an ero.3 'Anlayamadı' (Yuhanna 2:9). §197. Koşullu. Belirtildiği gibi (§192n), oluşum itibarıyla bu zaman II Şimdiki zaman ile aynıdır. Ayrıca II Future'a (§212) benzer bir Future Circumstantial formu da vardır. Bağımlı olarak kullanılır

Ana cümleyi güçlendiren cümleler. Aslına bakılırsa, Durum'un zamanı yoktur. Hem Yunancada hem de İngilizcede 'While' veya 'As' ile tanıtılan bir katılımcıya veya zamansal bir cümleye karşılık gelir; örneğin a.3.`e nai+ e.3.4lhl 'Bunu dua ederken söyledi' (Lk 18:11), ne.i+.moos m-.mhne pe 6m- pe.rpe e.i.5.sbw 'Ben her gün tapınakta oturup öğretiyordum' (Mt 26:55). İkincil madde ana cümleden önce gelebilir; örneğin e.3.6moos 6n-te3.ri a.u.ouwn4 (a.u.ouwn4 için, §16) ei e.6oun 4aro.3 'Hücresinde otururken yanına bir kurt geldi' (Z 334.b.4). §197a. Circumstantial, durmayı, duyarlı algıyı ve benzerlerini ifade eden fiillerden sonra, genellikle İngilizce'de bir katılımcı veya mastar ile ifade edilen ikinci bir fiili tanıtmak için kullanılır; örneğin a.s.lo e.s.4a`e nm-ma.s e.pei+.6wb 'Onunla bu konu hakkında konuşmayı bıraktı' (Rut 1:18), a.3.nau e.pe.p\`a\ m-.p.noute e.3.nhu e.pe.sht 'Tanrı'nın Ruhunun aşağıya indiğini gördü' (Mt 3:16), a.3.6e ero.ou e.u.n-kotk 'Onları uyurken buldu' (Mt 26:40). Not: Nominal Konudan önce, yardımcı iki biçimde görünür; ere- veya e-. Genel bir kural olarak ere- sözlü cümlelerde kullanılır, ör. ere.n-.ro 4otm 'Kapılar kapatılıyor' (Yuhanna 20:19); ve Zarf Yükleme içeren Sözsüz cümlelerde, ör. m-p.r-.`e.pai+ e.laau ere.p.6l-lo 6m-.p.swma 'Yaşlı adam vücuttayken (yani yaşarken) bunu kimseye söylemeyin' (Z 342.a.7). e-, öznenin 1. veya 2. Şahıs Zamiri veya Varlık Parçacığı pe, te veya ne ile temsil edilen 3. Şahıs olduğu Nominal Yüklemlili Sözsüz cümlelerde kullanılır; örneğin e.ang- ou.s6ime n-.samariths 'Ben Samiriyeli bir kadını' (Yuhanna 4:9), naiat.3- m-.p.rwme e.p.ran m-.p.`oeis pe te3.6elpis 'Umudu Rab'bin adına bağlıyken ne mutlu adama'. §198. Koşullu Olumsuzlama. Bu, Şimdiki Zamanın Olumsuzluğu modelini takip eder; tek fark, e- sözel önekinin, n- olumsuz parçacığından önce gelmesidir; örneğin a.3.ei gar n-2i i+w6annhs e . N- . 3. bir şarkıya sahipsin. N- . 3. 'Yahya ne yiyerek ne de içerek geldi' (Mt 11:19). 32

--- SAYFA 33 ---

Bölüm X. Sınırlayıcı Zamanlar. §199. 'Sınırlayıcı' terimi altında, Süreli zamanların ima ettiği nispeten zaman dışı kavramın aksine, zaman içinde belirli bir bakış açısına sahip olan tüm zamanlar gruplandırılmıştır. 'Sınırlayıcı' terimi burada sözlü eylemin zaman içinde belirli bir noktayla sınırlı olduğu gerçeğini vurgulamak için kullanılmıştır. Eylemin geçmişte başarılmış olduğu veya gelecekte tamamlanmış sayılabilecek kadar kesin bir başarı olduğu kabul edilebilir. 'Sınırlayıcı' altında aşağıdakiler yer almaktadır: Mükemmel (§200ff), Alışkanlık Zamanı (§204ff), Optatif (§220) dahil Gelecek (§208ff) ve Yerine Getirilmemiş Eylemin iki zamanı (§223-24). Süreli Zamanların (§187.1) aksine, Sınırlayıcı olarak sınıflandırılan zamanların fiilin Niteliksel biçimini kullanamayacağını, ancak mevcut oldukları yerde fiilin Yapı ve Zamir biçimlerini kullanabileceğini unutmayın (bkz. ayrıca §326); örneğin a.3. `oo.s 'O söyledi', a.tek.m-na `pe mhte n-.m-na 'Mina'n on mina üretti' (Lk 19:16), 5.na. `eu pa.aggelos 'Elçimi göndereceğim' (Markos 1:2. §199a. Sınırlayıcı Zamanlar Mükemmel (Anlık Geçmiş Eylem, §200) I Tense (§200a) II Zaman (§202) I Olumsuzluk (§201) II Olumsuzluk (§203) a.i+- a.n- n-ta.i+- n-ta.n- m-p.(e)i+- m-p.n- ... an a.k- a.tetn- n-ta.k- n-ta.tn- m-p.k- m-p.etn- a.re- n-ta.re- m-p.e- a.3- a.u- n-ta.3- n-ta.u- m-p.3- m-p.ou- a.s- n-ta.s- m-p.s- a- önce Nom Subj nta- önce Nom Subj m-pe- önce Nom Subj Alışkanlık Zamanı (Devam eden, geleneksel, karakteristik, §204) I Tense (§204a) II Zaman (§206) I Olumsuzluk (§205) II Olumsuzluk (§207) 4a.i+- 4a.n- e.4a.i+- e.4an- me.i+- me.n- ... an 4a.k- 4a.tetn- e.4a.k- e.4a.tetn- me.k- me.tetn- 4a.re- e.4a.re- me.re- 4a.3- 4a.u- e.4a.3- e.4a.u- me.3- me.u- 4a.s- e.4a.s- me.s- 4are- Nom Subj'den önce e.4are- Nom Subj mere- önce Nom Subj Future (Anlık, §208) I Zaman (§209) II Zamanlı/Durumsal (§211-12) Kusurlu Gelecek ('yapmak üzereydi', §214) II I+II Geleceğin Olumsuzlanması, Kusurlu (§213, 215) 5.na- tn-.na- e.i+.na- e.n.na-ne.i+.na-ne.n.na- k.na- tetn-.na- e.k.na- e.tet.n-a- ne.k.na- ne.tet.n-a- (n-) ... an te.na- (te.ra)- e.re.na- ne.re.na- 3.na- se.na- e.3.na- e.u.na-ne.3.na- ne.u.na- s.na- e.s.na- ne.s.na- Nom Subj -na ere- ... na nere- ... na III Gelecek (Enerjik, §217) III Olumsuzluk (§218) IV Gelecek (Niyet, sonuç, §219) İsteğe bağlı §220, Olumsuzluk §221 e.i+.e- e.n.e- n-na- (n-ne.i+-) n-ne.n- -- tar.n- mar.i- mar.n- e.k.e- e.tetn-.e- n-ne.k- n-ne.tn- tare.k- tare.tn- mare.k- mare.tn- e.r.e- n-ne- tare- mare- e.3.e- e.u.e- n-ne.3- n-ne.u- tare.3- tar.ou-mare.3- mar.ou- e.s.e- n-ne.stare.s-mare.s- ere- ... (e) Nom Subj n-ne- önce Nom Subj mare- önce Nom Subj §200. Bu, Kusurlu'nun Süreli kavramının aksine, Anlık Geçmiş Eylemi temsil eder; a6.erat.3- a.3. `e.nai+ 'Ferisi ayağa kalktı; şunu söyledi' (Lk 18:11), a.u.5 n-.apot n-.hrp n-.ou.6l-lo 'Yaşlı bir adama bir kadeh şarap verdiler' (Z 291.d.1). Not: Belirsiz Makale ile bir Nominal Konunun önünde durduğunda, genellikle kısaltma meydana gelir (§16); örneğin a.u.4a (a.ou.4a için) veya 4wpe 33

--- SAYFA 34 ---

n-.ouoei4 'Bir zamanlar Şiet'te bir ziyafet düzenlenmişti (Z 291.d.1). §201. I Perfect'in olumsuzlanması: ör. m-pe.rwme 4a`e ene6 n-.q.e m-.pei+.rwme 'İnsan hiçbir zaman bu adam gibi konuşmadı' (Yuhanna 7:46), auw on m-pe.p.6l-lo toloma e.tn-noou m-.p.maqhths 'Ve yine de yaşlı adam öğrenciyi göndermeye cesaret edemedi' (Z 294.c.6), etbe.ou m-p.ou.5.pei.so2n ebol 6a 4m-t.4e n-.sateere 'Bu merhemi neden 300 statere satmadılar?' (Yuhanna 12:5). Not 1: 1. kişi bazen m-p.i- biçiminde görünür; daha dolgun formlar m-pe.k-, m-pe.3- ve m-pe.s- de yaygındır; örneğin m-pe.s.mise 'Doğum yapmadı' (Z 296.14). Not 2: m-pe-, e.m-pe- kelimesinin kötü yazılışı olup 'Kadar' anlamına gelir (§231). §202. II Mükemmel. Bu zaman, anlık Geçmiş eylemi ifade ederken, cümledeki asıl vurgunun Zarf Uzantısı üzerinde olduğunu gösterir; örneğin n-ta.u.ei gar e.m4t p.ka6 'Ülkeyi gözetlemek için geldiler' (Yeşu 2:3), n-ta.3.ouon6.3- de ebol n-.tei.6e 'Bu şekilde kendini gösterdi' (Yuhanna 21:1), n-ta.nai+ gar 4wpe `ekas ere.te.grafh `wk ebol 'Kutsal Yazılar yerine gelmeli, bunlar oldu' (Yuhanna 19:36); bkz. ayrıca 3. örnek, §186. §203. II Mükemmel'in Olumsuzluğu. Bu zamanın olumsuzlanması II Şimdiki Zaman (§193) modelini takip eder, ancak ilk negatif parçacık n-'nin yardımcıının ilk n-'sinden önce düştüğü belirtilmelidir (burada n-'nin Alışkanlık [§207] ve Gelecek [§213]'in II zamanları ile benzer şekilde düşürüldüğü belirtilebilir); örneğin n-ta.i+.ei gar an `e e.i+e.krine m-.p.kosmos 'Çünkü dünyayı yargılamak için gelmedim' (Yuhanna 12:47), anok n-ta.4a`e an 6aro.i+ mauaa.t 'Kendim hakkında konuşmadım' (Yuhanna 12:49). §204. Alışkanlık Zamanı. Kendine özgü 4a hecesine sahip olan bu zaman, tekrarlanan anlık eylem anlamına gelir. Geleneksel eylem belirtilmektedir, ancak yinelenen bir dizi eylemin yalnızca geçmişte gerçekleştirilmiş olarak kabul edilmeyebileceği, aynı zamanda gelecekte de gerçekleştirilecek olması nedeniyle dikkate alınabileceği belirtilmelidir. Bu zaman biraz yanıltıcı bir şekilde Praesens Consuetudinus olarak adlandırılmıştır; ancak Geçmiş Eylemin tekrarına ilişkin temel kavram, en azından Praesens teriminin terk edilmesini gerektirir. §204a. Alışkanlık: ör. 4are.peu.p\`n\`a\` ei ebol 'Onların ruhu ortaya çıkmayı alışkanlık haline getiriyor' (Mezmun 104:29?), 4are.ni.4a`e e.q.ooou take ni.6ht et.nanou.ou 'Kötü sözler iyi kalpleri yok etmeye devam edecek' (I-Kor 15:33), e.u.4an.56e 4a.3.ka pet.2o`b 'Ne zaman sarhoş olurlarsa, kusurlu olanı ortaya çıkarmaya devam edecek' (Yuhanna 2:10), 4a.3.swlp n-.n-.6alusis 'Zincirleri kırmayı alışkanlık haline getirmişti' (Markos 5:4). §205. Alışkanlığın olumsuzlanması: ör. mere.pe.tn-.sa6 5 te3.kite 'Efendiniz haraç ödemeye alışkın değil' (Mt 17:24), me.u.`ere ou.6hbs 'Onlar lamba yakmaya devam etmiyorlar' (Mt 5:15). §206. II Alışkanlık. Bu zaman, tekrarlanan anlık eylem kavramını ifade eder; cümledeki ana vurgu, Zarf Uzantısı üzerindedir; örneğin e.4are.p.rwme n-.agaqos taue.agaqon ebol 6m-.pa6o m-.pe3.6nt et.nanou.3 'İyi adam, iyi kalbinin hazinesinden iyilik göndermeyi alışkanlık haline getirir' (Lk 6:45), e.4a.3.ka p.hrp e.6rai+ et.nanou.3 n-.4orp 'Her şeyden önce o, İyi şarabı söndürmeyeceğim' (Yuhanna 2:10). §207. II Alışkanlığın Olumsuzluğu. Bu zamanın olumsuzlanması an (§203) eki aracılığıyla gerçekleştirilir; örneğin mh e.4a.3 `oo.s an na.3 `e sobte m-pe.5.na.ouom.3 'Yeyeceğim şeyi hazırla!, ona söylemeyi alışkanlık haline getirmiyor mu?' (Lk 17:8): 'e.

§208. Gelecek Zamanlar. İsteğe Bağlı ve yerine getirilmemiş eylemin iki zamanı (§222ff) dahil olmak üzere tüm Gelecek zamanlar, bileşik biçimlerden kaynaklanmıştır. Dolayısıyla I ve II Future'da ayırt edici hece olan na, eski n'i, yani 'gitmek' fiilinin son halidir. Ben Gelecek muhtemelen *mn'i'r, 'Gidecek' biçiminden doğmuştur; dolayısıyla 5.na.swtm gibi bir formun temel anlamı 'duyacağım' gibi görünebilir. Benzer şekilde III Geleceğin izi eski 'iw+konu+r+mastar' bileşiğine kadar izlenebilir; dolayısıyla e.3.e.swtm 'iw.fr.sdm'den, 'O duyacaktır'dan türemiştir. Bu bileşik formda r (Kıpti e-, ero=) edatının gelecekle ilgili güçlü bir anlamı vardı. Bununla birlikte, Gelecekteki Kusurlu olma ihtimali dışında, sözlü eylemin kalıcı değil, anlık olarak kabul edildiğine dikkat edilmelidir. Sanki eylem o kadar kesin bir başarı olarak görülüyordu ki, konuşmacının zihninde zaten tamamlanmış olarak görselleştirilmişti. §209. Ben Gelecek. Bu zaman, ifadelerde ve soru sıfatının ortaya attığı sorularda kullanılır. Şunu belirtmek gerekir ki, I Present'ta olduğu gibi, Konu Nominal olduğunda, öncesinde herhangi bir yardımcı olmadan cümlede ilk sırada yer alır; örneğin nei.wne na.4kak ebol 'Bu taşlar bağırarak' (Lk 19:20), t.pe mn- p.ka6 na.sine 'Gök ve yer yok olacak' (Lk 21:33), se.na.2p-.thutn- 'Seni tutuklayacaklar' (Lk 21:12), etbe.ou k.na.ouon6.k- na.n ebol 'Neden kendini bize gösterecek misin?' (Yuhanna 14:22), na4 n-.6e k.na.`oo.s m-.pek.son 'Kardeşine nasıl diyeceksin?' (Luka 6:42). Not 1: Nominal Konu tanımsız olduğunda veya Belirsiz Makaleye sahip olduğunda, oun-, (m-)mn- olumsuzlamada (§190) eklenmelidir; örneğin oun-.6a6 gar na.`oo.s na.i+ 'Çünkü birçokları bana şöyle diyecek' (Mt 7:22), m-mn-.laau na.3i pe.tn-.ra4e 'Kimse sevincini elinden almayacak' (Yuhanna 16:22). Not 2: 2 fem sing bazen te.ra formunu gösterir. 1. ve 2. pl formları sıklıkla t-.na ve tet.n-a (§12) olarak görünür. 34

--- SAYFA 35 ---

§210. Önce I Future ve ardından başka bir fiil gelen 'pi- veya 'pe- fiili 'Zorunluluk' anlamını taşır; örneğin p.4hre m-.p.rwme na.`pe.4p-.6a6 n-.6ise 'İnsanoğlu'nun çok acı çekmesi gerekiyor' (Markos 8:31), 5.na.`pe.bwk ebol e.nau ero.s 'Onu görmeye gitmeliyim' (Lk 14:18). §211. II Gelecek. Bu zaman, Geleceği ifade eder, cümlelerin ana vurgusu Zarf Uzantisına yerleştirilir. Özellikle Soru Cümlesinin cümle başında durmadığı Sorularda kullanılır; örneğin mh ere p.`oeis na.kaa.n n-sw.3 4a.ene6 'Rab bizi sonsuza dek terk mi edecek?' (Mezmur 76:7), e.u.na.r-.q.e m-.p.4oei4 'Toz gibi olacaklar' (Mezmur 1:4), e.i.na.r-.ou 'Ne yapayım?' (Lk 20:13). Not: 2. pl formu e.tetn-.na ve e.tet.n-a (§12) arasında değişmektedir. §212. Geleceğe Bağlı. Belirtildiği gibi (§192n, 197), Sahidik dildeki bu zaman, sözdizimsel olarak oldukça farklı işlev görmesine rağmen oluşum açısından II. Gelecek ile aynıdır; örneğin n-to.k de ek.na.4lhl bwk e.6oun e.pek.tamion 'Ama sen, dua etmek üzereyken odana git' (Mt 6:6), e.u.na.`i paulos de e.6oun et.t.parembolh pe`a.3 m-.p.xiliarxos 'Pavlus kampa götürülmek üzereyken, Chiliarch' (Elçilerin İşleri 21:37). (Bohairic, II Gelecek ve Gelecek Durum arasında ayırım yapar: II Fut are - na, a= - na; Fut Circum ere - na, e= - na.) §213. I ve II Geleceğin Olumsuzlanması. Olumsuzlama, n- ... an parçacıkları aracılığıyla gerçekleştirilir; örneğin n-.tn-.na.ouem laau an 'Hiçbir şey yemeyeceğiz' (Z 346.b.10), m-.pa.6ht na.r-.6 ve 'Yüreğim korkmayacak' (Mezmur 26:3). Ancak sıklıkla n- parçacığı I Future'dan önce atlanır; 5.na.twoun- ve 'ayağa kalkmayacağım' (Z 326.b.7); ve neredeyse her zaman II Future'dan (§203) önce, ör. ere.p.rwme na.wn6 an e.oek m-.mate 'İnsanlar yalnızca ekmekle yaşamaz' (Mt 4:4). §214. Gelecek Kusurlu. Bu zaman, geçmişte tasarlanan gelecekteki eylem kavramını aktarır; bu, başlangıçta geleceğe referansla bildirilmiş olmasına rağmen, konuşmacının bakış açısından artık tamamlanmış bir eylemdir. Dolayısıyla anlam 'X bir şey yapmak üzereydi' veya 'X bir şey yapmak üzereydi' ifadesiyle aktarılabilir. ne.3.na.swtm- gibi bir formun özgürce çevrilmesi 'Duyacaktı' olabilir; örneğin nere.p.kosmos na.mere pete.pw.3 pe 'Dünya kendine ait olanı severdi' (Yuhanna 15:19), nere.p.`oi gar na.4ouo 6m-.t.ma et.m-mau 'Çünkü gemi yükünü o yere boşaltmak üzereydi' (Elçilerin İşleri 21:3), ne.3.na.mou gar pe 'Çünkü ölmek üzereydi' (Yuhanna 4:47). Not: Kusurlu (§195) örneğinde olduğu gibi, Varoluş Parçacığı pe sıklıkla sözel biçimden sonra görünür; yukarıda belirtilen örneklerden birinci ve üçüncüye bakınız. §215. Geleceğin Kusurluluğunun Olumsuzlanması. Olumsuzluk, Olumsuz Parçacıklar n- ...an aracılığıyla gerçekleştirilir; örneğin n-.ne.3.na.swtm ve 'Duymak üzere değildi'. Daha sıklıkla n- atlanır; örneğin nere.pa.son na.mou an pe 'Kardeşim ölmezdi' (Yuhanna 11:32). Geleceğin Kusurluluğunu Olumsuzlama örneklerinin yaygın olmadığı belirtilebilir. [MS §216'dan yoksundur.] §217. III Gelecek (Enerjik). Bu zaman, gelecekte bir eylemin gerçekleştirilmesine özel bir vurgu yapar. Ben Gelecek'ten çok daha güçlü bir gelecek kavramı taşır ve genellikle emirlerde, güçlü dileklerde ve 'e veya 'eka(a)s' tarafından sunulan Son Cümlelerde bulunur (bkz. §186'daki son örnek); e.k.e.tai+e pek.eiwt 'Babana hürmet edeceksin' (Mt 19:19), pe`a.3 n-.ne.3.`aio6s `e p.`oeis

e.3.e.4wpe nm-mh.tn- pe`a.u na.3 `e ere.p.`oeis smou ero.k 'O hasatçılarına şöyle diyor: Tanrı sizinle olsun!; Ona şöyle derler: Rab seni kutsasın!' (Ru 2:4). Not: Özne Nominal olduğunda ve bu zamanın kökeni göz önüne alındığında (§208), şu şekilde bir yapı beklenebilir: ere.p.rwme e.swtm 'Adam duyacak' veya 'Adam duysun'. Ancak uygulamada, (eski r'yi temsil eden) e düşer, böylece yapı II Şimdiki ile aynı olan er.p.rwme swtm olarak kalır. Yukarıda alıntılanan ikinci örnek, bağlamın III Future'ın anlaşılması gerektiğini gösterdiği bir durumu belirtir ve aynı örnek aynı zamanda özne isimsel olsa bile Kıpti dilinde yardımcı eklerin son ek biçimlerinin kullanımı konusunda belirgin bir tercihi gösterir (bkz. ayrıca §322); örneğin ere.p.rwme e.swtm 'Adam duyacak' veya 'Adam duysun'. §218. III Geleceğin Olumsuzluğu; örneğin n-ne.u (n-ne.ou için, §16).alektwr moute 'Horoz ötmeyecek' (Jn 13:38), n-ne.k.6wtb 'Öldürmeyeceksin' (Mt 19:18), m-p.r.kr-ine `e n-.neu.krine m-mw.tn- 'Yargılama, ki onlar yargılamasınlar sen" (Luka 6:37). §219. IV Gelecek (Finalis). Bu zamanın kullanımı gerçek ya da hayali doğrudan konuşmayla sınırlıdır. Çoğunlukla bir Emir'i takip eder ve Emir'in eylemi başarıldığında takip edilmesi gereken sonucu belirtir. Başında bir Soru yer alır ve soruyu soran kişi tarafından öne sürülen eylem planı yerine getirilirse olması gereken sonucu belirtir. Kural olarak bu zaman bir Nihai anlam taşımasına rağmen, bazen öngörülen veya kaçınılan eylemin sonucundan daha fazlası ima edilir. Bazı durumlarda, ya konuşmacının ya da konuşmacının ima ettiği üçüncü bir tarafın niyetinin iması vardır - örneğin İngilizce'deki 'Shall' ve 'Will'in deyimisel kullanımı; örneğin swtm ero.i+ tare.tetn.yuxn wn6 'Beni dinle (ve) ruhun yaşayacak' (Yeşaya 55:3), au eis p.n-ta.3.meut p.3-.son tar.n-.moout.3- 'Kardeşini öldüreni dışarı çıkar (ve) biz onu öldüreceğiz' (II-Sam 14:7), n-tok pet.nhu `n- tar.n-.2w4t 6ht.3- n-.ke.oua 'Sanat

--- SAYFA 36 ---

gelen sen misin, yoksa başkasını mı arayacağız?' (Mt 11:3), n-ne.u.ket tei.kuph 6m-.pa.ouoei4 tare.t.oikoumenh thr.s eime `e aukhph [sic] 6e 6n-.4iht etbe ou.apot n-.hrp 'Bu kubbe benim zamanımda inşa edilmeyecek, böylece bütün dünya görececek bir kadeh şarap yüzünden Şiet'te kubbe yıkıldı' (Z 292.a.8). Not: 1. başışın yerini auw ve I Future veya Bağlaç alır. §220. Optatif. Bu zaman gelecekte gerçekleşebilecek ya da gerçekleşmeyebilecek bir dilek, umut ya da istek kavramını ifade eder; örneğin mare.ppek.ran ouop 'Adın kutsal kılınsın' (Mt 6:9), mare.s.4wpe ne n-.q.e et.e.oua4.s 'Başına dilediğin gibi olsun' (Mt 15:28), mare.mari6am ei ebol n-.6ht.n- 'Meryem aramızdan çıksın!' (Thomas 114). Not: Eski bir Mutlak Form maro.n 'Bırakalım!' Kıpti dilinde hâlâ mevcuttur. Bu form, ardından gelen bir Mastar olmaksızın 'Hadi gidelim!' anlamını ifade etmek için kullanılır; örneğin alla maro.n 4aro.3 'Haydi ona gidelim' (Yuhanna 11:15), toun-.thutn-maro.n ebol 6m-.pei+.ma 'Kalk, buradan gidelim' (Yuhanna 14:31). §221. Optative'in olumsuzlanması. Olumsuzlama, m-p.r- bileşiği formundaki bir bileşik aracılığıyla gerçekleştirilir. Bu bileşik, Emir (§242) ve Etken Mastarın (§243) negatifinden oluşur; örneğin m-p.r-.tre.3.swtm 'Onun duymasına izin vermeyin', m-p.r-.tre.laau eime 'Kimsenin algılamasına izin vermeyin' (Mt 9:30), m-p.r-.tre.n.moo4e 6n-te.6ih m-.p.r-ro 'Kral Yolundan ilerlemeyelim' (Pzt 587.f.98n). §222. Gerçekleştirilmemiş Eylem Zamanları: 'Kadar' 'Henüz değil, önce' 1 com 4an.5- (veya 4an.ta-) 4an.tn- m-pa.5- m-pa.tn- 2 masc 4ante k . - 4an.tetn- m-pat.k- m-pa.tetn- 2 fem 4ante- m-pate- 3 masc 4ant.3- 4ant.ou- m-pat.3- m-pat.ou- 3 fem 4ant.s- m-apat.s- Nom subj 4ante- m-pate- §223. Model 4ant.3-.swtm- 'Duyuncaya kadar'. Kökeni eski r sdmt.f'den gelen ve daha sonra yerini daha güçlü olan ş3'i'.f sdm'ye bırakan bu yardımcı, 'Kadar' anlamına gelir. Diğer lehçelerde ve Sahidik dilinin en eski biçiminde bu yardımcı 4ate.3.swtm- biçiminde görünür. Sahidik formda görünen n muhtemelen 4ate.3.swtm-'nin Bağlaç n-te.3.swtm- (§225) ile bir miktar kirlenmesinden kaynaklanmaktadır - ancak bununla hiçbir yakınlığı yoktur; örneğin a.u.`ioor ... 4ante.p.laos thr.3- `ioor m-.p.iordanhs 'Onlar karşıya geçtiler... ta ki bütün halk Ürdün Irmağı'nı geçinceye kadar' (Yeşu 3:17), ari.6wb 4an.5.ei 'Ben gelinceye kadar çalışın' (Lk 19:13). Not: 1. şahıslarda 4an.5-, 4an.ta-'den daha sık bulunur. §224. Model m-pat.3-.swtm- 'Duymadan önce'. Eski bw 'ir.tn-f sdm bileşiğinden türeyen bu yardımcı, henüz gerçekleşmemiş, gelecekte gerçekleşmesi beklenen eylem anlamını taşımaktadır. 'Henüz Değil' veya 'Önce' olarak tercüme edilebilir; örneğin m-pate.ta.ounou ei 'Benim saatim henüz gelmedi.' (Yuhanna 2:4), amou e.p.esht m-pate.pa.4hre mou 'Oğlum ölmeden aşağı in' (Yuhanna 4:49), m- pa.5.4wpe m-.monaxhs 'Henüz keşiş olmadım' (Z 384.a.1). Bölüm XI. Diğer Fiil Formları. §225. Konjonktif. (Negatif: §230) Tekil Çoğul 1 com n-ta-, ta- n-.tn- 2 masc n.g- (§2n) [n-te.k-] n-.tetn- 2 fem n-te- 3 masc n.3- (ne.3-) [n-te.3-] n-.se- [n-to.u-, n-.se-] 3 fem n.s- (ne.s-) [n-te.s-] Nom subj nte- (Köşeli parantez içindeki formlar, baştan sona t'yi koruyan Bohairic formlardır.)

3. pers mask ve fem sing yalnızca ara sıra bulunur ve Kusurlu formlarla karıştırılmaya yatkındır. Genel olarak ta, 1. kişi şarkı söylerken n-ta'dan daha yaygındır. §226. Bağlacın Kullanımları. Bu yardımcının başlıca işlevi cümleleri bir araya getirmektir; açılış cümlesindeki fiilin kipi Bağlaç tarafından eklenen cümlede devam eder. 36

--- SAYFA 37 ---

Bu zaman en çok Emir içeren bir cümleden sonra bulunur. Gelecek Zamandan sonra da çok sık kullanılır. Her ne kadar kesin olarak konuşursak, Bağlaç'ın kendine ait bir zamanı olmamasına ve zaman açısından önceki bir yardımcıya bağlı olmasına rağmen, genel olarak hala ulaşılması gereken eylem duygusunu ima ettiği söylenebilir. Sadece çok nadiren Geçmiş Zaman'dan sonra ortaya çıkar ve önceki zamanın basit bir devamı olarak değil, bir düzenin nesnesini ifade eden son bir anlamla birlikte ortaya çıkar. (a) Emirden sonra: ör. amhei.tn- n-.tetn-.ouw m 'Gel ve ye' (Yuhanna 21:12), 6moos 6n-.tek.ri n.g-.rime 'Hücrede otur ve ağla' (Z 347.21). (b) Gelecekte Sonra: ör. p.rime na.4wpe e.rou6e nte.p.telhl 4wpe e.6tooou 'Akşam ağlayacak ve sabah sevinç olacak' (Mezmun 30:5), k.na.per4 nek.2i` ebol n-te.keoua mor.k- 'Ellerini uzatacaksın, ve bir başkası seni kuşatacak' (Yuhanna 21:18), 5.na.`w ta.yallei e.p.`oeis 'Rab'be ilahiler söyleyip şükredeceğim' (Mezmun 26:6). (c) Geçmişten Sonra: ör. p.douc de a.3.keleue n-se.talo.ou e.p.6ermhtarion 'Vali onları rafa kaldırmalarını emretti.' (Mor. 587.f.101.v), etbe.ou m-p.ou.5 pei+.so2n ebol 6a 4m-t.4e n-.sateere n-se.ta.ou n-.n-.6hke 'Fakirlere dağıtmak için neden bu merhemi 500 statere satmadılar?' (Yuhanna 12:5). Not: Bağlaç fiilinin sadece yukarıda belirtilen zaman kiplerini takip ettiği düşünülmemelidir. Şimdiki Zaman, Habitude, Optative, Causative Infinitive, Koşullu Cümle, Zaman Cümlesi vb.'den sonra bulunur. Ancak Emir ve Gelecek'ten sonra kullanımı o kadar yaygındır ki burada daha az sıklıkta olan tüm kullanımları alıntılanmak yerine daha düzenli olan kullanım belirtilmektedir. Bu yardımcının Geçmişten sonra kullanılması, nispeten nadir olmasına rağmen, kullanımının ima ettiği anlamın yalnızca önceki eylemin devamı olmaması nedeniyle dikkat çekmektedir. §227. Bağlaç sıklıkla dilemek, emretmek ve izin vermek fiillerinden sonra kullanılır; örneğin keleue na.i ta.4a`e 'Bana emir ver, konuşayım' (Pistis Sophia 202), ka nai+ thr.ou n-.se.bwk 'Bütün bunların gitmesine izin ver' (Yuhanna 18:8), k-.ouw4 ebw.k n.g-.moute e.pet.diakonei na.n 'Gidip bize hizmet edenini çağırmak ister misin?' (Z 294.c.5). §228. Bağlaç bazen giriş fiili olmadan doğrudan konuşmada görünür. Bunun nedeni açık değildir. Belki bu gibi durumlarda dilemek, emretmek, rica etmek fiili zihinsel olarak anlaşılır; örneğin pe`e.pilatou na.u `e ta.s5rou m-.petn-.r-ro 'Pilate onlara diyor ki: (Bunu ister misin) Kralını çarmıha germemi ister misin?' (Yuhanna 19:15), pe`e 6rouq t.mwabiths n-.noemein `e ta.bwk ebol e.t.sw4e 'Moablı Rut Naomi'ye şöyle diyor: (Bırakın ben) tarlaya gidiyorum" (Rut 2:2). §229. Bağlaç bir dizi Yunanca Bağlaçtan sonra kullanılır: 6wste 'Öyleyse' 6opws 'Örneğin,' mhpws 'Herhangi bir şekilde olmasın' mhpote 'Korku için' eimht(e)i 'Değilse' Örn. kalws 6wb nim a.3.aa.u 6wste n.3-.tre.n-.al swtm- auw n.3-.tre.n-.ke.m-po 4a`e 'O her şeyi iyi yaptı, böylece sağrıları işittirdi ve dilsizleri konuşturdu' (Markos 7:37), 5.r-.6ote gar `e mhpote ta.ei 4arw.tn- ta.6e erw.tn- n-.q.e en.5.oua4 an 'Çünkü sana gelip seni istemediğim bir şekilde bulmamdan korkuyorum' (II-Korintliler 12:20), eimhti n-.tn-.bwk anon n-.tn-.4wp 'Eğer gidip satın almazsak' (Lk 9:13). §230. Bağlacın olumsuzlanması. Bağlacın Olumsuzluğu, negatif parçacık tm- tarafından etkilenir.

Mastarın önüne yerleştirilen; örneğin tet.na.4ine n-sw.i+ n-.tetn-.tm-.6e eroi+ 'Beni arayacaksınız ama bulamayacaksınız' (Yuhanna 7:34), etbe.ou k.na.ouon6.k- na.n ebol n.g-.tm-.ouon6.k- m-.p.kosmos 'Neden kendini bize açıklayacaksın da açıklamayacaksın? kendini dünyaya mı?' (Yuhanna 14:22). §231. e- ve ne- ile Bileşik Zamanlar Bir dizi Yardımcı fiilin önüne e- ve ne- fiil formları getirilerek bileşik fiil yapıları oluşturulabilir; örneğin: e.a.3.swtm- e.m-p.3-.swtm- e.m-pat.3.swtm- e.me.3.swtm- ne.a.3.swtm- ne.4a.3.swtm- ne.m-pat.3.swtm- 37

--- SAYFA 38 ---

(a) e- geçmiş zaman anlamına gelen bir yan cümle veya eşgüdüm cümlesinde kullanıldığında yardımcıdan önce gelir; örneğin n-tere.p.arxitriklinos de twpe m-.p.moou e.a.3.r-hrp 'Şölenin hükümdarı şaraba dönüşen suyu tattığında' (Yuhanna 2:9). Not 1: Dr. H.J. Polotsky'nin işaret ettiği gibi (Étude de Syntaxe Copte, s.49), bazı durumlarda örn. e.a.3.swtm- II Mükemmel zaman olarak kullanılmıştır. (b) I Perfect'in olumsuzlamasının e- öneki 'U ntil'i çevirir; örneğin n-.ne.tei+.genea ou.eine e.m-p.ou.4wpe 'Bu nesil, onlar ortaya çıkmadıkça ölmeyecektir' (Lk 21:32). Not 2: m-p.3- ve m-pat.3- bazen e.m-p.3- ve e.m-pat.3- için hatalı yazımlar olarak bulunur. (c) geçmiş zamanların önüne eklenen ne- Mükemmel bir anlam verir (eski wn 'Var olmak', §194'ten kaynaklanır); örneğin ne.a.u.ei pe 'Geldiklerinde' (Yuhanna 11:19), ne.4are.p.6hgemwn ka.oua ebol 'Vali birini serbest bırakmaya alışmıştı' (Mt 27:15), ne.m-pat.ou.sounte.grafh 'Kutsal Yazıları henüz anlamamışlardı' (Yuhanna 20:9); ayrıca bkz. §233n. §232. Kişisel Olmayan Fiiller. Fiiller kişisel olmayan bir şekilde kullanıldığında, genellikle 3. pers fem sing -s kullanılır; örneğin a.s.4wpe 'Oldu'. Ancak ara sıra 3. mask-3 kullanılır; örneğin 3-sh6 '(Şu şekilde) yazılmıştır'. Bununla birlikte, kişisel olmayan az sayıda fiil vardır; bunlardan en önemlileri şunlardır: ouon, (oun-) 'Olmak' ve negatifi: m-mon ([m-]mn-) (§233) 4-4e- 'Yakışan veya uygun olmak' (§184.1) 6aps 'İhtiyaçlı olmak' (§237) 6w 'Yeterli olmak' (§237a) §233. ouon, oun- 'Var/var' (Varoluşsal) ve m-mon, (m-)mn- 'Var/yok' (Negatif Varoluşsal): (1) Yapı formları Mutlak formlardan çok daha yaygındır ve özne tanımsız olduğunda veya yalnızca Belirsiz Artikel (§190, 195) veya I Future (§209.1) olduğunda Süreli zamanlardan birini kullanan bir Sözlü Cümlede kullanılır. (2) Sözsüz cümlede (§314); örneğin oun-.ou.4hre 4hm m-.pei+.ma 'Burada genç bir çocuk var' (Yuhanna 6:9), mn- agaqs n-.sa oua p.noute 'Biri dışında iyi (hiç kimse) yoktur, Tanrı'dır' (Mt 19:17). Not: Geçmiş zaman ne- (§231) aracılığıyla oluşturulur; örneğin ne.oun-oua 6n-.khme 'Mısır'da bir tane vardı' (Z 338.c.1), ne.mn-.pet.bohqe ero.ou 'Onların bir yardımcısı yoktu' (Mezmun 107:12). Sıklıkla ne.oun- ne.un- ile sözleşme yapar; örneğin ne.un-.ou.rwme de n-.rm-.mao 'Zengin bir adam vardı' (Lk 16:19). §234. (3) Sahip Olma: Şu şekillerde: Sahip olma eski biçimi Olumlu: oun-te-, oun-te=, oun-ta= wn md'i Olumsuz: mn-te-, mn-te=, mn-ta= nn wn md'i — kelimenin tam anlamıyla, 'Elinde var', 'Elinde yok'; Kıpti'nin sahip olma veya sahip olmama kavramını hangi biçimlerle aktardığı. Dolayısıyla, 'Adamın bir evi var' demek için Kıpti'nin 'Adamın elinde bir ev var' (oun-te.p.rwme hi+) demesi gerekir. Nesnenin herhangi bir tanıtıcı parça olmadan doğrudan öznenin arkasında durduğuna dikkat edilmelidir; örneğin oun-te.p.4hre n-.p.rwme ecousia 'İnsanoğlunun yetkisi vardır' (Mt 9:6). Ancak özne bir zamir olduğunda, sahip olunan nesnenin sahibiyle ilişkisi kullanılan fiilin biçimine bağlıdır: §235. oun-te= ve mn-te= ile nesne zaminin hemen ardından gelir; örneğin oun-5 5ou gar n-.son 'Çünkü beş erkek kardeşim var' (Lk 16:28), 6en.esou e.mn-t.ou.4we 6i` w.ou 'Üstlerinde çobanı olmayan koyunlar' (Markos 6:34). Not: m-mau 'T burada' (Crum 196b) zarfı sıklıkla nesneden sonra gelir, ancak sıklıkla bırakılır

çevrilmemiş; örneğin oun-.t.ou mwushs m-mau mn-ne.profhths 'Onların Musa'sı ve peygamberleri var' (Lk 16:29), m-.mn-.5 6ai m-.mau 'Kocam yok' (Yuhanna 4:17). §236. (b) oun-ta= ve mn-ta= ile nesne eğer nominal ise her zaman n- parçacığı tarafından tanıtılmalıdır. m-mau (§235n) zarfının oun-ta='dan sonra kullanıldığında genellikle doğrudan öznenin ardından geldiğine dikkat edilmelidir; örneğin ounta.s m-mau n-.ou.kolasis 'Cezası var' (I-Jn 4:18), ne.un-ta.3 (ne.oun-ta.3 için) m-mau n-.6a6 n-.n-.ka 'Çok malı vardı' (Mt 19:22). Ancak nesne zamir olduğunda kural, onun doğrudan fiil biçimine eklenmesidir; böylece doğrudan fiile eklenen iki son ekin tuhaf biçimini sunarız; örneğin oun-ta.i+.3 'Ona sahibim', oun-ta.3.s- 'Ona sahip' (§232), ou gar pet.e.oun-ta.i+.3- 6n-.t.pe 'Cennette sahip olduğum kişi kim?' (Mezmun 72:25). Not 1: Bazen iki sonek arasına ahenkli bir s eklenir; örneğin kata pete oun-ta.3.s.3- 'Sahip olana göre', kata pete mn-ta.3.s.3- 'Sahip olmayana göre' (II-Kor. 8:12). Not 2: e-, ero= edatıyla oun-te-, oun-ta='nın deyimsel kullanımı 'Borçlu olmak' anlamına gelir; örneğin oun-te.pa.`oeis ouhr ero.k 'Efendime ne kadar borcunuz var?' 38

--- SAYFA 39 ---

(lafzen, efendimin sana karşı ne kadar borcu var?) (Lk 16:5), pai+ e.ne.un-ta.3 ero.3 n-.4e n-.satreere 'Kendisine yüz stater borcu olan bu adam' (lafzen, kendisine karşı yüz stater borcu olan bu kişi) (Mt 18:28). §237. 6aps 'Gerekli' kişisel olmayan bir fiildir ve genellikle Etken Master (§256) gelir; örneğin 6aps e.tre.u.`pe.thutn- n-.ke.sop 'Yeniden doğmanız gerekli' (lafzen ... sizi yeniden doğurmaları için, §259; Yuhanna 3:7), mh n-.6aps an etre.pe.x\`s\ 4ep.nai+ 'Mesih'in bunları (şeyleri) alması gerekli değil mi?' (Lk 24:26). Bazen varoluşsal parçacık pe fiilden sonra görünür; örneğin 6aps gar pe etre.3 r-.r-ro 'Onun hüküm sürmesi gerekiyor' (I-Kor 15:25), 6aps on pe e.tre.u.pwwne 4wpe m-.p.ke.nomos 'Yasada da bir değişiklik olması için yine gerekli' (İbraniler 7:12). §237a. 6w 'Yetermek, yeterli olmak' genellikle kişisel olmayan bir şekilde kullanılır ve ardından e- edatı gelir; örneğin ma.tsbo.n e.pek.eiwt auw 6w ero.n 'Bize Babanı göster, o bize yeter (Yuhanna 14:8), 6w e.pe.sboui 'Öğrenciye yeter' (Mt 10:25). §238. Zorunluluk. Kural olarak Emir Master aracılığıyla ifade edilir, hem tekil hem de çoğul için aynı form kullanılır ve cinsiyet ayrımı yapılmaz; swtm- 'Duyun!', me6 n-.6udria 'Su kaplarını doldurun!', moute e.n-.ergaths 'İşçileri çağırın!', `it.3- 'Alın onu!' §239. Birkaç fiil, çoğunlukla eski Emir öneki 'i'den kaynaklanan a- harfini gösteren eski Emir formlarını korumuştur. Bu Emirler şunlardır: a.nau 'Bakın!' a.`w (doğrudan nesneyle a.`i-, a.`i=) 'Söyle!' a.`w6m- 'Kirli ol!' a.uwn (a.ouwn için, §16) 'Açık!' Not: a.lo.k, a.lw.tn- (nesne sonekini gerektirir) 'Seni/sen'i bırak!' §240. Birkaç fiil oldukça düzensiz biçimler gösterir: Fiil Anlamı Emir ei 'Gelmek' amou (masc), amh (fem), amh(e)i.tn- (çoğul) eine 'Getirmek' an(e)ine, ani-, ani= eire 'Yapılacak' arire, ari-, ari=, 3 pl ari.sou (§44) 5 'Vermek' bazen Emir'i ifade etmek için Masterı kullanır; örneğin 5.6.tn- 'Dikkat edin!' (Mt 7:15). Ancak çok daha yaygın olanı ma formudur (Mutlak ve Yapı formları aynıdır); örneğin ma na.n 'Bize ver!' (Markos 10:37). ma aynı zamanda t- öneki ile Ettiren fiillerin emir kiplerinin oluşturulmasında da sıklıkla kullanılır; örneğin mat.t.b-bo (ma.t.ouop için) 'Temizlen/arıtıl!', ma.tamio 'Yap!' Ancak bu nedensellerin masterları Emir'i ifade etmek için de kullanılabilir; örneğin t.b-bo 'Temiz ol!', tamio 'Yap!' Not: au-, auei= 'Verin!' ve mo- 'Alın!', çoğul m-mhei.tn-'yi gösterir. §241. Bir cümlede birden fazla Emir görüldüğünde, ikinci Emir ve bundan sonraki herhangi bir Emir, Bağlaç (§226a) ile değiştirilir; örneğin amou n.g-.nau 'Gel (ve) gör!' §242. Zorunluluğun olumsuzlanması. Olumsuzluk, masterın önüne yerleştirilen m-p.r- "Yapma" fiil öneki aracılığıyla gerçekleştirilir; örneğin m-p.r-.swtm- 'Duymayın', m-p.r-.r.6ote 'Korkmayın'. Optative'in olumsuzunu oluşturmak için m-p.r-'nin Etken Masterla birlikte kullanılması için, §221. §243. Masterın Kullanımları. Kıpti dilinde Masterın üç biçimi mevcuttur: (1) Basit Master; örneğin swtm- 'Duymak', kmom 'Siyah olmak'. (2) Potansiyel Master, bir bileşik biçim; örneğin 4-.4a`e 'Konuşabilmek'. (3) Etken Master, aynı zamanda tre- önekinden sonra isim veya zamir nesnesini alan bileşik bir formdur; örneğin tre.3.swtm- 'Adamın duymasını sağlamak', tre.p.rwme.swtm- 'Adamın duymasını sağlamak',

tre.k.swtm- 'Duymanı sağlamak için'. Nesne zamir olduğunda aşağıdaki Etken formları oluşur: Kişi Tekil Çoğul 1 com tratre.n- 2 masc tre.k- tre.tn-, tre.tetn- 2 fem tre- 3 masc tre.3- tre.u- 3 fem tre.s- 39

--- SAYFA 40 ---

Nom Subj'dan önce: tre- §244. Masterın olumsuzlanması. Masterın üç biçiminin olumsuzlanması, masterın hemen önüne yerleştirilen t- parçacığı aracılığıyla gerçekleştirilir; örneğin tm-.swtm- 'Duymamak'. §245. Basit Master. Daha önce belirtildiği gibi (§138), Master eril bir isimdir ve bu haliyle Belirli Makale, İyelik Sıfatı veya İşaret Zamiri ile tanımlanabilir; örneğin s.4w3 'İssızlık', s.swtm- 'Dinleme', s.4a`e 'Söz, Logos', pes.kwte 'Çevresi', petn-.rw4e 'Senin yeterliliğin', peu.6ise 'Onların emeği', pei+.4a`e 'Bu söz/Logolar'. Not: Bir ilgi hâli takip ettiğinde, Master sahibine n- parçacığı aracılığıyla bağlanır; örneğin p.swnt m-.p.noute 'Tanrı'nın yaratılışı'. Çoğu zaman Master sözlü gücünü korur ve bir nesneyi alır; örneğin p.mere.nen.erhu 'Akranlarımızın sevgisi', p.koos.t 'Benim cenazem' (lafzen, Beni gömen). §246. Belirsiz Makaleli Master, zarf cümleleri oluşturmak için esas olarak 6n- 'In' edatıyla kullanılır; örneğin 6n-.ou.wr` 'Güvenli bir şekilde' (lafzen, güvenli bir şekilde), 6n-.ou.rw4e 'Orta derecede' (lafzen, yeterli bir hale geldiğinde), 6n-.ou.ouwn6 ebol 'Açık bir şekilde' (lafzen, açık bir şekilde). Belirsiz Makaleli Master bağımsız olarak daha az sıklıkla kullanılır; örneğin 5.swtm- `e oun- 6en.pwr` n-.6ht.thutn- 'Aranızda ayrılıklar olduğunu duydum' (I-Korintliler 11:18). §247. 6n- edatından önce gelen Master ve Belirsiz Makale bazen sözlü eylemi güçlendirmek için kullanılır (benzer kullanımdaki İbranice Master Mutlak ile karşılaştırın; van der Merwe, Naudé & Kroeze, A Biblical İbranice Referans Dilbilgisi, 20.2). Kural olarak Master, yoğunlaştırdığı fiilin önünde durur; örneğin auw 6n-.ou.fwte 3.na.fwte ebol m-.pe.xananios 'Ve Kenanlıları tamamen yok edecek' (lafzen, yok ederek yok edecek, Yeshu 3:10). §248. Master Artikel olmadan kullanılır: (1) Sözsüz Bir Cümlelin Konusu Olarak; örneğin ou.at.2om pe ou.`ai xwris pe.qbbio n-.6ht 'Kalbin alçakgönüllülüğü olmadan kurtuluş mümkün değildir' (lafzen, kalbin alçakgönüllülüğü olmadan kurtuluş imkansızdır) (Z 301.b.2), m-pw.tn- an pe soun-.ne.uoi+4 mn-.ne.xronos 'Zamanların ve mevsimlerin bilgisi senin değildir' (lafzen, sizinki değil, zamanları ve mevsimleri bilmek, Elçilerin İşleri 1:7). §249. (2) 4ou- 'Değerli' (§60f)'den sonra bir ilgi hali olarak. Bu kural aynı zamanda birçok bileşik isim ve Sıfat eşdeğerleri durumunda da geçerlidir (§60, 63, 88, 90, 101). §250. (3) Bileşik Fiillerde doğrudan nesne olarak (§177); örneğin 5.wp 'Hesap vermek', 5.2wnt 'Kışkırtmak'. §251. (4) Edatlardan sonra: (a) e- 'I n order to' (i) Amaç veya amacı ifade etme; örneğin a.3.`oo n-.ne3.6m-6al 4a.n-.oueeih e.`i.n-.ne3.karpos 'Meyvelerini almaları için hizmetkarlarını çiftçilere gönderdi' (Mt 21:34). Çoğunlukla Yunanca 6wste (ωστε 'O halde') sözcüğünü takip eder; örneğin m-p.r-.6w6 6wste e.r.ponhros 'Kötülük yapacak kadar öfkelenmeyin' (Mezmun 37:8). (ii) Dilemek, izin vermek, emretmek, söz vermek, yemin etmek, niyet etmek, yapabilmek fiillerinden sonra; ve kişisel olmayan fiillerden sonra mümkün olmak, yakışmak ve bunların olumsuzları; örneğin nte.tn-.tm-.meeue e.`oo.s 'Ve şunu söylemeyi düşünmeyin' (Mt 3:9), n-.na.kaa.k e.eia.rat ene6 'Ayağımı yıkamanıza asla izin vermeyeceğim' (Yuhanna 13:8), oun-.2om m-mw.tnesw 'İçmeniz mümkün mü?' (Mt 20:22), 4-4e de ero.n e.ra4e 'Bize sevinmek yakışır' (Lk 15:32), 6n-.ou.ana4 a.n.wrk- n-.nen.erhu e.tm-.tep.laau 4an.tn- 6wtb- m-.paulos 'Akranlarımız arasında, Pavlus'u öldürünceye kadar hiçbir şeyin tadına bakmayacağımıza dair ant içtik' (Elçilerin İşleri 23:14). §252. (b) n- istemek, arzulamak, başlamak, öngörmek, anlamak, sevmek, korkmak fiiliyle ve m-p4a 'Değerli olmak'tan sonra; örneğin a.i.epiqumei n-.ouwm 'Yemek yemeyi arzuladım' (Lk 22:15), se.me n-.a6.erat.ou 6n- n-.sunagwgh 'Havralarda durmayı severler' (Mt 6:5), n-.5.m-p.4a n-.3i 6a pe3.tooue 'Ben onun ayakkabısını taşımaya layık değilim' (Matta 3:11). §252a. (c) n-sa- 'Sonradan, sonuç olarak'; örneğin a.3.4ine n-sa.swtm- e.p.4a`e 'Logoları duymaya çalıştı' (Elçilerin İşleri 13:7). §253. Potansiyel Master. e4- veya 4- "Yapabilmek" Yapı formu, potansiyeli ifade etmek için başka bir Masterın önünde durabilir; örneğin 6ws de n-.se.4-.ouw6 6a.tes.6aibes 'Böylece onun gölgesinde yaşayabilsinler' (Markos 4:32). Çoğu zaman Gelecek zamana referansla kullanılır; örneğin te3.genea nim pet.na.e4.taos 'Onun nesline gelince, bunu kim gösterebilecek?' (Elçilerin İşleri 8:33). 2m-.2om 'Güçlü olmak' bileşik fiilinden önce çok yaygındır; örneğin m-pe.laau e.4.2m-.2om e.ouo4be.3 n-.ou.4a`e 'Kimse ona tek kelime cevap veremedi' (Mt 22:46), m-p.ou.e4.2m-.2om e.pisteue 'İnanamadılar' (Yuhanna 12:39). 4-.2om biçiminde, Kişisel Olmayan fiiller oun- ve (m-)mn- (§233)'den sonra tanımsız bir İsim olarak kullanılır; örneğin oun-.4-.2om mmo.i+ ebwl ebol m-.pe.rpe m-.p.noute 'Tanrı'nın tapınağını yıkmak benim için mümkün' (Mt 26:61), m-mn-.4.2om etre.3.4wpe na.i+ m-.maqhts 'Onun benim öğrencim olmasını sağlamak mümkün değil' (Lk 14:27). §254. Etken Master. Basit Master gibi, Etken Master da 40 olarak kullanılabilir.

--- SAYFA 41 ---

maddi; örneğin eis pei.tre.tn-.lupi gar kata p.noute a.3.r-.6wb nhth- e.u.no2 n-.spoudh 'Çünkü Tanrı konusunda seni üzen bu durum sende büyük bir ciddiyet yarattı' (II-Korintliler 7:11). §255. Yardımcı maddelerden birinin önüne gelebilir; örneğin a.3.tra.ouw6 6n-.ou.ma n-.ouotouot 'Yeşil bir yerde yaşamamı sağladı' (Mezmur 23:2); k.na.tra.swtm- e.u.telhl mn- ou.ouno3 'Bana neşe ve sevinç duymamı sağlayacaksınız' (Mezmur 50:8). §256. Önünde bir Edat: (a) e- Etken Mastardan önce gelir, özellikle de ana fiil bir dilek, emir, karar, yasak, rica veya benzeri ifade edenlerden biri olduğunda; örneğin n-.tn-.oue4 pai an e.tre.3.r-.r-ro e`w.n 'Bu adamın üzerimizde hüküm sürmesini istemiyoruz' (lafzen, Bu [birinin] onun üzerimizde hüküm sürmesine neden olmasını istemiyoruz, Lk 19:14), a.3.oue6 sa6ne de na.u e.tre.u.no` .ou thr.ou 'O onlara hep birlikte yaslanmalarını emretti' (Markos 6:39), a.u.arxei de n-.se.pswp.3- etre.3 p.wwne ebol 6n-.neu.to4 'Kendi sınırları dışına çıkması için O'na yalvarmaya başladılar' (Markos 5:17). Dolayısıyla e-'den önce gelen Nedensel Sonsuz, Kişisel Olmayan Bir Fiilin ardından çok yaygındır; örneğin 6aps- etre.6hlis ei 'İlyas'ın gelmesi gerekiyor' (Mt 17:10), a.s.4wpe e.tre.3.lo 6m-.p.4wne 'Hastalıktan kurtulması onun için oldu' (Z 288.a.12), m-mn-.4-.2om gar `in tenou e.tre.koikonomei 'Çünkü bundan sonra mümkün değil senin kâhya olman gerekiyor' (Luka 16:2). §257. (b) mn-n-sa, 'Sonra' anlamına gelen Zamansal cümleyi oluşturmak için Etken Mastardan önce gelir; örneğin mn-n-sa.tre.3.mou n-2i mwushs 'Musa'nın ölümünden sonra' (lafzen, Musa öldükten sonra, yani Musa, Yeşu 1:1), mn-n-sa.tre.3.4a`e nm-ma.u 'Onlarla konuştuktan sonra' (Markos 16:19); bkz. §389. §258. (c) 6n-, 'W hen, while, as' (her zaman eşzamanlı zaman) anlamına gelen Zamansal Cümleleri oluşturmak üzere Belirli p- Maddesini alan Etken Mastardan önce gelir. Maddenin, normalde çift ünsüzler tre-'den önce beklendiği gibi pe- biçimini değil, p- biçimini gösterdiğine dikkat edilmelidir; örneğin a.s.4wpe de 6m-.p.tre.3.bwk e.6oun e.p.hi+ 'Bu, eve girerken oldu' (Lk 14:1), 6m-.p.tre.p.rwme na` .3-mauaa.3 n-.na6.rm-.p.noute 'Adam Tanrı'nın huzuruna çıktığında' (Z 332.d.1); bkz. §392. §259. Pasif. Kıpti dilinde Pasif için ayrı bir oluşum mevcut değildir. Belirtiliği gibi (§139), birçok fiilin Masterları Aktif veya Pasif bir anlamı ifade edebilir. Pasif'i ifade etmek için, Kıpti'nin aktif zaman ile birlikte 3'üncü çoğul ekini kullanarak dolaylı anlatıma başvurması gerekir. Dolayısıyla 'Öldürüldü' demek için Kıpti'nin 'Onu öldürdüler' demesi gerekiyor; örneğin i\`s de nte.r.ou `po.3 6rai+ 6n-.bhqleem 'İsa Beytüllahim'de doğduğunda' (lafzen İsa, onu Beytüllahim'de ortaya çıkardıklarında) (Mt 2:1), a.u.`oo.s 'Söylenmişti' (lafzen, Onlar bunu söylediler). Etmen şu edatla tanıtılır: 6itn-, 6itoot= (veya ebol 6itn-, ebol 6iloot=); örneğin ou.rwme e.a.u.tn-noou.3- ebol 6itn-.p.noute 'Tanrı tarafından gönderilen bir adam' (Yuhanna 1:6), a.u.swbe m-mo.3 ebol 6itn-.m-.magos 'Müneccimler onunla alay etti' (Mt 2:16). Not: 'i- 'Receive' ve onu takip eden master veya isim (§177) aracılığıyla oluşturulan bileşik fiiller pasiftir; örneğin 6m-.p.tre.p.laos thr.3- `i baptisma 'Bütün insanlar vaftiz edilirken' (Lk 3:21), se.na.`i.smou n-2i m-.patria thr.ou m-.p.ka6 'Onlar, yani dünyanın tüm aileleri kutsanacak' (Elçilerin İşleri 3:25). Bölüm XII. Parçacıklar.

§260. Edatlar. Edatlar basit veya bileşiktir (örneğin, e- 'To', e.`n- 'Upon'). İsimlerin veya zamirlerin önüne eklenebilirler. Bir isimden önce kullanıldığında, edat Yapı biçimini gösterir (örneğin, e.p.rwme 'Erkeğe'); ancak bir zamirden önce kullanılırsa Zamir biçimi kullanılır (örn. ero.3 'Ona'). Zamir sonek formuyla (§35) temsil edilir. Zamir biçimleri, Yapı biçimlerinde kaybolan zayıf ünsüzleri korudukları için etimolojik açıdan ilginçtir. Basit Edatlar: §261. e-, ero= (2 çoğul erw.tn-) [eski r] birçok amaç için kullanılır. Temel anlamlar 'T o, for, from, than'dır. (1) Dative: 'T o, for, for, as, as'; örneğin bwk ng-.touo.k e.p.ouhbb 'Git, kendini rahibe göster', a.3.r-.ou.no2 n-.4ops ero.3 'Onun için büyük bir ziyafet hazırladı', pet m-mau na.t.sabe.thutne- e.6wb nim 'O sana her şeyi öğretecek' (Yuhanna 14:26). (2) Amaç: 'Emir ediyorum' (§251). (3) Yön: 'İleriye doğru'; örneğin a.3.kot.3- e.m-.maqhts 'Kendisini öğrencilerine çevirdi', e.k.e.`oo.3- e.p.hi+ 'Onu eve göndereceksin'. (4) Düşmanca anlamda: 'Bir kazanç'; örneğin a6ro.ou nai+ r-.mn-tre ero.k 'Bunlar neden sana karşı tanıklık ediyor?'. Özellikle borç veya sorumluluk anlamında (§236.2). (5) 'Gönderen'; örneğin ma tou`o.i+ e.na.`a`e '(Ver) beni düşmanlarımdan kurtarmak için!' (6) Karşılaştırma (§114). 41

--- SAYFA 42 ---

(7) Belirli fiillerden sonra nesnenin belirtilmesi (§331-2). §262. n- , m-mo= (2 pl m-mw.tn-) [eski m]. Temel anlamlar 'Ben n, ile, ile' dir. (1) Konum: 'İçeriden, itibaren'; örneğin m-.pei+.ma 'Bu yerden', e.lo m-.pei+.ma 'Bu yerden çekilmek'. (2) Geçici; örneğin m-.pe.6oou 'Gündüz', a.3.ei n-.t.eu4h 'Gece geldi'. (3) Enstrüman; örneğin a.3.re6t.i\š\ n-.ou.aas 'İsa'yı bir darbeye vurdu', nau n-.nou.bal 'Onların gözleriyle görmek için'. (4) Ebol, sabol, n-.sabol zarflarından sonra ilgi hali olarak; örneğin m-p.r-.sa6w.k ebol m-mo.i+ 'Kendini benden ayırma', m-p.r-.kwte m-.pek.6o n-.sabol m-mo.i+ 'Yüzünü benden ayırma'. (5) Fiilin Yapı veya Zamir biçimi kullanılmadığında Nesneyi tanıtmak (§328); örneğin 5.`w m-mo.s 'Ben söylüyorum', 3-.moste m-.p.ouoein 'Işıktan nefret ediyor'. (6) 4wpe 'Olmak' ve o 'Olmak' (Eire 'Yapmak, yapmak'ın niteliği) fiillerinden sonra konunun niteliğini tanıtmak için; örneğin pai+ e.nta.3.4wpe m-.p.rodots 'Hain olan bu kişi', 5.o n-.6m-6al na.3 'Ben onun hizmetkarıyım (lafzen, onun hizmetkari oldum)'. (7) İkinci Nesne alan fiillerle İkinci Nesneyi tanıtmak; örneğin a.u.aa.3 n-.r-ro 'Onu kral yaptılar'. §262a. Zamir formları m-mo= kullanılır: (a) Sahiplik kavramına vurgu yapmak için m-min veya m-mine edatından sonra; örneğin te3.5me m-min m-mo.3 'Kendi köyü', pe3.eoou mmine m-mo.3 'Kendi ihtişamı'; (b) Ara sıra Genitival anlamda; örneğin nim m-mo.n 'Kimimiz?' §263. n- , na= (2 pl nh.tn-) [eski n] 'T o, for' datif anlamda; örneğin 5.`w m-mo.s na.k 'Sana söylüyorum', pe`a.3 m-.filippos 'Philip'e diyor ki', a.3.5 na.u m-.mhte n-.m-na 'Onlara on minae verdi'. §264. mn- , nm-ma= 'Birlikte' : (1) 'Birlikte' anlamında; örneğin a.u.ra4e nm-ma.s 'Onunla sevindiler', ou.kim pe mn-ou.anapausis 'Bu, sükunetle birlikte harekettir' (Thomas 50; bkz. §86). (2) 'And' bağlacı yerine; örneğin petros mn-.i+w6annhs mn-.i+akwbos 'Peter ve John ve James', pek.eiwt mn-.anok 'Senin baban ve ben', s.5ou n-.oeik mn-.p.tb-t snau 'Beş somun ve iki balık'. Bu şekilde birbirine bağlanan isimler, her zaman olmamakla birlikte genellikle tanımlanır (§268.5). (3) 4a`e 'Konuşmak'tan sonra; örneğin anok pe pet.4a`e nm-m.e 'Seninle konuşan benim'. §265. oube-, oubh= 'O karşıt, doğru, karşı'; örneğin pet.`i.6ap oubh.k 'Sana karşı hüküm alan kişi'. Deyimlere dikkat edin: 5 oube- 'Karşı çıkmak', ouw6m oube- 'Çalışmak', moute oube- 'Birine bir şey demek'. §266. oute-, outw= 'B arasında, arasında'; örneğin oute.pe.rpe mn-.pe.qusiasthrion 'Tapınak ile sunak arasında', oute.net.moout 'Ölülerin arasında'. §267. 4a-, 4aro= 'Doğru' : (1) Kişilerin; örneğin a.3.ei 4aro.3 'Onun yanına geldi'. (2) Yeri; örneğin 4a.ne.krwou n-.t.oikoumenh 'Yerleşimin (dünyanın) sınırlarına kadar'. (3) Zamansal: 4a.ene6 'Sonsuza kadar (lafzen, Sonsuza kadar)', 4a.pe.ouoei4 m-.p.w6s- 'Hasat zamanına kadar'. §268. 6i-, 6iw(w)= 'U pon, baştan itibaren, dışında'; zamir biçimi 6i+ww='nin bir bileşigidir (eski 'i3t 'Geri'den gelir): (1) 'U pon'; örneğin 6i.te.6ih 'Yolda', a.u.5 6iww.3 n-.ou.xlamus 'Ona bir kaftan giydirdiler'. (2) 'Başlangıçtan itibaren, dışında'; örneğin 6i.p.`oi+ 'Geminin dışında', 6i.te.6ih et.m-mau 'O yoldan'. (3) Geçici 'Zamanında'; örneğin 6i.p.pwwne ebol n-.t.babulwn 'Babil'e götürülürken'. (4) 'İle'

; örneğin ou.hrp ... e.3.th6 6i.si4e 'Şarap... safrayla karışmış'. (5) 'And' bağlacı yerine, özellikle isimler tanımsız olduğunda; örneğin 6a6 m-.profhts 6i.r-rwou 'Birçok peygamber ve kral', ponhros 6i.agaqos 'Kötü ve iyi'. §269. 6a-, 6aro= 'Altta': (1) Konum: 'Altta, içeride, at' ; örneğin 6a.ou.4i 'Ölçülen bir (yük) altında', taşıyıcının yükün altında olduğu düşünüldüğünde sıklıkla taşıma veya taşıma fiillerinden sonra kullanılır; örneğin tet.na.3i 6a ouhr 'Ne kadar destekleyeceksiniz?' (Thomas 84). (2) 'Alttan, itibaren'; örneğin ek.k.na.twoun de 6a.p.6inhb tnau 'Ne zaman uykundan uyanacaksın?' (3) 'Saygılarımla, adına'; örneğin et.ou.na.taa.3 6arw.tn- 'Sizin adınıza hangisini verecekler', raste gar na.3.roou4 6aro.3 'Çünkü yarın kendi başının çaresine bakacaktır'. (4) Fiyatın 'F veya'; örneğin 6a.4m-t.4e n-.sateere '300 durum için', ou.bal 6a.ou.bal 'Göze göz'. §270. 6ht= Yalnızca zamir biçimi (nadiren n-.6ht=) 'B efore, Against' (lit. Önünde); örneğin r-.6ote 6ht.3- m-.p.noute 'Tanrı'nın önünde korkmak', stwt 6ht.3- 'O'nun önünde titremek'. §271. 6n- , n-.6ht= 'İçeride' : 42

--- SAYFA 43 ---

(1) Yer; örneğin 6n-.t.pe 'Cennette', 6m-.p.hi+ 'Evde', n-.6ht.3- 'Onun içinde'. (2) Geçici; örneğin 6n-.t.arxh 'Başlangıçta', 6n-.ne.6oou et.m-mau 'O günlerde' (§54). (3) Enstrüman; 'Tarafından, ile'; örneğin 6n-.t.sh3e 'Kılıçla'. (4) ebol, (e)6rai+ zarflarından sonra 'dışarıdan, arasından'; örneğin oua ebol n-.6ht.thutn- 'Sizden biri' (lafzen sizden biri), a.3.ei e6rai+ 6m-.p.i+ordanhs 'O Ürdün'den geldi'. §272. Bileşik Edatlar. Vücudun bölümlerini tanımlayan ve iyelik ekini (§38) alabilen isimlerin önüne eklenen Basit Edatlar sayesinde, Kipti geniş bir yelpazede Bileşik Edatlar oluşturmayı başardı. Bunlardan en önemlileri şunlardır: §273. E- ile bileşikler. (1) ern- (eron-), erw= (lafzen, ağzına) 'To, üzerine', çoğunlukla hareket fiilleriyle; örneğin a.3.6wn e6oun ern-.n-.ro 'Kapılara yaklaştı'. (2) Erat= (lafzen, 'T o''nun ayağına, çoğunlukla kişilere ait); örneğin e.n-.na.kton nm-me.e Erat.3- m-.pou.laos 'Seninle halkına geri döneceğiz'. (3) etn- , etoot= (yanıyor. Eline) (2 pl etn-.thutn-, etoot.thutn-, ete[t].thutn-) 'To' ; örneğin ou penta.mwushs 6on.3- etoot.thutn- 'Musa'nın sana emrettiği şey nedir?' (4) etoun-, etouw= (lafzen, göğsüne) 'B eside, with' ; örneğin a.n.s2hr etoun-.kupros 'Kıbrıs'ın yanına yelken açtık'. (5) e6rn-, e6ra= 'T o, arasında' (lafzen, Yüzüne); örneğin a.u.pe4 ne3.6oite e6ra.u 'Giysilerini aralarında paylaştırdılar'. (6) e'n-, e'w= (lafzen: Başına): (a) ' U pon, bitti' , ör. e`m-.p.ma 'Her yerde', e`n-.tei.genea 'Bu nesilde'; (b) 'F veya nedeniyle', ör. a.3.4n-.6th.3- e`w.ou 'Onlara merhamet etti', a.ur-.6ote e`n-.neu.erhu 'Onlar arkadaşları yüzünden korktular'; (c) 'Bir kazanç', ör. a.u.samariths... ei e`w.3 'Bir Samiriyeli... ona geldi'; (d) 'Ben ek olarak, sonra', ör. nai+ e.3.e.oua e`w.i+ 'Bana ek olarak bunları da ekleyebilir'. §274. etbe-, etbhht= (eski r db3 'Ödemesi için') 'Çünkü, ilgili' ; örneğin etbe.pai 'Bundan dolayı', etbhht 'Benimle ilgili', r-.mn-tre etbe.p.rwme 'Adam hakkında tanıklık etmek için'. §275. n- ile bileşikler. (1) n-sa-, n-sw= (yanıyor. Arkada) 'Arkada, sonra' ; örneğin a.3.nau ero.ou e.u.ouh6 n-sw.3 'Onların kendisini takip ettiğini gördü', a.u.ka n-.ka nim n-sw.ou 'Her şeyi arkalarında bıraktılar'. (2) n-tn-, n-toot= (lafzen, elinde) (2 pl n-te.thutn-) 'I n, yanında, yanında, itibaren' ; örneğin m-p.ei.6e e.pistis n-.tei.2ot n-tn-.laau 'Kimsede bu derecenin inancını bulamadım', m-mn-.laau na.3i petn-.ra4e n- te.thutn- 'Kimse senin sevincini senden almayacak'. (3) (n-)na6rn-, na6ra= 'Ben n'in huzurunda, daha önce' ; örneğin p.4a`e ne.3.4oop n-na6rm-.p.noute 'Logos Tanrı'nın huzurundaydı', kathgorei m-mw.tn- n-na6rm-.p.eiwt 'Seni Babanın önünde suçlamak için'. (4) m-ma6- (eski m-bzh [h noktalı]) 'Önce', bir tanrının kurban sunması; örneğin m-ma6.p.`oe 'Rab'bin Önünde'dir. (5) m-pemto (m-'den 'Mevcudiyet'e), önünde artikel veya iyelik sıfatı ve ardından ebol (n-) gelir, 'Karşısında, öncesinde' anlamına gelir; örneğin m-pemto ebol m-.p.noute 'Tanrı'nın Önünde', pai et.na.sobte n-.tek.6ih m-pekm-to ebol 'Bu, senin önünde yolunu hazırlayacak olan'. §276. 6a- ile bileşikler. (1) 6arn-, 6arw= (lafzen, Ağzın altında) 'Altta, önce'; örneğin `e e.u.e.kaa.u 6arw.ou 'Onları önlerine koysunlar diye'.

(2) 6arat= (lafzen Ayağın altında) 'Altta, altında'; örneğin ere.6en.matoi 4oop 6arat 'Altımda askerler var' (§39). (3) 6atn- (6a6tn- ile değişir, bkz. 4), 6atoot= (yanıyor, elin altında) 'B eside, with' ; örneğin 3.na.2w 6atn-.thutn 'O seninle kalacak'. (4) 6a6tn- (çoğunlukla 6atn- ile karıştırılır, bkz. 3), 6a(6)th= (lafzen Kalbin altında) 'ile, yanında' ; örneğin a.u.sepswp.3- e2w 6ath.u 'Kendileriyle kalması için ona yalvardılar', et.6moos 6a6th.3 'Yanında kimler oturuyordu'. (5) 6a+poss.adj.+6h (lafzen, ön kısmının altında) 'Birinin/bir şeyin önündeyim'; örneğin t.dikaiousnh na.moo4e 6a.te3.6h 'Doğruluk onun önünde yürüyecektir', a.3.mestw.i+ 6a.tetn-.6h 'Senden önce benden nefret ediyordu'. §277. 6i- ile bileşikler. (1) 6irn- (6iron-), 6irw= (lafzen, ağızda) 'A t, üzerine'; örneğin e.re.ou.wne 6irw.3 'Üzerinde bir taş vardı'. (2) 6irat= (lafzen ayak altında) 'Doğru' ; örneğin pwt ebol 6irat.ou 'Onlara doğru koşun!'. (3) 6itn-, 6itoot= (lafzen Elden; cf §259, temsilci) 'Thru, by, from' ; örneğin 6itn-.t.ouatbe n-.ou.6amn-twn 'İğne deliğinden', n-.ka nim a.u.4wpe ebol 6itoot.3- 'Her şey onun aracılığıyla oldu'. 43

--- SAYFA 44 ---

(4) 6itoun-, 6itouw= (göğüs üzerinde yanıyor) 'B eside, sonraki'; örneğin 6itoun.p.hi+ 'Evin yanında'. Bu Bileşik Edattan oluşturulan görelî isme dikkat edin: pet.6itouw.k 'Senin yanında olan', yani 'Komşun'. (5) 6i6ra= 'Yüzünde'; örneğin 6i6ra.u m-.p.moou 'Suyun yüzünde'. (6) 6i'n-, 6i'w= (kafanın üzerinde yanıyor) 'U pon, bitti'; örneğin 6i'n-.ou.pinac 'Bir tabak üzerine', nh' 6i'n-.ou.2lo2 'Yatakta uzanmak', t.mn-t.ero m-.p.eiwt e.s.por4 ebol 6i' m- p.ka6 'Babanın Hükümrânlığı yeryüzüne yayılmıştır' (Th 113). Pet.6i'n- 'Emirde olan, komuta eden' Bileşik tarafından oluşturulan Göreceli Ad'a dikkat edin; örneğin pet.6i'n-.net.w6s 'Orakçıların komutanı'. §278. a`n- (e`n-), a`n-t= (e`n-t=) 'Olmadan'; örneğin a`n-t.3-m-pe.laau 4wpe 'O olmadan hiçbir şey var olmadı', a`m-.parabolh m-p.3-.`e laau 'Mesel olmadan hiçbir şey söylemedi'. §279. `in- 'Başlangıçtan beri'; örneğin `in.p.ma n-.6wtp- m-.p.rh 'Güneşin battığı yerden' (Josh 1:4), `in.t.eunou et.m-mau 'O saatten itibaren', `in.t.arxh m-.p.swnt 'Yaratılışın başlangıcından beri'. §280. Kıptî dilinde kullanılan Yunanca edatlar. Bunlardan en yaygın olanları: kata-, kataro= 'Göre göre, sonra' para- (aynı zamanda m-.para-), pararo= 'Daha fazla' eimhti- 'Hariç' xwris- (aşağıdaki isim genellikle artikelsizdir) 'Without' 6ws- (aşağıdaki isim artikelsizdir) 'As' Bölüm XIII. Zarf. §281. Özel bir Zarf Oluşumu yoktur. Sözlü eylemi nitelendirmek için, Kıptî dilinde bir isim veya önüne edat gelen bir mastar kullanılır. Birkaç isim, ön ekli bir edat olmadan kesinlikle kullanılır. Bunlardan en önemlileri şunlardır: arhu 'Belki' bol 'Dışa doğru' ene6 'Hiç' na.me 'Gerçekten' üzerinde 'Yine, hala' pa6ou 'Arkasında' sop 'Bazen' ke.sop 'Başka bir zaman' tai+ 'Burada' tw n 'Nerede' te.nou (te.ounou için) 'Hemen' tnau 'Ne zaman' 6oun 'İçinde' 6rai+ 'Yukarı doğru' (eski hry [h noktalı]) 'Aşağı doğru' (eski hry) 2eph 'Hızla' me4ak* 'Belki' *Not: me4ak başlangıçta zamir ekleri alan bir fiildi; örneğin me4ak n-to.3 pe pe.x\ s 'Belki de o Mesih'tir'. §282. Zarf İfadeleri. Zarf olarak kullanılan önek edatlı adlar. Maddî tanımlı olabilir veya olmayabilir. (1) e- ile. e.bol 'Dışa doğru': bu, tüm zarf eşdeğerleri arasında en yaygın olanıdır ve sıklıkla çevrilmeden bırakılır. e.mate 'Çok' e.mau 'Orada' 44

--- SAYFA 45 ---

e.pe.sht (e.sht) 'Aşağıya doğru' e.pa6ou 'Geriye doğru' e.twn 'Nereye' e.t6h 'Önceden' e.6ouoe- (e.6oue) 'Daha fazla' e.6oun 'İçinde' e.6rai+ 'Yukarı doğru' (bağlama göre) 'Aşağıya doğru' (bağlama göre) §283. (2) n- ile. n-.br-re 'Yeni' m-.mhne 'Günlük' m-.mate 'Yalnızca' m-.mate 'Büyük ölçüde' m-.mau 'Orada' m-.p.kwte 'Çevrede' m-.pe.snau 'İkisi birlikte' m-.p.thr.3- 'Tamamen' m-.poue 'Uzak' m-.p.oou (m-.p.6oou, m-.poou, n-.6oou) 'Bugün' n-.raste 'Sabah' n-.saousa 'Ayrı' n-.sa3 'Dün' n-.tei+.mine 'Böylece' n-.t.eunou 'Hemen' (Crum s.484b) n-.qe (n-.t.6e için), sık sık = Yunanca ως 'nasıl' 'Bu şekilde, hatta' n-.oua oua 'Teker teker' n-.ou.ouoei4 (n-.ouoei4) 'Bir kez' n-.ou4hm 'Biraz' n-.ouw6m- 'Yine' n-.4abol 'Dışarıda' n-.4orp- 'İlk başta' n-.6ouoe- (n-.6oue) 'Daha çok' n-.`ioue 'Gizlice' n-.ke.sop 'Yine' (§111n) n-.6ht 'Kalbinde', özellikle ahlaki aktiviteyi ve zihinsel algıyı ifade eden fiillerden sonra yaygındır; mutlaka tercüme edilmesi gerekmez. §284. (3) 6n- ile isim artikelini alır; örneğin 6n-.t.pa4e 'Gece yarısı', 6m-.poou (6m-.p.6oou için) 'Bugün', 6n-.ou.me 'Gerçekten', 6n-.ou.4p-n-.4wp 'Aniden'. 6n- ve Belirsiz Artikel ile Mastar, §246 ile oluşturulan zarf cümleleri için. §285. (4) Diğer edatlarla: 6i- 6i.bol 'Dışarıda' 6i.nai+ 'Böylece' 45

--- SAYFA 46 ---

6i.pe.sht 'Aşağıda' 6i.pa6ou 'Arkasında' 6i.ou.sop 'Hep birlikte, aynı anda' 6i.6oun 'İçinde' 6i.6rai+ 'Yukarıya doğru' 4a- 4a.bol 'Dışa doğru' 4a.6oun 'İçeriye doğru' 4a.6rai+ 'Yukarıya doğru' mn-mn-.n-.sw.s 'Sonradan' sa- (veya n-.sa-) sa.bol 'Dışarıda' sa.sa nim 'Her yerde' sa.ounam 'Sağa doğru' sa.6bour 'Sola doğru' sa.6rai+ 'Yukarı doğru' §286. Yunanca Zarflar Kipti metinlerinde sıklıkla görülür. Genellikle mutlak olarak dururlar, yani giriş edatı olmadan; örneğin a.3.`e pe3.a6e ebol kakws 'Hayatını kötü geçirdi', kalws a.3.profhteue 6arw.tn- 'İyi ki senin hakkında kehanetlerde bulundu'. Bazen bir Yunanca kelime 6n- ile ve ardından Belirsiz Artikel ile bir Zarf İfadesi oluşturulur; örneğin 6n-.ou.amelia 'Dikkatsizce'. §287. Bağlaçlar. Kipti dilinin, dilin daha eski aşamasından kalma bağlaçlara sahip olduğu doğru olsa da, birçoğu dilin ayrılmaz bir parçası haline gelen çok çeşitli Yunanca bağlaçları da kullanır. Başlıca bağlaçların bir listesi bir sonraki bölümde verilmiştir. İlk olarak Kipti bağlacı ortaya çıkar ve onu Yunancadan alınan ödünç bağlaçlar takip eder. Daha önemli birkaç bağlaçla ilgili notlar §290-95'te verilmiştir. [MS §288'den yoksundur.] §289. Bağlama 'Ve' auw 'Dahası' auw on Ayırma 'Veya' `n-, h 'Ya ... veya ...' oude ... oude ..., oute ... oute ... Zıtlık oluşturma 'Ama daha çok' n-to3 'Fakat öte yandan' 6ww3 Gk: de, alla, plhn, mentoi(te), ketoi, kaiper, 3omws, men ... de İfadesi 'Alıntı: ... ' `e Nedensel 'Çünkü' `e, ebol `e, etbe `e Gk: gar, epei(dh) Sıra 'Bu nedenle' 2e 'Sonra, dolayısıyla' n-tooun Gk: ara, dh, toinun, oun, 6wste Son 'Sırayla' `e, `ekas Gk: 6ws, 6opws, mhpws, mhpote Karşılaştırma 'As' n-.q.e (yanıyor. Şekilde) Gk: 6ws Geçici 'Since' `in 'Sonra' mn-.n-.sa Gk: 6ws, 6oson, 6ote, 6otan, epeide, tote Koşullu 'If' e4`e, e4wpe, ene Gk: kan, eimht(e)i 46

--- SAYFA 47 ---

§290. Bağlaçlarla ilgili notlar. (1) auw 'Ve nd' (a.ouw6'dan türeyen, ouw6 'Koymak, ayarlamak' emir kipi) öncelikle cümleleri birleştirmek için kullanılır. İsimleri bir araya getirmek için daha az kullanılır; bu amaçla Kipti dilinde mn- (§264.2) ve 6i- (§268.5) edatları daha doğru bir şekilde kullanıldı; örneğin p.rh na.r-.kake auw p.oo6 n.3-.na.5 an m-pe.3.ouoein auw n-.siou se.na.6e ebol 6n-.t.pe auw n-.2om n-.m-.phue se.na.noein 'Güneş karanlığa bürünecek ve ay ışığını vermeyecek; ve yıldızlar gökten düşecek ve göklerin güçleri titreyecek' (Markos 13:24-25). Bazen auw, cümleler zaten Bağlaç (§225) kullanılarak birleştirildiğinde cümleleri birleştirmek için kullanılır; örneğin er4an ou.eiwt n-.asebhs `po n-.ou.4hre n-.aikaios auw pai+ n.3-.nau e-.n.nobe ere.te3.eiwt eire m-mo.ou auw n.3-.r-6ote n.3-.sa6ww.3 ebol m-mo.ou e.3.e.wn6 6n-te3.dikaiousnh 'Kötü bir baba salih bir oğul doğurursa ve bu (kişi), babası günah işlerken günahları görür ve korkar ve onlardan uzaklaşırsa, doğruluğuyla yaşasın!' (¹Future Energetic, §217; Apa Victor, Steindorff Grammar 49*, satır 1-4) §291. (2) auw 'Ayrıca, ayrıca'; örneğin a.penta.k.`oo.3 4wpe auw on ounma 'Söylediğin şey¹ gerçekleşti; üstelik hala yer var'. (¹II Mükemmel, §202; Lk 14:22) §292. (3) `n-, `en- (daha az doğru bir şekilde `in-) 'Veya'; örneğin e.k.`w na.n n-.tei.parabolh `en e.k.`w m-mo.s e.ouon nim 'Bu benzetmeyi bize mi söylüyorsun, yoksa herkese mi söylüyorsun?' (Lk 12:41), barabbas 'n-i's' 'Barabbas mı yoksa İsa mı' (Mt 27:7). §293. (4) n-to3 'Ama daha çok' 6ww3 'Ama öte yandan' -2e 'Sonra, bu nedenle, ama' n-tooun 'Sonra' Bunlar cümlelerin başında yer almaz, daha ziyade giriş niteliğindeki bir kelimeyi takip eder: isim, fiil biçimi, vb.; örneğin p.`ioua de n-to3 m-.pe.p\`n\`a\` n-.se.na.kaa.3 (an) ebol 'Fakat Ruh'a yapılan küfür affedilmeyecektir' (Mt 12:31), pet.eira n-to3 n-.t.me 4a.3.ei 4a.p.ouoein 'Fakat hakikati yapan gün ışığına çıkmayacaktır' (Yuhanna 3:21), ne oun-.ta.i+ 6ww3 n-.ou.maaui 'Öte yandan benim de bir annem vardı' (Z 327.c.11), 5.na.bwk n-tooun 4a ou.son 'O zaman bir erkek kardeşimin yanına gideceğim' (Z 306.c.4), a.3.ei.2e e.t.kana'da 'Bu nedenle tekrar geldi Cana' (Yuhanna 4:46). (5) Olumsuz ifadelerde -2e '(Yine değil)', (hayır) daha fazla anlamına gelir; örneğin n-.5.na.moute.2e an erw.tn- `e na.6m-6al 'Size bir daha hizmetçilerim demeyeceğim' (Yuhanna 15:15), auw p.kosmos 2e . na.nau ero.i an 'Ve artık dünya beni görmeyecek' (Yuhanna 14:19). §294. (6) `e, eski rdd'den (lafzen söylemek) kaynaklanan, vurgusuz bir parçacık. Çeşitli şekillerde kullanılır: (a) Ekleme: 'Yani, yani, yani'; örneğin ou.polis `e kalonia (kolonia için) 'Bir şehir, yani bir koloni' (Elçilerin İşleri 16:12). Bir çağırma veya isimlendirme fiilinden sonra ikinci nesneyi belirtmek için kullanılır; örneğin etbe ou tet.n- a.moute ero.i+ `e noemin 'Bana neden Naomi diyeceksin?' (Rut 1:21). §295. (b) Doğrudan konuşmayı tanıtmak; §337. (c) Dolaylı konuşmayı tanıtmak; §337. (d) Nedensel Hükümleri tanıtmak; §373. (e) Son Hükümleri tanıtmak; §369. Not: 'e'den önceki ve sonraki fiillerin zamanları birbirinden bağımsızdır. §296. Ünlemler. Kipti dilinde çok az ünlem vardır. Şunlara dikkat edilebilir: (1) e, 'Lo, behold!': bir ismin önünde uygun şekilde kullanılmış; örneğin eis ou.israhlihs na.me 'İşte, gerçekten bir İsraili!' (Yuhanna 1:47). (2) eis.6hhte 'Bakın, bakın!'

: bir zamir veya fiilden önce uygun şekilde kullanılmış; örneğin eis.6hte 5.na.`eu pa.aggelos 'İşte habercimi göndereceğim!' (Markos 1:2). Not: Bazen 6hhte, 6hhpe ve 6hhne formlarında görünür. Başka bir deyişle edatin cinsiyet ve sayı bakımından cümlelerin öznesine uygun hale getirilmesi sağlanır; örneğin eis.6hhne se.6n-.amn-te nm-ma.3 auw eis.6hhpe 3-.6m-.p.kake nm-na.u 'İşte, onunla birlikte Amente¹'deler ve o da onlarla birlikte karanlıkta' (1Crum 008b; Z 590.9). (3) ouoi+ 'Vay be!', ardından da datif; örneğin ouoi+ na.i+ 'Yazıklar olsun bana!' (4) 6amoi+ 'Keşke öyle olsaydı, Ah öyle!', ardından ene- (§380) öneki ve Kusurlu veya Gelecekteki Kusurlu gelir; örneğin 6amoi+ on ene.n.eire m-.pet.soutwn 'Keşke doğru olanı yapabilseydik!' (Ming. 322). İncil metinlerinde 6amoi+, Sahidic'te Bohairic'e göre daha az bulunur (Boh form amoi). Sahidic genellikle 6amoi+ yerine kişisel olmayan nanou.s'nun yerine geçer: 'Bu iyidir'; örneğin nanou.s ene.tet.na.anexe m-mo.i+ n-.ou.koui m-.mn- t.aq.ht (yani m-.mn-t.at.6ht) 'Keşke bana biraz aptallık etsen!' (II-Korintliler 11:1). §297. (5) 6a(e)io, 'Evet, gerçekten!' ricasının ünlemidir; örneğin 6a(e)io 5.`w m-mo.s nh.tn- `e a.ri.6ote 6ht.3- m-.pai+ 'Evet; Size şunu söylüyorum: Bundan korkun!' (Luka 12:5). (6) m-pwr, küçümseme ünlemidir, 'Yapma!, Kesinlikle!, Hayır!'; örneğin m-pwr na.4eere m-p.r2w 47

--- SAYFA 48 ---

6i.nai+ 'Hayır, kızlarım, böyle kalmayın!' (Rut 1:13). Sık sık Emir'in Olumsuzlanmasından önce bulunur. Bölüm XIV. Sözdizimi. §298. Cümle. Kıpti dilinde iki tür cümle vardır: Sözsüz Cümle ve Sözlü Cümle. Sözlü Cümle ayrıca Süreli Sözlü ve Sınırlayıcı Sözlü Cümleler olarak alt bölümlere ayrılabilir. Süreli Sözlü Cümlelerin, her iki cümle türünün özelliklerini göstermesi nedeniyle Sözsüz Sözlü Cümle ile Sınırlayıcı Sözlü Cümle arasında bir nevi köprü oluşturduğu söylenebilir. Örneğin, Kusurlu zaman sıklıkla Sözsüz Cümlede mantıksal konuyu temsil eden Sözlü Biçimden sonra Varoluş Parçacığı'nı gösterir. Kıpti dilindeki Cümleye ilişkin tatmin edici bir teori henüz geliştirilmeyi bekliyor. İlerleyen sayfalarda yeni bir açıklama yapılmaya çalışılmamaktadır. Giriş niteliğindeki 'Gözlem' içeren notlar benim açımdan öneri olarak kabul edilmelidir; örneğin Doğrudan ve Eğik Nesneye ilişkin aşağıdaki gözlemlere (§329.Obs) bakınız. §299. Sözsüz Cümle. Sözsüz Cümle, yüklemde uygun fiil bulunmayan, kopula ('Am, is, are, was, vb.') anlaşılan bir cümledir. İki bölümden oluşur: (1) Konu, isim veya zamir. (2) Yüklem: isim, zamir, zarf (veya zarf cümlesi). Yüklem Nominal veya Zarf olabilir. Sıfat Yüklemi sona ermişti; Dilin daha eski aşamasından günümüze kadar varlığını sürdüren bu tür sıfatlar, isim sıfatları olarak değerlendirildi (§104) ve bu nedenle Nominal Yüklem olarak göründüler. §300. Sözsüz Cümle iki gruba ayrılabilir: (1) Konu ilk sırada yer alır; (2) Yüklem ilk sırada yer alır. §301. Grup I: Denek İlk Sırada: (1) Denek 1. veya 2. Kişi olduğunda. Konuyu ifade etmek için Bağımsız Zamirler (§45) kullanılır. Yüklem İsmi Makale veya İyelik Sıfatıyla tanımlanmalıdır; örneğin anok ou.rwme n-.re3.r-.nobe 'Ben günahkar bir adamım' (Z 321.26). Bağımsız Zamirin Yapı Biçimi Mutlak Biçimden daha yaygındır; yukarıdaki örneği Lk 5:8'de aynı anlamı veren biçimle karşılaştırın: ang-.ou.rwme n-.re3.r-.nobe; Alıntı yapılabilecek diğer örnekler şunlardır: n-te.ou.s6ime 'Sen bir kadınsın' (Rut 3:11), n-te tn. - 6en.makarios para n-.rwme thr.ou 'Sen (sen) tüm insanlardan daha kutsanmışsın' (Pistis Sophia 15). §302. Özne sıklıkla Mutlak Form kullanılarak ve onu Yapısal Form ile takip edilerek güçlendirilir; örneğin n-tw.tn- n-te.tn-.na.4beer 'Siz benim arkadaşlarımsınız' (Yuhanna 15:14), anok de ang-.ou.3n-t an-.ou.rwme ve 'Ben bir solucanım; Ben erkek değilim' (Mezmur 21:6). §303. Bir Sıfat Yüklemi'nin eşdeğeri, ebol.6n- 'Out of' Bileşik Edatinın tanımlanmış bir Ad'ın önüne yerleştirilmesiyle gerçekleştirilir; tüm ifadenin başında Belirsiz Artikel bulunur; örneğin n-te.tn- 6en ebol.6m-.pei.kosmos 'Siz dünyevisiniz' (lafzen, Siz bu dünyanın dışındasınız) (Yuhanna 8:23). §304. Konu ilk sırada yer alır: (2) Yüklem bir zarf veya eşdeğeri olduğunda: (a) Nominal Konu ile; örneğin pa.eiwt n-.6ht 'Babam içimdedir' (Yuhanna 14:11), pe.p\`n\`a\` m-p.`oeis e.6rai+ e`w.i+ 'Rab'bin Ruhu üzerimdedir' (Luka 4:18). §305. (b) Konu zamir, 1., 2. veya 3. şahıs olduğunda, I Present'in (§188) Zamir biçimleri kullanılır; örneğin 5.6m-.pa.eiwt 'Ben Babamdayım' (Yuhanna 14:10), nai+ se.6m-.p.kosmos 'Bunlar, onlar

dünya" (Yuhanna 17:10). Gözlem: Bağımsız Zamirler, özellikle I Present'in Zamir formu cümlelerin başında kullanıldığında, bir Zarf Yükleminden önce kullanılabilir. Sonraki Zamirler Mutlak formları gösterir; örneğin anok 5.6m-.pa.eiwt auw n-tw.tn- n-.6ht auw anok n-.6ht.thutn- 'Ben Babamdayım ve sen bendesin ve ben de senin içindeyim' (Yuhanna 14:20). §306. Grup II: Yüklem İlk Sıradadır. Özne Üçüncü Kişi olduğunda ve Yüklem tanımlanmış bir isim veya Bağımsız Zamir içerdiğinde, ancak bir zarf veya eşdeğeri içermediğinde, Özne, Yüklem ile sayı ve cinsiyet bakımından uyumlu olan pe, te, ne Varoluş Parçacıkları ile temsil edilir. Mantıksal Konuyu temsil eden bu Parçacıklar İngilizce 'It is' ve Fransızca

'C'est' ile karşılaştırılabilir; örneğin pai+ pe 'Bu' (lafzen, bu, öyle), ou.no2 pe 'O büyüktür' (lafzen, Harika biridir; Z 313.b.6), ten.sarc te 'O bizim bedenimizdir' (Yaratılış 37:27), ne3.eiote ne 'Onlar onun ebeveynleridir' (Yu. 9:2). §307. Özne bir isimle ifade edildiğinde Mantıksal Özneyi temsil eden Varoluş Parçacığı'nın yanında yer alır; örneğin pe.2ro2 pe s.4a`e m-.p.noute 'Tanrı'nın Logosu tohumdur' (lafzen tohum, Tanrı'nın Logosu'dur; Luka 8:11). Bu yüklem-Parçacık-Konu yapısı, Yüklem Bağımsız, İyelik, Gösterici veya Sorgulayıcı olsun, bir Zamir olduğunda da kullanılır; örneğin anok pe p.ro 'Ben kapıyım' (Yuhanna 10:9), nai+ de ne penta.u.6e 6atn-te.6ih 'Bunlar yola düşenler' (Markos 4:15), ou pe pei+.6wb 'Bu iş nedir?' (Z 323.a.1). İyelik Zamiri için bkz. §248, 2. örnek. Not: Kipti dilinde 'S o, böylece' bağlacı Sözsüz Cümle ile ifade edilir: tai+ te q.e (t.6e için) 'Yol (veya tarz) budur'; örneğin tai+ te q.e 4hn nim et.nanou.3 4a.3.taue karpos ebol e.nanou.3 'Yani her 48

--- SAYFA 49 ---

iyi ağaç iyi meyve verir" (Mt 7:17). §308. Concord. Yüklem Bağımsız Zamir, 1. veya 2. Kişi, tekil veya çoğul olduğunda, Mantıksal Özneyi temsil eden Varoluş Parçacığı genellikle pe olarak görünür; örneğin anok pe s.4ws et.nanou.3 'Ben iyi çobanım' (Yuhanna 10:11), n-tw.tn-pe p.oue in m-.p.kosmos 'Sen dünyanın ışığı'sın' (Mt 5:14). Ancak Özne ve Yüklem aynı sayıda ve cinsiyette isimler olduğunda Varlık Parçacığı uyum içindedir; örneğin ta.nai+ gar n-.tei+.mine te t.mn-t.ero n-.m-.phue 'Göklerin krallığı böyle bir şeydir' (Mt 19:14), neu.tafos ne neu.hi+ 4a.ene6 'Mezarları sonsuza dek onların evidir' (Mezmun 48:11). Ancak Yüklem ve Özne sayı ve cinsiyet açısından farklı olduğunda, Varoluş Parçacığı genellikle eşit olur, uyum sağlamaya yönelik hiçbir girişimde bulunulmaz; örneğin pek.4a`e pe t.me 'Senin sözün gerçektir' (Yuhanna 17:7), t.pe pe pa.qronos 'Cennet benim tahtımdır' (Elçilerin İşleri 7:49), ou.swma n-.ouwt pe anon thr.n- 'Hepimiz tek bedeniz' (I-Korintliler 10:17). §309. Vurgu. Mantıksal Özneyi temsil eden Varoluş Parçacığı'nı içeren Sözsüz Cümlelerin Öznesi özel olarak vurgulandığında cümlelerin sırası değişir: Özne cümlelerin başına yerleştirilir, Yüklem ve Varlık Parçacığı onu takip eder; örneğin t.s6ime de pe.ouu m-.pes.6ai te 'Kadın kocasının yüceliğidir' (I-Kor 11:7), n-to.ou thr.ou 6en.agrios ne 'Hepsi vahşi hayvanlardır' (Z 318.a.5). Bu yapıda kural olarak Varlık Parçacığı hem sayı hem de cinsiyet bakımından özneye uygundur. İstisnalar bulunur; örneğin peu.las ou.sh3e te e.sthm 'Onların dili keskin bir kılıçtır' (Mezmun 56:5). Not: Önceki örnek, Kipti dilinde oldukça yaygın olan bir eğilimi göstermektedir: Mantıksal Özneyi temsil eden Varoluşsal Parçacığı, Yüklem Özüne mümkün olduğu kadar yakın tutma arzusu; ve bu isim bir genel veya ilgi cümlecisi ile genişletildiğinde, genişletmeyi Varoluş Parçacığı'ndan sonra yerleştirmek; örneğin ou.rwme pe n-te.p.noute 'O bir Tanrı adamıdır' (Z 348.b.16). §310. Sözsüz Cümlelerin Geçmiş Zamanı, Cümle I. Grup altındaki türde olduğunda, Varoluş Parçacığı'nın ne- Yüklem hemen önüne veya Öznenin önüne getirilmesiyle oluşturulur; örneğin ne sen .grafeus pe 'O bir katipti' (Z 351.12), barabbas de ne ou.soone pe 'Ama Barabbas, o bir soyguncuydu' (Yuhanna 18:40), ne.ang-.ou.koui 'Ben küçüktüm' (Mezmun 151:1 LXX). §311. Sözsüz Cümlelerin İkincil kullanımı için bkz. §197a.n. §312. Sözsüz Cümlelerin Olumsuzluğu n- ... an parçacıkları aracılığıyla gerçekleştirilir; örneğin n-.ou.re3. `i6o an pe p.noute 'Tanrı önemsiz değildir' (Elçilerin İşleri 10:34), s.4a`e ete.tn-.swtmero.3 m-.pwi an pe 'Duyduğunuz Logos benim değil' (Yuhanna 14:24), pei.rwme n-.ou.ebol 6m- p.noute an pe 'Bu adam Tanrı'dan değil' (Yuhanna 9:16), n-.anok m-.mate an pe 'Yalnız ben değilim' (Yuhanna 8:16). Çoğunlukla n- parçacığı atlanır; örneğin ang.ou.rwme ve 'Ben erkek değilim' (Mezmun 21:7). §313. Olumsuzlananın yalnızca Yüklem olduğuna ve bu nedenle Grup I tipi Sözsüz Cümlelerin konusundan önce genellikle n- parçacığının atlandığına dikkat edin; bkz. §301. §314. Sözsüz Cümleler Konusunda Açıklamalar. Genel kural olarak özne eğer bir isim ise belirli artikel veya iyelik sıfatıyla tanımlanmalıdır. Bu kuralın istisnaları vardır; bkz.

§248'de alıntılanan örnekler. Konunun Belirsiz Artikel'i varsa veya Artikel yoksa, Kişisel Olmayan Varoluş Fiilleri oun- ve (m-)mn- (§233) kullanılır. Kesin olarak konuşursak, bu fiiller kullanıldığında cümle aslında Sözsüz değildir, çünkü Eski Çekim tipinde bir fiil içerir. §315. Sözlü Cümle. Sözsüz Cümlelerin aksine, Sözlü Cümle geçişli veya geçişsiz olabileceği gibi Master (eylem ifade eden) veya Niteliksel (durum ifade eden) olabilen sonlu bir fiil içerir. Daha önce belirtildiği gibi, Sözlü Cümlelerin kendisi Süreli Zamanları içeren Cümlelere (§188-98) ve Sınırlayıcı Zamanları içeren Cümleye (§199ff) bölünmelidir. §316. Süreli Sözlü Cümle. Şimdiki, Kusurlu ve Çevresel Zamanları içeren cümlelere Süreli denir. Bunlar diğer tüm Fiil Cümlelerinden iki şekilde ayrılırlar: Yalnızca onlar fiilin Niteliksel biçimini alabilirler ve doğrudan bir nesne alamazlar; yani fiilin Mutlak biçimini kullanmaları gerekir ve Yapı veya Zamir biçimlerini kullanamazlar (§328; §329n'deki istisna); örneğin (a) Şimdiki: pei.laos t maeio. m-mo.i 6n-.ne3.spotou 'Bu halk beni

dudaklarıyla övüyor' (Markos 7:6), 5.`w m-mo.s nh.tn- 'Bunu sana söylüyorum'; (b) Kusurlu: nere.i\`s\ de me m-.marqa 'İsa Marta'yı seviyordu' (Yu. 11:5), ne.u.4oop gar 6n-.ou.mn-t.`a`e mn-.neu.erhu 'Çünkü birbirlerine düşmanlık içindeydiler' (Lk 23:12); (c) İkincil: ere.n-.ro 4otm 'Kapılar kapatılıyor' (Yuhanna 20:19), n-.4hre 4hm e.u.`i4kak ebol 6m-.pe.rpe e.u.`w m-mo.s `e wsanna p.4hre n-.daueid 'Çocuklar tapınakta şöyle bağıyor: Hosanna, Ey Davut Oğlu!' (Matta 21:15). §317. Sınırlayıcı Sözlü Cümle. Süreli Sözlü Cümlelerin aksine, bir cümlede kullanılan Sınırlayıcı Zamanlar Nitel Biçimi alamaz; ancak doğrudan bir nesne alabilirler, yani Mastarın Yapı ve Zamir Formlarını kullanabilirler (bu genel kuralın nitelikleri için ayrıca §327-29'a bakınız); örneğin a.3.`e.nai+ 'Bunları söyledi' (Lk 18:11), eis.6hhte 5.na.`eu pa.aggelos 'İşte, habercimi göndereceğim' (Markos 1:2), a.p.koui n-.4hre seu6-.n-.ka nim et.n-ta.3 'Küçük oğul toplandı 49

--- SAYFA 50 ---

sahip olduğu her şeyi" (Luka 15:13). §318. Fiil Cümlesindeki normal kelime sırası şu şekildedir: (1) Konulu Yardımcı (İsim veya Zamir) (2) Fiil Biçimi (3) Nesne (İsim veya Zamir) (4) Durum (İsim) (5) Zarf Örn. a.p.`oeis tamio n-.6en.4thn n-.4aar n-.adam 'Rab Adem için deriden giysiler hazırladı' (Yaratılış 3:21), a.u.n-t.3- 4a.annas n-.4orp 'Onu ilk başta Annas'a getirdiler' (Yuhanna 18:13). §319. Dative Zamir olduğunda, fiilin Nesnesine göre önceliklidir. Nesne daha sonra Datif'i takip eder ve n- parçacığı tarafından tanıtılır; örneğin 5.na.`oou na.u n-.6en.profhths mn- 6en.apostolos 'Onlara peygamberler ve havariler göndereceğim' (Lk 11:49), 3.na.eire na.k n-.ouna 'O sana merhamet gösterecek' (Z 309.a.6). Not: Zamir, atıfta bulunduğu ismin önünde olamaz; örneğin a.3.5 n-.ne.skeuh n-.n-.rwme na.u 'Adamların aletlerini onlara verdi' (Elçilerin İşleri Andreas ve Paulus, Steindorff, Gramer, *35.l.18). §320. Ancak Nesne Zamir olduğunda fiilden sonraki normal konumunu korur; örneğin (a) Süreli: 5.`w m-mo.s nh.tn- 'Sana söylüyorum'; (b) Sınırlayıcı: 3.na.taa.3 nh.tn- 6m-.pa.ran 'O onu sana benim adımla verecek' (Yuhanna 16:23). §321. Konu. Öznenin normal konumu Cümlelerin başındadır; örneğin p.rwme swtm-e.p.4a`e 'Adam Logoları duyar', 3.swtm- e.p.4a`e 'Logoları duyar'. Kesin olarak konuşursak, I Present Durative ve I Future Limitative dışında, yardımcı fiil öznenin önce gelir; örneğin a.p.rwme swtm- e.p.4a`e 'Adam Logoları duydu', a.3.swtm e.p.4a`e 'Logoları duydu', vb. §322. Bununla birlikte, Kipti'nin, Konu Nominal olsa bile, yardımcıların Zamir Formlarının kullanılmasına yönelik bir tercih gösterdiğine dikkat edilmelidir; örneğin mwu+shs pa.6m-6al a.3.mou 'Hizmetkarım Musa öldü' (lafzen, hizmetkarım Musa öldü mü; Yeşu 1:2), auw noemin pe`a.s n-.6rouq 'Ve Naomi, Rut'a diyor' (Rut 1:15). Bu yapı özellikle Cümle Bağlaçlardan (§287) biri tarafından bir önceki cümleye bağlandığında yaygındır; bu bağlaçlar kelime sırasına göre ikinci sırada yer almalıdır: 2e, de, gar, vb.; örneğin i\`s\ de pe`a.3 n-.ne3.maqhths 'Ama İsa, öğrencilerine diyor'. Benzer şekilde, özne Zamir olduğunda Bağımsız Zamir kullanılır ve ardından Bağlaç gelir; örneğin n-to3 de pe`a.3 na.3 'Ama ona diyor ki' (Mt 19:17). Not: Bazen vurgu Zamir üzerine yapıldığında Bağımsız biçim, Yardımcının Zamir biçimlerinden hemen önce kullanılır; örneğin anok a.i.bwk eime6 p.`oeis de a.3.kto.i+ e.i.4oueit 'Ben, tok ayrıldım; ama Rab beni eli boş döndürdü' (Rut 1:21). §323. Genel olarak konuşursak, Konuya vurgu eis ve eis.6hhte (§296) Ünlemleri aracılığıyla yapılır; örneğin eis p.aggelos m-.p.`oeis a.3.ouwn6 na.3 ebol 6n-.ou.rasou 'İşte, Rabbin meleği, ona rüyada göründü' (Mt 1:20). §324. Çoğunlukla, özellikle Yunanca eserlerin Kipti çevirilerinde, Nominal Konu, Yardımcının Zamir Biçimi ile temsil edilir ve cümlelerin sonunda daha kesin bir şekilde yeniden ifade edilir. Bu gibi durumlarda Konu n-2i- önekiyle belirtilir, 'I .e., yani'; örneğin pe`a.u 2e na.3 n-2i.m-.maqhths 'Bu yüzden ona, yani öğrencilere diyorlar' (Yuhanna 11:12), a.3.bwk n-.oue4 n-2i.pe.presbuteros n-.4iht 4a.p.arxh.episkopos n-.rakote 'Bir kez gitti, yani rahip Shiêt'ten İskenderiye Başpiskoposuna' (Z 292.c.1).

§325. n-2i- aynı zamanda Zamir formunu daha kesin olarak tanımlamak için Etken Mastardan sonra da bulunur; örneğin 6m-.p.tre.3 `wk de ebol n-2i.pe.6oou n-.t.penthkosth 'Pentikost Günü yerine getirilirken' (lafzen, Pentekost Günü yerine getirilirken; Elçilerin İşleri 2:1). §326. Nesne. Nesne, Dativ'in Zamir olduğu ve bu nedenle öncelikli olduğu durumlar dışında normalde sözlü formu takip eder (§319). Sınırlayıcı Zamanlar durumunda, Nesne doğrudan fiil köküne eklenebilir. Böylece Nominal Nesne ile Yapı formu kullanılır; örneğin a.3.6etb- p.rwme 'Adamı öldürdü'. Nesne bir Zamir olduğunda Zamir formu kullanılır; örneğin a.3.6otb.3- 'Onu öldürdü'. (1) Nominal Nesne durumunda, Nesnenin doğrudan Fiile eklenmesi Tonun Fiilden Nesneye geçmesine neden olur; örneğin a.3.6etb.p.rwme (§20, 21). Bu Nesneye 'Tonal Nesne' diyebiliriz. (2) Bununla birlikte, Nesne bir Zamir olduğunda, kendisi Tonu almaz, bunun yerine Fiilin Zamir biçimindeki vurgulu heceyi takip eder; örneğin a.3.kotb.3-. 'Post-Tonal Nesne' olarak

tanımlanabilir, ancak orijinal ünsüzlerin kaybı nedeniyle bazı fiillerin bazı son ek sonlarında Tonal vurgu gösterdiği göz önüne alındığında (örneğin, mestw.k 'Senden nefret etmek', sa6w.3 'Ona tuzak kurmak' vb.), daha iyi bir isim 'Doğrudan Son Ek Nesnesi' olacaktır. Örn. (a) Mükemmel: a.n-.rwme mere.p.kake n-.6ouo e.p.ouoein 'İnsanlar karanlığı ışıktan daha çok sevdiler' (Yuhanna 3:19), a.3.no`.3- e.pe.4teko 'Onu hapse attı' (Mt 18:30); (b) Gelecek: 50

--- SAYFA 51 ---

3.na.`ek.6wb nim ebol 'O her şeyi yerine getirecek' (Markos 9:12), 5.na.tn-nou.3 4arw.tn- 'Onu sana göndereceğim' (Yuhanna 16:7); (c) Alışkanlık: me.u.`ere ou.6hbs 'Onlar bir lamba yakmayı alışkanlık haline getirmiyorlar' (Mt 5:15), 4a.u.kaa.3 6i'n-t.luxnia 'Onlar onu lamba standının üzerine koymayı alışkanlık haline getiriyorlar' (ibid.). §327. Burada bazı fiillerde (§331-2) Sınırlayıcı Zamanlardan biri kullanılsa bile, Nesnenin Tonal veya Doğrudan Sonek Nesnesi olamayacağını, bunun yerine e-, ero= edatıyla başlaması gerektiğini, fiil biçiminin elbette Mutlak Biçim olduğunu belirtmek gerekir. §328. Dilin daha eski biçimleri, yukarıda bahsedilen bazı fiillerin dışında, aslında Doğrudan Nesnenin (Tonal Nesne veya Doğrudan Sonek Nesnesi) tüm zamanlardaki normal kullanım olduğunu göstermektedir. Ancak Pers Dönemi'nde Demotik dilinde yeni bir kullanım ortaya çıkar. Kıpti dilinde Süre Zamanları tarafından temsil edilen ve Göreceli Şimdiki Zaman (§358) dahil olmak üzere belirli zamanlarla, Nesne - ister Nominal ister Zamirsel olsun - artık doğrudan fiil köküne bağlanamaz, ancak eski m 'In' edatıyla, Kıpti n-, m-mo= ile başlamalıdır. Sözel Biçim Mutlak Biçimdir. §329. Nesnenin bu formuna burada Eğik Nesne adı verilmiştir. Eski terim 'Dolaylı Nesne' öğrenci için oldukça kafa karıştırıcıdır, zira bu terim Zarf İfadesinin yanı sıra Datif Cümlesine de uygulanan bir terimdir; örneğin ouon gar nim et.eire n-.m-.pe.qoou 3.moste m-.p.ouoein 'Kötülük yapan herkes ışıktan nefret eder' (Yuhanna 3:20), 5.`w m-mo.s 'bunu söylüyorum', ei.`w m-mo.s na.k 'Sana söylüyorum', ne.3.tan6out m-mo.3 an nm-ma.u etbe `e ne.3.soon- n-.ouon nim 'Kendisine onlara güvenmiyordu, çünkü herkesi tanıyordu' (Yuhanna 2:24); ayrıca §189, 194, 316'da alıntılanan örnekler bakınız. Not: Süreli Zamanlarla Eğik Nesne kuralının bir istisnası, 'Arzu etmek, dilemek' fiilinde bulunur; örneğin 5.oue4 ou.na n-.6ouo euqusia 'Merhameti kurbandan daha çok arzuluyorum' (Mt 12:7) = ei.oue4 ou.na e.6oue ouqusia (Mt 9:13), e.u.oue4 n-.aspasmos 'Selamları arzulamak' (Markos 12:38). Göreceli Şimdi ile; örneğin 6wb 2e nim e.tetn.oua4.ou 'Bundan dolayı dilediğiniz her şey' (Mt 7:12), n-.q.e e.t.e.oua4.s- 'İsteddiğiniz şekilde' (Mt 26:39), ou pet.e.k.oua4.3- 'Onu arzuladığınız şey nedir?' (Luka) 18:41). §329a. Gözlem: Eğik Nesnenin Duratif Zamanlarla birlikte kullanılmasının nedeni henüz belli değildir. Süreli Zamanların kusurlu yönü sözlü eyleme vurgu yapılmasına yol açmış olabilir. Fiilin Mutlak Formda görünmesi gerektiği gerçeği, bu şekilde ifade edilen sözlü eylemin hâlâ gerçekleştirilme aşamasında olduğu ve eylemin tam sonucunun, eylemin mukadder alıcısı olan nesnede henüz gerçekleşmediği duygusundan kaynaklanıyor olabilir. Öte yandan Sınırlayıcı Zamanlar, Yapı ve Zamir Formlarını bunların olduğu yerde kullanabilirdi, çünkü sözel eylemin nesnede gerçekleştiği veya gerçekleşeceği hissediliyordu. Böylece Nesne, sözlü eylemin tüm etkisini almış veya almaya mahkum olduğu düşünüldüğünden Tonal Stresi almıştır. Bununla birlikte, hem Yapı hem de Zamir Formlarına sahip fiillerin Sınırlayıcı Zamanlarından sonra Eğik Nesnenin kullanımına ilişkin çok sayıda örnek, yukarıda ileri sürülen açıklamanın yalnızca kısmi bir açıklama olduğunu düşündürmektedir. Sınırlayıcı Formdan sonra Mutlak Formun kullanılması imkansız değildir.

Zamanlar, gerçekleştirilen veya gerçekleştirilecek olan sözlü eylem üzerinde bir miktar vurgu hissi vardı. §330. Yunanca ve diğer alıntı fiillerin çoğunluğu Eğik Nesneyi (§27n) alır. Daha küçük bir sayı sonraki bölümde (§331) belirtilen kurala uyar. §331. Bazı fiillerden sonra, ör. Duyarlı algı ve zihinsel eylemde nesne e-, ero= (§261.7) edatıyla tanıtılır. Ancak bu fiillerin birçoğu aynı zamanda Eğik Nesneyi de alır. meeu 'Düşünmek' nau 'Görmek' swtm 'Duymak' 4wlm 'Kokulamak' `w6 'Dokunmak' 2om2m- 'Hissetmek' eime 'Algılamak' wb4 'Unutmak' r-6ote 'Korkmak' kwr4 'Yalvarmak' 4ine 'Selamlamak' moute 'Çağrmak' 2w 'Beklemek' 6e 'Bulmak' smou 'Kutsamak' na6te 'Güvenmek' 2w4t 'Bakmak' 51

--- SAYFA 52 ---

sa6ou 'Küfür etmek' 2wnt 'Kızmak' Örn. a.3.`w6 e.pe.2lo2 'Yatağa dokundu' (Lk 7:14), a.n.nau e.pe3.eoou 'Onun ihtişamını gördük' (Yuhanna 1:14). §332. e-, ero= ayrıca Geçişsiz olarak sınıflandırılan bazı fiillerden sonra da bulunur: kim 'Hareket etmek' kwte 'Çevrelemek' soo6e 'Kurmak için' twmn-t 'Buluşmak için' 4aar ve 6ioue 'Vurmak' 6are6 'Tutmak' `ro 'Fethetmek' Örn. n-tok de a.k.6are6 e.p.hrp- 'Şarabı sakladın' (Yuhanna 2:10), a6ro.k k.6ioue ero.i+ 'Neden bana vuruyorsun?' (Yuhanna 18:23), n-tooou de n-.se.ouw4 an ekim ero.ou n-.oua n-.neu.thhbe 'Onlar, onlar istemiyorlar parmaklarından biriyle hareket ettirin' (Mt 23:4). §332a. Özet. Doğrudan Nesne (Sözlü biçim, Yapı veya Zamir): Tüm Sınırlayıcı Zamanlarla kabul edilebilir; istisnalar: (1) Yapı veya Zamir Biçimi bulunmayan fiiller. (2) Yunanca ve diğer alıntı kelimeler. (3) Nesnesinin e-, ero= ile tanıtılması gereken fiiller. Eğik Nesne (Sözlü Biçim, Mutlak): A. Tüm Duratif Zamanlar için Zorunlu; istisnalar: (1) ouw4 'Arzu etmek, dilemek'. (2) Nesnesi e-, ero= ile tanıtılması gereken fiiller. B. Sınırlayıcı Zamanlarla Kabul Edilebilir. Not: Süreli Zamanlarda kullanılan Bileşik Fiiller (§177) genellikle fiilin Yapı Biçimini korur; örneğin ne.u.r-.6ote gar 6ht.3- m-.p.laos 'Çünkü halktan korkuyorlardı' (Lk 22:2), tetn-.r.p.meeue gar ne.snhu m-.pen.6ise mn-pen.m-.ka6 e.n.r-.6wb m-.pe.6oou mnte.u4h 'Kardeşler, acılarımızı ve acılarımızı hatırlayın. Gece gündüz (işimizde) çalışırken çektiğimiz sıkıntılara' (I-Thes 2:9). Kural olarak Nesne ya dışsal olarak ya da kendi içinde belirlenmelidir. Bununla birlikte, Bileşik Fiiller, kural olarak, fiilin Yapı Biçimini (§90) takip eden isimden önce artikkel göstermezler. Bu kuralın istisnaları şunlardır: r-.p.wb4 'Unutmak' r-.p.meeue 'Hatırlamak için' r-.p.ke 'Olmak için de yapın' Yukarıdaki Notta alıntılanan ikinci örneğe bakınız. §333. Nesnenin vurgusu, cümle başına yerleştirilerek yapılabilir. Fiilden sonraki normal konumu, sayı ve cinsiyet bakımından uyumlu bir Özgeçmiş Zamiri aracılığıyla belirtilir; örneğin nai+ de n-te.re.3.meeue ero.ou 'Bunları düşündükten sonra' (Mt 1:20), nai+ ere.p.`oeis aa.u na.i+ auw nai+ e.3.e.oua6.ou e`w.i+ 'Rab bunları bana yapabilir ve bunları bana ekleyebilir' (Rut 1:17). Bu şekilde vurgulanan nesne bir Zamir olduğunda, Bağımsız Zamir cümle başında kullanılır; örneğin anok de a.u.kaqista m-mo.i+ n-.r-ro ebol 6i.toot.3- 'Beni onun tarafından kral olarak atadılar' (lafzen I, beni onun aracılığıyla mı kral olarak atadılar; Mezmur 2:6). Bazen Nesne, önüne eis ünlemi yerleştirilerek vurgulanır; örneğin eis nai+ oun-ta.i+.sou 'İşte bu şeyler bende var' (Z 310.b.4). §334. Zarf. Zarf veya Zarf Cümlesinin normal konumu cümle sonundadır; örneğin a.p.soeit de moo4e etbhht.3- 6m-.ma nim n-.t.perixwros 'Onunla ilgili haber çevredeki ülkenin her yerinde sürüyordu' (Lk 4:37), em-pat.ou.ka laau n-.6oun n-.6ht.3- 'Henüz kimseyi oraya yatırmamışlardı' (Yuhanna 19:41), ne3.maqhths m-p.ou.eime e.nai+ n-.4orp 'Öğrencileri bunları algılamadı' 52

--- SAYFA 53 ---

ilk başta” (Yuhanna 12:16). Zarf üzerindeki vurgu her zaman İkinci Zamanlar (§186) aracılığıyla yapılabilir. §335. Ancak Zarfın aslında cümlelerin başında yer aldığı pek çok örnek vardır. Genellikle Zarf veya Zarf ifadesi zamanı belirten bir ifadedir. Dilin daha eski aşamalarında Zaman Zarfı, özellikle de bir tarihe, bu konumda yer alabilirdi; örneğin mn-.n-.sw.s de on 5.na.nau erw.tn- 'Ama sonra seni tekrar göreceğim' (Yuhanna 16:22), 6n-.te.unou de et.m-mau a.3.telhl 'Yine de o saatte sevindi' (Lk 10:21). Zarf konuma atıfta bulunduğu, ör. m-mau, emau, tw, etwn, vb. cümlelerin başında yer almaz, bunun yerine en azından sözlü bir formdan önce gelmelidir. Bir Yer Zarfına yapılan vurgu her zaman İkinci Zaman aracılığıyla yapılabilir; örneğin n-ta.p.`oeis 6wn m-mau m-.pe3.smou 'Rab orada kutsamasını emretti' (Mezmun 133:3), ere.ne3.sn-te 6n-.n-.toou et.ouaab 'Temelleri kutsal tepelerin üzerindedir' (Mezmun 87:1). Normalde cümlelerin sonunda yer alan ve İkinci Zamanlar aracılığıyla vurgulanabilen, aracı veya aracı belirten Zarf ifadeleri bazen cümlelerin başında yer alır. Bu konumun nedeni, İkinci Zaman'ın kullanılmasıyla elde edilebilecek bir vurgu arzusundan çok, Yunanca orijinallerin kelime sırasını taklit etme girişimidir; örneğin: 6n-.6a6 m-.meros auw 6n-.6a6 n-.smot e.a.p.noute 4a`e mn-.nen.eiote n-.4orp 6n-.ne.profhts 6n.qan n-.nei.6oou a.3.4a`e nm-man.n 6m-.p.4hre πολυμερως και πολυτροπως παλαι ο θεος λαλησας τοις πατρασιν εν τοις προφηταις επ εσχατου των ημερων τουτων ελαλησεν ημιν εν υω 'Tanrı bizimle konuştuktan sonra birçok yerde ve birçok şekilde eski babalar, peygamberler aracılığıyla, bu günlerin sonunda bizimle Oğul'da konuştu' (İbraniler 1:1-2a). §336. Bazı Fiiller ve Zarfları, neredeyse bileşik fiil formları olacak kadar yakından bağlantılıdır. Bu özellikle ebol, e6oun, e6rai+, e.pe.sht, e.rat3 vb. Zarflar tarafından nitelendirilen birçok Fiil için geçerlidir. Bu gibi durumlarda Eğik Nesne Zarftan sonra kullanılmalıdır; örneğin n.se.na.swou6 e6oun n-.ne3.swtp ebol 6m- pe.3tou thu 'Onlar dört yelden onun seçilmişlerini toplayacaklar' (Mt 24:31), oun- 4-.2om m-mo.i ebwl ebol m-.pe.rpe m-.p.noute 'Benim için Tanrı'nın tapınağını yıkmak mümkün' (Mt 26:61). Ancak Not: Durum zamiri olduğunda Zarftan önce gelir; örneğin a.p.noute ouwna6 na.3 ebol 'Tanrı ona göründü' (Z 303.d.3), e.3.ekw nh.tn-ebol n-.netn-.nobe 'O size günahlarınızı bağışlayabilir' (II- Şimdiki, §336; Markos 11:26). Bölüm XV. Konuşma Şekilleri. §337. Doğrudan ve Dolaylı Konuşma. Kesin olarak konuşursak, Kipti'nin Latince veya İngilizce'de gösterildiği gibi Dolaylı Konuşma kavramı yoktur, bunun yerine hem Doğrudan hem de Dolaylı Konuşmayı aynı şekilde ele alır. Aslında söyleme, cevaplama veya emir verme fiilinden sonra gelen bir ifadenin veya sorunun Doğrudan Konuşma mı yoksa Dolaylı Konuşma mı olduğunu ayırt etmek çoğu zaman oldukça imkansızdır. `e bağlacı hem Doğrudan hem de Dolaylı Konuşmayı tanıtmak için kullanılır: Doğrudan Konuşma durumunda, `e çevrilmez ancak ters virgüllere veya tırnak işaretlerine eşdeğerdir; Dolaylı Konuşmada, ifadelerde 'O', sorularda 'O' şeklinde çevrilebilir; örneğin pe`a.3 na.u `e n-.kotk-.2e n-.tetn-.m-ton m-mw.tn- 'Onlara şöyle dedi: Öyleyse uyuyun ve dinlenin' (Mt 26:45), a.3.ouw4b- na.u `e a.i.ouw e.i.`w m-mo.s nh.tn- auw m-

pe.tn-.swtm- 'Onlara cevap verdi: Size zaten söyledim (lafzen, bunu size söylemekten vazgeçtim) ve siz duymadınız' (Yuhanna 9:27). Bazen söyleme fiili `e'den önce atlanır; örneğin n-tere.3.swtm- `e t.galilaia 'Duyunca (onlar): Celile' (Lk 23:6). Dolaylı anlatıma giriş çoğunlukla duyarlı algı veya beyan fiillerinden sonra bulunur; örneğin ne.s.soun de an `e iłs pe 'Yine de onun İsa olduğunu anlamadı' (Yuhanna 20:14), e.tm-.e.p.laau n-.rwme `e 3.`a6m 'Hiç kimseyi kirli saymamak' (Elçilerin İşleri 10:28), a.3.4ine `e.ne.ou.galilaio pe prwme 'O, olup olmadığını sordu adam Celileliyi' (Luka 23:6). Not: Bazen `e-`- olarak yazılır; örneğin `m-pr-.tre.[pei+].nobe ei ebol n-.toot.n '(Bu) günahın bizden çıkmasına izin vermeyin' (Z 261.7). §338. Cümlelerin Koordinasyonu. Genel olarak Kipti, Yunanca'da yaygın olan uzun ve karmaşık cümleler yerine bir dizi kısa cümleyi tercih ediyordu. Sıklıkla herhangi bir bağlantı parçası olmadan bir dizi kısa cümle ortaya çıkar; örneğin n-tere.3.tw6m- de e.p.ro a.s.r-.oul as.s.ouwn na.3 a.3.4ine n-.sa pes.eilt 'Kapıyı çaldığında cevap verdi; (bunu) ona açtı; babasını sordu' (Z 295.a.1). Bu tür asindeton, Yunanca'nın özelliği olmasa da Sami dillerinde de yaygındır. Aşağıdaki cümlelerde sözlü eylemin sürekliliği Bağlaç (§226) aracılığıyla etkilenebilir. Sıklıkla Bağlaç, Ettiren Mastarı takip eder; örneğin 6aps- etre.3.bwk e.6rai+ e.q.ierosoloma n.3-.4p.6a6 n-.6ise ebol 6itn- ne.presbuteros mn-n-.arxiereus mn- ne.grammateus n-.se.mouout m-mo.3 n.3-.twoun 6m-.p.me6.4omn-t n-.6oou 'Yukarı çıkması gerekiyor 53

--- SAYFA 54 ---

Kudüs'e; ihtiyarların, başkâhinlerin ve din bilginlerinin elinden çok acı çekecek; onu öldürecekler; üçüncü gün dirilecek" (Mt 16:21). Auw aracılığıyla koordinasyon için bkz. §290. §338a. Kıpti, özellikle Yunanca orijinallerden yapılan çevirilerde, birçok Yunanca Bağlacı (§288) dile özgürce dahil etti. Böylece ΑΛΛΑ, ΔΕ, ΜΕΝ, ΓΕ, ΓΑΡ, ΟΥΔΕ, ΚΑΙ, ΚΑΝ, ΕΤΕΙ ve benzeri Kıpti MSS'de görünür. §339. Emirler ve Yasaklar. Bunlar Emir (§238-41) ve Olumsuzluğu (§242) aracılığıyla ifade edilir. Hitap edilen kişi veya kişiler 3. şahıs olduğunda ve ayrıca emir veya yasakta bir miktar vurgu ima edildiğinde, III Gelecek (§217) ve Onun Olumsuzluğu (§218) kullanılır. §340. Dilekler. Dilekler Optatif aracılığıyla ifade edilir (§220); Optative'in Olumsuzluğu (§221) aracılığıyla olumsuz dilekler. Ancak istek daha güçlü bir şekilde ifade edildiğinde III Gelecek (§217) veya Olumsuzluğu (§218) kullanılır. §341. Sorular. Sorular üç şekilde ifade edilir: (1) Bir ifade biçiminde, cümlelerin soru niteliğinin ses tonuyla veya bağlamla belirtilmesi. (2) Soru Zamiri veya Zarf aracılığıyla. (3) Soru Parçacığı aracılığıyla (§346). §342. (1) Sıradan bir ifade biçimindeki sorular; soru anlamı konuşmada ses tonuyla, yazılı olarak ise bağlamla belirtilir; örneğin n-tok pe p.sa6 m-p.ih\l\ auw n.t-sooun an n-.nai+ 'Sen İsrail'in öğretmeni misin ve bunları bilmiyor musun?' (Yuhanna 3:10), k.na.ka tek.yuxh 6aro.i+ 'Benim için canını verir misin?' (Yuhanna 13:38), a.u.`w m-mo.s `e tai+ te noemein 'Onlar dediler: Bu Naomi mi?' (Ruth 1:19; bkz. §191) §343. (2) Soru Zamiri veya Zarf içeren sorular. Bu cümleleri iki gruba ayırabiliriz: (a) Soru Zamirinin cümlelerin başında yer aldığı sorular. (b) Soru Zamiri ve Zarfın fiilden sonra geldiği sorular: §344. (a) Aşağıdaki soru sıfatları cümlelerin başında yer alır: a4, nim, a6ro=, etbe.ou, ouhr; Cümlelerin başında da bulunabilir ancak fiilden sonra daha sık bulunur. Yardımcı Harflerin İlk Zamanları genellikle bu soru sıfatlarından sonra kullanılır, çünkü bunlar zaten en büyük vurgunun olduğu yeredir. (i) a4 'Kim kim?, ne?, hangisi?' özellikle Sözsüz Cümlelerde isim olarak kullanılabilir; örneğin a4 te q.e 'Yol hangisi?' (Z 298.b.1), a4 gar pet.motn e.`oo.s pe 'Hangisini söylemek daha kolay?' (Markos 2:9). a4 sıfat olarak kullanıldığında ismine n- ile bağlanır; örneğin a4 n-.ran 'Hangi isim?', n-.a4 n-.6e k.na.`oo.s m-.pek.son 'Kardeşine nasıl (lafzen) diyeceksin?' (Lk 6:42), ou.a4 m-.mine.2e n-to3 pe pai+ '(A) peki bu (bir) ne tür (insan)?' (Mk 4:41). Not: Bazen a4 'Belirli' anlamına gelir; örneğin 6n- a4 n-.5me 'Belirli bir kasabada'. (ii) nim 'Kim ho?, ne?, hangisi?' genellikle birbirinin yerine kullanılabilen a4 ile aynı şekilde kullanılır. Daha çok kişilerle kullanılır; örneğin nim n-tooun net.na.wn6- 'Öyleyse yaşayacak olanlar kimlerdir?' (Lk 18:26), nim n-rwme ebol n-.6ht.thutn- 'Hangi adaminiz?' (Lk 15:4). Not: Bağımsız Zamir içeren Sözsüz Cümlelerde zamirin ardından nim gelir; örneğin 'Kimsin sen?' (Rut 3:9). (iii) a6ro= 'Neden?' , her zaman sorunun konusuna atıfta bulunan bir sonek zamiri almalıdır (temsil eder)

Yunanca τι veya ινα τι); örneğin a6ro.k k.4a`e nm-ma.s 'Neden onunla konuşuyorsun?' (Yuhanna 4:27), a6rw.tn-tetn-.moute ero.i+ `e p.'oeis 'Neden bana Rab diyorsun?' (Luka 6:46). (iv) etbe.ou 'Neden?' (lafzen Neyle ilgili?) isim olarak; örneğin etbe.ou a.u.take pai+ 'Bunu neden yok ettiler?' (Mt 26:8), etbe.ou m-pe.tn-.n-t.3- 'Onu neden getirmedin?' (Yuhanna 7:45). Not: etbe.ou n-.6wb (lafzen, neyle ilgili?) genellikle İkinci Zamanı gösteren fiilden sonra gelir; örneğin e.tet.n-a.ei nm- ma.i+ etbe.ou n-.6wb 'Benimle hangi amaçla geleceksin?' (Rut 1:11), a.s.tamo.3 `e n-ta.s.`w6 ero.3 etbe.ou n-.6wb 'Ona hangi amaçla dokunduğunu ona gösterdi' (Lk 8:47). (v) ouhr 'Ne kadar/çok?' sıfat olarak kullanılır ve ismine n- ile bağlanır; örneğin ouh- ouhr n-.oeik n- te.teutn- 'Kaç ekmeğin var?' (Mt 15:34), eis ouhr m-.rompe 5.askei 'Evet, kaç yıldır öz disiplin uyguluyorum?' (Z 317.23). (vi) aouhr 'Yaklaşık ne kadar/kaç?' ; örneğin eis aouhr n-.6oou n.`int a.u.3it.ou 'Lo, onları götürelim kaç gün oldu?' (Mor. 587.f.100v). (vii) ou 'Ne şapka?' çoğunlukla isim olarak kullanılır (§345b.i) ve daha az sıklıkla cümlelerin başında yer alır; örneğin ou pe p.maein 'İşaret nedir?' (Lk 21:7). §345. (b) Aşağıdaki soru sıfatları, İkinci Zamanı gösteren fiilden sonra gelir (§186, ikinci örnek): (i) ou 'Ne şapka?' (bkz. §344a.vii); örneğin ere.p.`oeis 2e ... na.r-.ou na.u 'Bu durumda Rab... onlara ne yapacak?' (Lk 20:15), e.tetn-.r- ou n-.nei+.bir 'Bu sepetlerle ne yapıyorsun?' (Z 300.d.3). (ii) tw- 'Nerede, nereden?' ; örneğin e.u.na.`po m-.pe.x\st- tw- 'Mesih nerede doğacak?' (lafzen, Mesih'i nerede ortaya çıkaracaklar?; Mt 2:4), e.n.na.4p-.oeik tw- 'Nereden ekmek alacağız?' (Yuhanna 6:5), n-ta.3.6e 2e e.n-.th2 tw- 54

--- SAYFA 55 ---

'Daraları nereden buldu?' (Mt 13:27). Özne Nominal olduğunda, tw'n'nin başına Şimdiki Yardımcının İkinci Zamanının (§37) zamir biçimi gelir ve Nominal Özne giriş eki olmadan onu takip eder; örneğin e.3.tw'n p.r-ro n-n-ioudai 'Yahudilerin Kralı nerede?' (Mt 2:2). (iii) e.tw'n 'Nereye?' ; örneğin ere.pai na.bwk e.tw'n 'Bu adam nereye gidecek?' (Yuhanna 7:35). (iv) ebol.tw'n 'Ne yani?' çoğunlukla bir isim oluşturmak üzere Belirsiz Makale ön ekiyle bulunur; örneğin ou.ebol.tw'n te tei.sofia 'Bu bilgelik nereden?' (v) tnau 'Ne zaman?' ve bileşiği 4a.tnau 'Ne zamana kadar?' ; örneğin ere.nai+ na.4wpe tnau 'Bunlar ne zaman olacak?' (Lk 21:7). Not: 4a.tnau cümlelerin başında yer alabilir; bu durumda yardımcı fiil Birinci Zamanı gösterir; örneğin 4a.tnau k.3i m-pen.6ht 'Ne zamana kadar bizi merakta bırakacaksın (lafzen yüreğimizi alarak?)' (Yuhanna 10:24), 4a.tnau p.noute p.`a`e no2ne2 'Ne zamana kadar, ya Rab, düşman alay edecek?' (Mezmur 74:10) §346. (3) Soru Parçacığının getirdiği sorular: (i) ene- (ara sıra en-) cümlelerin başında, genellikle sonuç olarak bir miktar vurgu alan Özne'den önce gelir; örneğin pe`a.3 m-p.xiliarxos `e ene.sto na.i+ etra.`e (§357) ou.4a`e ero.k n-to3 de pe`a.3 `e ene.k.sooun m-mn-t.ouei+enin 'Kiliarch'a şöyle diyor: Seninle bir kelime konuşmama izin var mı? Şöyle dedi: Yunanca anlıyor musun?' (Elçilerin İşleri 21:37), ene.tare.n.ouw6 e.toot.n- e.bwk ebol e.mi4e mn-.beniamin 'Benjamin'le savaşmaya mı çıkacağız?' (Yahuda 20:28). ene- Yükleme vurgulamak için Sözsüz Bir Cümleden önce kullanılabilir; örneğin ene.ou.galilaios pe p.rwme 'Bu adam Celileli mi?' (Lk 23:6). Benzer şekilde vurgu, cümlelerin başında yer alan bir zaman zarfı cümlesine de gelebilir; örneğin en 6rai+ 6m-.pei.ouoei4 k.na.5 n-t.mn-t.ero m-p.i\h\l 'Krallığı İsrail'e şimdi mi vereceksin?' (Elçilerin İşleri 1:6). (ii) ei+e- (eeie-) kesin bir cevabın gerekli olmadığı bir soruyu ortaya çıkarır. İşlevi Yunanca ἀπα'ya benzer, dolayısıyla bunun yerine sıklıkla ara kullanılır. ei+e- genellikle bir Koşullu Cümlelerin apodosis'inin başlangıcında bulunur ve 'Elbette, o zaman elbette' (§376) anlamındadır; örneğin ei+e p.moou nhu on 6m-.pe3.ouoei4 'Tufan onun zamanında tekrar mı gelecek?' (Z 347.16), ei+e ntok an 2e pe p.rm-n-.khme 'Bu yüzden Mısırlı değil misin?' (Elçilerin İşleri 21:38), ara e.3.e.san4- n-.ou.5me 'Birini besleyecek mi? köy?' (Z 340.5). Not: ara bazen bir sorunun başında başka bir soru ekiyle birlikte görünür; örneğin ara a4 pe p.6wb n-.nai+ 'Bunların işi nedir?' (Z 344.17). (iii) mh, bazen mht(e)i, olumsuz yanıt beklenen sorularda kullanılır; örneğin mh oun-.laau n-.tb-t n- te.thutn 'Balığın var mı?' (Yuhanna 21:5), mhti anok pe 'Ben miyim?' (Mt 26:22). Soru zaten olumsuz içeriyorsa, olumlu bir yanıt beklenir (bkz. Latince nonne); örneğin mh n-.s.na.`ere s.6hbs ve 'Lukayı yakmayacak mı?' (Lk 15:8), mh oun.4-.2om n-.ou.bl-le e.`i.moeit 6ht.3- n-.ou.bl-le mh n-.se.na.6e an e.u.6ieit m-.pe.snau 'Kör bir adamın şunu yapması mümkün mü? Kör bir adama mı liderlik edeceksin?' ['Hayır' cevabını bekler.] 'İkisi de hendeğe düşmeyecek mi? ['Evet' cevabını bekliyor]' (Lk 6:39). §347. Çift Sorular. (i) `n- (`en- [kötü MSS'de `in-]) iki soruyu bağlamak için kullanılır; örneğin n-tok pet.nhu

`n- e.n.na.2w4t- 6ht.3- n-.ke.oua 'Gelmek üzere olan sen misin, yoksa başka biri için mi bakacağız?' (Lk 7:20), `e p.`oeis ek.`w na.n n-tei+.parabolh `en e.k.`w m-mo.s e.ouon nim '(Petrus şöyle dedi: :) Tanrım, bu benzetmeyi bize mi söylüyorsun, yoksa herkese mi söylüyorsun?' (Luka 12:41). (ii) `n-.m-mon 'Ya da değil'; örneğin ecesti e.5.khnsos m-.p.r-ro `n-.m-mon (diğer MSS `n-.ouk ecesti) 'Krala vergi vermek yasal mı, değil mi?' (Markos 12:14). §348. Sorular olumlu olarak e6e veya se 'Evet, doğrusu' ve olumsuz olarak m-mon 'Hayır o', m-pwr 'Kesinlikle hayır' (§297) ile yanıtlanır; m-pe geçmiş olaylarla ilgili soruları reddetmek için kullanılır; örneğin pe`a.u na.3 `e e6e p.`oeis 'Ona diyorlar ki: Evet, Tanrım' (Mt 13:51), pe`a.i+ na.u `e se 'Onlara söylüyorum: Evet' (Z 347.17), a.u.ouw4b- na.3 `e m-mon 'Ona cevap verdiler: Hayır' (Yuhanna 21:5), mh a.tetn-.4wpe n-.at.laau n-to.ou de pe`a.u `e m-pe 'Hiçbir şeyin yok muydu? Hayır diyorlar (Luka 22:35). §349. Dolaylı Sorular. Dolaylı Açıklama (§337) örneğinde olduğu gibi, bir sorunun gerçekten doğrudan mı yoksa dolaylı mı olduğuna karar vermek genellikle zordur; örneğin ma`ne n.ent.a.u.swtm- `e ou n.ent.a.i+.`oo.u na.u 'Duyanlara, onlara söylediklerimin neler olduğunu sor' (Yuhanna 18:21; §360). Not: Bu yapı kısa süre sonra olağandır - Nesneyi güçlendirmek için 'Anlamak'; örneğin pai+ tn-.sooun- m-mo.3 `e ou.ebwl.tw'n pe 'Bu kişiyi (onun hakkında) nereden geldiğini biliyoruz' (Yuhanna 7:27), a.3.souwn.3- `e nim pe 'Onun kim olduğunu biliyordu' (Z 304.g.3). §350. Göreceli Cümleler. İlgi cümlecği Kıpti dilinde son derece önemli bir rol oynar, çünkü bu sayede sıfatlardaki eksiklikler ve sıfat-fiil eksikliği giderilir. İlgi cümlecikleri iki ana türe ayrılabilir: (1) Tanımsız öncüllü. (2) Tanımlanmış öncülü olan. Bu her iki türden de bir alt bölümlene ayrıca yapılmalıdır: (a) Öncül aynı zamanda ilgili cümlelerin de konusu olduğunda. (b) Önceki olay ilgili fıkranın konusu olmadığında. §351. (1) Öncülü Tanımlanmamış: Öncül artikelsiz veya belirsiz 55

--- SAYFA 56 ---

makalesinde, ilgi cümlecisi, Çevresel Zaman veya e- (§231) önekiyle gelen bir bileşik zaman tarafından tanıtılmıştır; örneğin ou.polis e.sta.`rhu 'Güçlü bir şehir' (Mezmur 30:22), 6en.et.pw e.u.6or4 'Yükler ağır' (Mt 23:4), ne.3.gramateus pe e.4a.3.s6ai n-.sa pe.souo 'O, mısırın hesabını tutan bir katipti' (Z 350.d.1), ou.stasis e.a.s.4wpe 6n-.t.polis 'Şehirde meydana gelen bir isyan' (Lk 23:19), m-mn-.6m6al e.naa.3 e.ne3.`oeis 'Rabbinden daha büyük hiçbir hizmetçi yoktur' (Yuhanna 15:20). §352. İlgili cümlecik sözlü olmadığında, kullanım §197a.n'de belirtildiği gibidir. (a) ere-, ilgili cümlecisin konusu isimsel olduğunda ve öncülünden farklı olduğunda ve yüklem zarf olduğunda kullanılır (§301ff); örneğin ou.rwme ere.ou.4o4ou m-.moou 6i`w.3 'Üzerinde sürahi su bulunan bir adam' (Markos 14:13), ou.4eere ... ere.ou.p\`n\`a\` n-.akaqarton nm-ma.s 'İçinde kirli bir ruhun olduğu bir kız' (Markos 7:25). (b) e- 2. grubun sözlü olmayan cümleciklerinden önce kullanılır (§306ff); örneğin ne.un ou.rwme de n-.rm.mao e.pe3.ran pe nineuh 'Adı Nineve [aynen böyle] olan zengin bir adam vardı' (Lk 16:19), eis ou.s6ime ... e.u.re3.r-.nobe te 'Lo, bir kadın... günahkardı' (Lk 7:37). §353. Öncül, ilgili cümlecisin konusu olmadığında, bir özet zamiri aracılığıyla ona geri atıfta bulunulmalıdır. Bu kural, öncül tanımlandığında da aynı şekilde geçerlidir (ancak bu kuralın istisnası için bkz. §364); örneğin ou.ma e.u.moute ero.3 `e liqostrwton 'Ona Lithostraton adını verdikleri bir yer' (Jn 19:13), ne.un ou.rwme de m-mau ere.te3.2i` 4ouwou (§233 & 233n) 'Orada eli kurumuş bir adam vardı (lit. eli kurumuş bir adam;)' (Mk 3:1), a.3.smine n-.ou.6oou e.3.na.krine n-.6ht.3- n-.t.oikoumenh 'Dünyayı yargılayacağı bir gün belirledi (dünyayı yargılayacağı bir gün yaktı)' (Elçilerin İşleri 17:31). §354. Tanımlanmamış öncülü olan ilgi cümlelerinin olumsuzlanması. e-, negatif parçacığa n- (§198) veya negatif yardımcıya eklenir; örneğin 6n-.ou.6oou en.n-.3.souon m-mo.3 an auw 6n-.ou.ounou e.n.3-.eime ero.s an 'Anlamadığı bir günde ve algılamadığı bir saatte' (Lk 12:46), ou.sate e.me.sw4m- 'Söndürülmeyecek bir ateş' (Mt 3:12; §205), ou.no2 n-.qliyis e.m-pe.ouon n-.te.s6h 4wpe `in te.6oueite m-.p.kosmos 'Dünyanın başlangıcından beri benzeri görülmemiş büyük bir sıkıntı' (Mt 24:21), ou.tafos n-.br-re e.m-pat.ou.ka.laau n-.6oun n-.6ht.3- 'Henüz kimseyi yatırmadıkları yeni bir mezar' (Yuhanna 19:41; §222). Not: Bazen, kötü yazılmış MSS'lerde, sonant ünsüzden önce e- atlanır; örneğin ou.sno3 m-pw.3 (e.m-pw.3 için) an pe 'Kendisine ait olmayan bir kan' (İbraniler 9:25). §355. (2) Tanımlı Öncül ile: Öncül tanımlandığında, et- parçacığı ilgi tümcesini nitelendirdiği kelimeye bağlamak için kullanılır. İlgili cümlecisi, sıradan bir ifadenin yapısını takip eder; et-parçacığı sözdizimsel işlevini belirtir. §356. et-, ilgi cümlecisinin konusunun öncül ile aynı olduğu durumlarda olumlu ifadede bulunan ilgi cümleciklerini tanıtmak için kullanılır. Not: Bu kural, Kusurlu veya Alışkanlık Zamanını (§359) veya Mükemmel Zamanı (§360) içeren olumlu ifadeler durumunda geçerli değildir. et- ve Nitelik kullanımı özellikle sıfatların veya ortaçların eşdeğerini oluşturmada yaygındır; örneğin p.p\`n\`a\` et.ouaab 'Kutsal Ruh' (lafzen, Kutsal Ruh), s.4hn et.rht 6i`n-m-.ma n-.6ate 'Su kanallarının yanında filizlenen ağaç' (Mezmur 1:3). (a) et-Şimdiki Zaman; örneğin naiat.ou n-.n-.bal et.nau 'Gören gözlere ne mutlu' (Lk 10:23). (b) et-Gelecek Zaman; örneğin pai+ et.na.moone m-.pa.laos 'Halkımı güdecek olan budur' (Mt 2:6). (c) et-Eski Konjugasyon (§180); örneğin p.mhh4e et.na4w.3 'Çok kalabalıktı' (Lk 7:11). (d) et-Zarf Cümlesi; örneğin p.kou i et.n-.6ht.ou 'Aralarında bulunan küçük' (Lk 15:12), et.m-mau 'O' (§54). §357. İlgili cümlecisin konusu önceki cümleden farklı olduğunda, eğer nominal ise öznenin önüne etere- formu eklenir. Öncekine atıf bir özet zamiri (§353) aracılığıyla yapılır; örneğin i\`s\` pai+ etere.paulos kurisce m-mo.3 'İsa, Pavlus'un kendisine vaaz ettiği kişi' (Elçilerin İşleri 19:13), m-.p.ma etere.ne3.maqhths souou6 n-.6ht.3- 'Öğrencilerinin toplandığı yerde' (Yuhanna 20:19), p.ma gar etere.pek.a6o na.4wpe n-.6ht.3- 'Hazinenin bulunacağı yer için' (Mt 6:21). §358. Ancak ilgi cümlesinin konusu Zamir olduğunda şu formlar kullanılır: Kişi Gelecek 1 com e5.- et.n- e5.na- et.n-na- 2 masc et.k- et.etn- et.k-.na- 2 fem et.e- vb. 3 masc et.3- et.ou- 3 fem et.s- 56

--- SAYFA 57 ---

Şimdiki Zamanın, Süreli zamanlar gibi doğrudan bir nesne alamayacağına dikkat edilmelidir (§328; §329'n'de bir istisna belirtilmiştir); örneğin pai+ e5.swtm- e.nai+ etbhh.3 'Hakkında bu şeyleri duyduğum kişi' (Lk 9:9; §274), te.spire et.ou.moute ero.s `e t.6italikh 'İtalyan adını verdikleri topluluk' (Elçilerin İşleri 10:1), p.oelik de e5.na.taa.3 'Vereceğim ekmek' (Yuhanna 6:51). §359. İlgili cümle, Sürekli Kusurlu (§194) veya Sınırlayıcı Alışkanlık Zamanını (§204) içerdiğinde, tanımlanmış öncülden sonra tanımlanmamış öncülden (§351) sonra olduğu gibi aynı form kullanılır; örneğin p.ma enere.p.4hre 4hm n-.6ht.3 'Küçük çocuğun bulunduğu yer' (Mt 2:9), s.4oei4 e.4are.p.thu qlo.3 ebol 'Rüzgarın saçtığı toz' (Mezmun 1:4). Not: ete.4are- bazen bulunur; örneğin te.sknhh ... ete.4a.u moute ero.s `e pet.ouaab n-.net.ouaab 'Çadır... buna Kutsalların Kutsalı adını vermeleri alışılmış bir şeydir' (İbr 9:3). §360. Mükemmel Zaman'dan önce, Göreceli Parçacık ent- (dolayısıyla ent.a-, vb.) olarak görünür ve daha az doğru olarak n-t- olarak yazılır. Ancak ara sıra Bohairic'te normal biçim olan et- yazılır; örneğin anok pe p.oelik et.on6 ent.a.3.ei ebol 6n-.t.pe 'Ben gökten inen canlı ekmeğim' (Yuhanna 6:51), pa.esou n-t.a.3.swrm- 'Yoldan sapmış koyunlarım' (Lk 15:6), p.rwme de ent.a.n-.daimonion ei ebol n-.6ht.3- 'İçinden cinlerin çıktığı adam' (Luka 8:38). §361. İlgili cümle olumsuz bir ifade içerdiğinde, Olumsuz Parçacık n- veya Olumsuz Yardımcılar m-pe- ve sadece- (§199a)'nın önüne e- fiil öneki gelir; örneğin p.`ai.beke ete.n-.ou.4ws an pe pai+ eten.n-.nou.3 an ne n-e.sou 'Çoban olmayan ücretli adam, koyunları kendisine ait olmayan kişi' (Yuhanna 10:12), 4hn.2e nim eten.n.3-.na.taue karpos an 'Bu nedenle meyve vermeyecek her ağaç' (Mt.) 7:19), ne.6bhte ... ete.m-pe.ke.oua aa.u 'Başkalarının yapmadığı işler' (Yuhanna 15:24), n-.eidwlon ete.me.u.4a`e 'Konuşmayı alışkanlık haline getirmeyen putlar' (I-Korintliler 12:2). Not 1: Bazen, özellikle pai+ 'Bu'dan sonra, göreceli parçacık et- negatifi önüne düşer ve onu takip eden tanımsız öncülden sonra kullanılanla tamamen aynı bir biçime dönüşür; örneğin pai+ e.n.3-.me an m-.pe3.son 'Kardeşini sevmeyen bu kişi' (I-Yuhanna 3:14), pai+ e.n.5.m-p.4a an n-.3i 6a.pe3.tooue 'Bu benim ayakkabısını taşımaya layık olmadığım kişi' (Mt 3:11). Not 2: Bazen ete.m-pe- soru anlamında kullanılır; örneğin ete.m-p.ou.swtm- 'Duymadılar mı?' (Romalılar 10:18), ete.m-pe.p.israhl (çeşitli okuma e.ne.m-pe.p.ih\l\l) eime 'İsrail anlamadı mı?' (ibid., ayet 19). §362. Aynı yapı, et.e-, geçerlidir: (a) ilgi cümlesi kişisel olmayan varoluşsal fiilleri oun- veya (m-)mn- (§184) içerdiğinde; örneğin p.`oeis et.e.oun-.2om m-mo.3 'Kendisinde güç olan Rab' (Mezmun 23:8), p.ma et.e.mn-.6a6 n-.ka6 n-.6ht.3- 'Çok fazla toprağın olmadığı yer' (Markos 4:5). §363. Veya (b) ilgili cümle İkinci Grubun Sözsüz bir cümlesini içerdiğinde (yani pe, te veya ne içeren; §306); örneğin t.pugh m-.moou et.e.p.swma pe mn-.pes.no3 m-.p.`oeis 'Rab'bin kanının bedeni olan su çeşmesi' (Z 320.a.4). §364. Görelilik Cümlesine İlişkin Açıklamalar. Öncül zaman, yer veya tarzın zarf ifadesi olduğunda özgeçmiş zamiri atlanır; örneğin `in p.nau de n-ta.i+. `i n-ta.s6ime 'Saatten beri

karımı aldım' (Z 346.b.18), a.3.ei.2e on e.t.kana ... p.ma enta.3.tre.p.moou r-.hrp 'Bunun üzerine tekrar Kana'ya geldi,... suyun şarap haline getirilmesini sağladığı yer' (Yu. 4:46), kata q.e n-ta.3.5.sbw nh.tn- 'Göre göre O size nasıl talimat verdi' (I-Yuhanna 2:26). §365. Tanımlanmış bir öncül birkaç ardışık ilgi cümlecisi ile nitelendiğinde, kural olarak sadece ilk ilgi cümlecisinin başına et- takısı gelir; örneğin naiat.3 m-.p.rwme et.e.m-p.3-.bwk 6m-.p.4o`ne n-.n-.asebhs e.mt.3-.a6erat.3- 6i te.6ih n-.n-.re3.r-.nobe e.m-p.3.6moos 6i t.kaqeda n-.n-.loimos 'Kötülerin öğüdünü almayan, günahkarların yolunda durmayan, küçümseyenlerin koltuğuna oturmeyen adama ne mutlu' (Mezmun 1:1). §366. Şunu belirtmek gerekir ki, Göreceli Cümle tanımlayıcı anlamda kullanıldığında, aşağıdaki yapılar kullanılmıştır: (1) Öncül tanımsızdır ve Göreceli Cümle et tarafından tanıtılmıştır - 'N amely, yani'ye eşdeğerdir. ' (§294.6.a); örneğin 6en.sa6 et.e.barnabas pe mn-.shmewn 'Öğretmenler, yani Barnabas ve Şimeon' (Elçilerin İşleri 13:1). (2) Öncül ya tanımlanmış ya da tanımsızdır ve pai+, tai+, nai+ zamirleri öncül ile Görelilik Cümle arasına eklenir; örneğin mh n-to.k naa.k e.pen.eiwt iakwb pai+ ent.a.3.5 na.n n-t.4wte 'Sen bize kuyuyu veren babamız Yakup'tan daha mı büyüksün?' (Yuhanna 4:12), t.magdalnhh tai+ ent.a.sa43- n-.daimonion ei ebol n-.6ht.s- 'Mecdeli, kendisinden yedi iblis çıkan kişi' (Lk 8:2), ou.rwme n-.rm-.mao pai+ ent.a.3.ei ebol e.6tooue e.qne n-.ergaths 'Zengin bir adam, bu adam sabah işçi tutmak için ortaya çıktı' (Mt 20:1). §367. İlgili cümlecisinin önüne pe, te, ne içeren sözel olmayan bir cümle geldiğinde genellikle et- ile daralma meydana gelir: pe et- pet- olur.

--- SAYFA 58 ---

te et- tetne et- net olur- Her ne kadar bu biçim morfolojik olarak göreceli isim (§368) ile aynı olsa da, sözlü olmaması gereken önceki cümleye referansla ondan ayırt edilebilir; örneğin nim pet. `w [pe et. `w] m- mo.s ne 'Seninle konuşan kim?' (Yuhanna 4:10), nai+ ne5.6wn [ne e5.6wn] m-mo.ou et.e.thutn- 'Bunlar sana emreddiklerimdir' (Yuhanna 15:17). §368. Göreceli Maddi. Belirli Makalenin önüne eklenerek, Göreceli Cümle bir asıl maddenin eşdeğeri haline gelebilir; örneğin pet.m-mau 'O kişi', pet.4ine 'Arayan' (lafzen, arayan), pet.e.n.3-me an m-mo.i+ 'Beni sevmeyen' (Yuhanna 14:24), pet.k.na.mor.3- 6i `m-.p.ka6 'Yeryüzüne bağlayacağı şey' (Mt 16:19). İsim olarak bir cümleinin öznesi, nesnesi veya zarfı olarak kullanılabilir; örneğin peq.b-bio de m-mo.3 se.na. `ast.3- 'Kendini alçaltan yücelecektir' (Lk 18:14), 5.5.m-.p.re.mht n-.ne5. `po m-mo.ou thr.ou 'Elde ettiğim her şeyin onda birini veririm' (Lk 18:12), e.r-.pe5.oua4.3- 6n-.net.e.nou.i ne 'Kendi istediğimi yapmak için' (Mt 20:15). Uzun süreli kullanım, bazı göreceli adları tanımsız isimlere eşdeğer hale getirdi; örneğin peq.ouu (pet.6ouu) 'Kötü', pet.nanou.3 'İyi'; örneğin a.alecandros f.am.kl-le r-.6a6 na i+. m-.peq.ouu 'Demirci İskender bana çok kötülük yaptı' (II-Tim 4:14). Bu isimler, aslında belirli artikellere sahip olmalarına rağmen, belirli veya belirsiz ikinci bir artikel alabilir veya İyelik Sıfatının önüne eklenebilir; örneğin p.pet.ouaab 'Kutsal olan, aziz' (lafzen, kutsal olan), a.u.twwbe na.i+ n-6en.peq.ouu e.p.ma n-6en.pet.nanou.ou 'Bana iyilik yerine kötülükle karşılık veriyorlar' (Mezmun 34:12), pek.pet.ouaab 'Senin kutsal olanın' (Mezmun 16:10). Bölüm XVI. Zarf Cümleleri. §369. I. Son Hükümler. Son cümlecikler, ana fiilden sonra yer alan Mastar (§251) veya Etken Mastar (§256) aracılığıyla en basit haliyle ifade edilebilir; her iki formun başına e- edatı gelir; örneğin a.3.twoun e.w4 'Okumak için kalktı' (Lk 4:16), a.u.moo4e 6n-.te.6ih etre.u.kto.ou e6rai+ e.p.ka6 n-.i+ouda 'Yahuda ülkesine dönmek için yola çıktılar' (Rut 1:7). §370. Madde, 'e bağlacı veya onun bileşiği' eka(a)s, ardından III Gelecek, daha az sıklıkla II Gelecek (§199a) tarafından tanıtılabilir; örneğin a.u.sepswp.3 `ekas e.3.e.tal e.toot.3- e `w.3 'Elini onun üzerine koyması için ona yalvardılar' (Markos 7:32), e.n.na.4p-.oeik tw n `e.e.e.nai+ na.ouwm 'Bunların yiyebilmesi için nereden ekmek alalım?' (Yuhanna 6:5), a.3.6wn de e.toot.ou `ekas n-ne.u. `oo.s e.laau 'Onlara bunu kimseye söylememelerini emretti' (Markos 7:36). §371. Yunanca bağlaçlar 6wste, mhpws, mhpote ve genellikle ardından Bağlaç gelir, bir Son Cümle (§229) eklemek için kullanılabilir. §372. Giriş bağlacı olmayan bağlaç, amacı ifade etmek için (§226c). §373. II. Nedensel Cümleler. Nedensel cümleler, 'e bağlacı veya onun bileşikleri ebol.'e ve etbe.'e (ebol an 'e için, §396.1.a) ile eklenir; örneğin 5.4p-.6mot n-.toot.k- `e 5.o an n-.q.e m-.p.ke.seepe n-.n-.rwme 'Sana teşekkür ederim çünkü ben diğer insanlar gibi değilim' (Lk 18:11), kte.thutn- na.4eere n-.tetn-.bwk `e a.i+.r.6llw 'Kızlarım, dönün ve gidin, çünkü artık yaşlı bir kadın oldum' (Rut 1:12), ebol. `e net.t.paraskeuh te 'Çünkü bu Hazırlık Günüydü' (Yuhanna 19:31), pe `a.u na.3 `e etbe. `e m-pe.laau q no. .n (t 6hayır .

.n) 'Ona dediler: Çünkü kimse bizi işe almadı' (Mt 20:7). Bazen Yunanca epei, ep(e)idh bağlaçları görünür; örneğin epei dh gar n-ta.p.mou 4wpe ebol 6itn- ou.rwme 'Çünkü ölüm insan aracılığıyla var oldu' (I-Korintliler 15:21). §374. III. Koşullu Cümleler. Koşul cümleleri iki ana gruba ayrılabilir: Gerçek Koşullar ve Gerçek Olmayan Koşullar. İlk grup ayrıca Açık Koşullar ve Olası Koşullar olarak ikiye ayrılmalıdır. §375. A. Gerçek Koşullu Hükümler: (1) Açık: Varsayımın yerine getirilmesi veya yerine getirilmemesi konusunda hiçbir şeyin ima edilmediği koşullar. Protasis, e4'e (Yunanca εἰ'yi temsil eder) tarafından tanıtılır ve onu Şimdiki Zamanın Yardımcıları, Mükemmel ve daha az sıklıkla Gelecek takip eder; örneğin e4'e pek.bal de n-.ounam m-mo.k domuz etini skandalize eder.3- ng-.no. `3- n-.sa n-.bol m-mo.k 'Eğer sağ gözün seni rahatsız ediyorsa, onu çıkar ve kendinden at' (Mt 5:29), e4'e a.u.moute e.p. `oeis `e beelzeboul posw mallon ne3.rm-n-.hi+ 'Eğer Rab'be Beelzebul adını verdilerse, onun hizmetçileri ne kadar daha fazla?' (Mt 10:25), e4'e m- p.i+.4.2m-.2om e.twoun 6a.p.no2ne2 n-.ta.maa 'Annemin sitemine dayanamasaydım' (Z 289.a.6). §376. Çoğu zaman Apodosis, eie (eeie) 'O zaman' parçacığı tarafından tanıtılır; örneğin e4'e anok de e.i.ne. `daimonion ebol 6n-.p.p\ n-a\ m-.p.noute eie a.s.pw6 e.6rai+ e `w.tn- n-2i t.mn-t.ero m-.p.noute 'İf I 58

--- SAYFA 59 ---

Tanrı'nın Ruhu aracılığıyla iblisleri kovuyorum, o zaman Cennetin Krallığı üzerinize geldi' (Mt 12:28), e4'e k.na.no'.n-ebol eie ma.'oou.n- e6oun e.ta.gelh n-.ne.4au 'Eğer bizi kovacaksan domuz sürüsüne gönder' (Mt 8:31). §377. (2) Prospektif: Protazda yer alan varsayımın gerçekleşmesinin makul olarak muhtemel görüldüğü durumlar. II Present'in yardımcı eki tarafından tanıtılan protasis, ardından 4an- parçacığı ve er4an- fiil formu gelir (Yunanca εἰς/yı temsil eder). Normal olarak Nominal Özneden önce veya 2 fem sing zamiriyle (§199a) birlikte beklenen e.e.e.4an- biçiminin yalnızca arkaik metinlerde bulunduğu dikkat edilmelidir; örneğin er4an pe.6mou de baabe e.u.na.mol6.3- n-.ou 'Tuz tatsız olursa onu neyle tuzlayacaklar?' (Mt 5:13), er4an `o6 m-.mate e.p.top n-.te3.4thn 5.na.tou`a.i 'Giysin yalnızca kenarına dokunursam bütün olurum' (Mt 5:13) 9:21). §378. Prospective Conditional'ın bu biçiminin olumsuzlanması, Mastar'ın önüne yerleştirilen tm- parçacığı tarafından gerçekleştirilir; örneğin e.n.4an.tm-.ouw m n-.tn-.na.4wwt an 'Yemezsek, muhtaç olmayacağız' (I-Korintliler 8:8). Ancak genel bir kural olarak 4an- parçacığı atlanır; örneğin e.tetn-.4an.kw gar ebol n-.n-.rwme n-.neu.nobe ... e.tetn-.tm-.kw de ebol 'Eğer insanların günahlarını bağışlarsanız,... eğer bağışlamazsanız' (Mt 6:14-15). §379. İleriye yönelik koşul, özellikle Protasis Sözsüz ise, e4wpe tarafından tanıtılabilir. Protasis gelecekle ilgili bir varsayım içerdiğinde, e4wpe'nin ardından genellikle er4an- gelir; örneğin e4wpe 2e pek.baal ou.6aplous pe 'Gözün sağlamsa' (Mt 6:22), e4wpe p.hi+ m-.p.4a mare.tetn.eirnhh ei e6rai e`w.3 'Eğer ev değerliyse, esenliğiniz onun üzerine olsun' (Mt 10:12), e4wpe de e.tetn-.4an.6e ero.3 ma.tamo.i+ 'Onu bulursan bana haber ver' (Mt 2:8). Not: e4wpe m-mon 'O aksi halde' ifadesini oluşturur; örneğin me.u.ne` m-ris e.6wt n-.as e4wpe m-mon 4a.u.pw6 n-.2in-.6wt 'Yeni şarabı eski tulumlara koymaya alışkın değiller; aksi takdirde deriler yırtılır' (Mt 9:17; §63c). §380. B. Gerçekdışı Koşullu Cümleler. Protasis'te yer alan varsayımın yerine getirilmesi açıkça imkansız olduğunda, bu varsayım ene- fiil önekiyle getirilir. Protasis Sözsüz olabilir veya Kusurlu veya II Mükemmel zamanları içerebilir. Apodosis genellikle Gelecekteki Kusurluyu, daha az sıklıkla da Kusurluyu içerir. Not: Protasis'teki Kusurlu zamanın biçimi, daralma nedeniyle, ene- önekiyle birlikte Şimdiki zamanın ilginç görünümünü sunar; örneğin ene.ou.profhths pe pai ne.3.na.eime `e out te 'Eğer bu bir peygamber olsaydı, onun ne olduğunu anlardı' (Lk 7:39), ene.tetn-.pisteue gar e.mwushs ne.tet.n-a.pisteue ero.i+ pe 'Çünkü Musa'ya inanıyor olsaydın, bana inanırdın' (Yuhanna 5:46), ene.n- ta.u.souwn.s- gar ne.u.na.s5ro\ u\ an pe m-.p.`oeis m-.pe.oou 'Çünkü bunu anlasalardı, Yüce Tanrı'yı çarmıha germezlerdi' (I-Korintliler 2:8). §381. Bazen e4'pe parçacığı Apodosis'i başlatır; örneğin ene.nta.n-.2om enta.u. 4wpe n-.6ht.thutn- 4wpe 6n- tuos mn- sidwn e4`pe a.u.metanoi 6n-.ou.2ooune mn- ou.kr-mes 'Eğer aranızda gerçekleşen büyük işler Sur ve Sayda'da olsaydı, o zaman çul ve kül içinde tövbe ederlerdi' (Mt 11:21). §382. Koşullu Cümleye İlişkin Açıklamalar. Genel bir kural olarak Protasis Apodosis'ten önce gelir.

ortaya çıkan istisnalar, hiç şüphesiz, Yunanca orijinallerin kelime sırasını mümkün olduğu kadar koruma arzusundan kaynaklanmaktadır; örneğin mare.3.tou`o.3 e4`e a.3.oua4.3- 'Eğer isterse onu teslim etsin' (Mezmun 22:8). §383. 'Hariç, sürece' n-.sabhl `e bileşik bağlacı ile çevrilir; örneğin n-.sabhl `e a.p.`oeis bohqei ero.i+ para ou.koui+ a.ta.yuxh ouw6 6n- amn-te 'Rab bana yardım etmeseydi, kısa bir süre sonra ruhum ölümler diyarına yerleşecekti' (Mezmun 94:17); veya Yunanca ei-mh-ti ve ardından gelen bağlaç aracılığıyla; örneğin m-mn-.4.2om n-.laau e.ei 4aro.i+ ei-mh-ti n-te.pa.eiwt e.nta.3.tauoi swk m-mo.3 'Beni gönderen Babamın onu çekmesi dışında kimsenin bana gelmesi mümkün değildir' (Yuhanna 6:44). §384. Koşullu Madde bazen imtiyazlı bir anlam ifade eder. Aslında İmtiyaz Cümlesi Şartlı Cümlelerin bir varyasyonudur, ancak şu farkla Protasis varsayımının kabul edilmiş sayılmasıdır. Bu anlamda Kıpti zaman zaman e4'e'yi kullanır; örneğin e4`e p.noute n-.5.r-.6ote 6ht.3- an 'Tanrı'dan korkmamama rağmen' (Lk 18:4), e4'e a.i.r-.ke¹.lupei m-mw.tn- 6n-.t.epistolh 'Mektupla seni çok¹ üzmüş olmama rağmen' (II-Kor 7:8; ¹Crum 84a). Ancak kural olarak Kıpti, Yunanca ka-n (καὶ εἰς) bağlaçlarını ve ardından er4an 'Ve eğer, hatta, keşke', kai-per 'Bundan beri, buna rağmen' ve kai-toi 'Ve yine de, beri'yi kullandı; örneğin ka-n e.s.4an.4wpe e.tra¹.mou nm-mak.k n-.5.na.aparna m-mo.k an 'Seninle birlikte benim de ölmem gerekse bile, seni inkar etmeyeceğim' (Mt 26:35; ¹§243.3), kai-per e.nta.u.ei ebol 6n-.t.5pe n-.abra6am 'İbrahim'in soyundan gelmiş olmalarına rağmen' (İbraniler 7:5). §385. IV. Geçici Cümleler: (a) Geçici cümleler, ikincil zaman kipleriyle ifade edilebilir (§197, 212). Bu cümlelerde zaman bakış açısı ana cümledeki fiilin zamanına göre belirlenir. Cümle, ana cümleden önce veya sonra gelebilir. §386. (b) Zaman içindeki bir noktaya özel bir referansı olan geçici hükümler, Geçmiş (yani tamamlanmış eylem), Eşzamanlı veya Olası Eylem cinsinden ifade edilebilir. 59'da kendilerini ifade eden bu tür cümleler

--- SAYFA 60 ---

belirli bir zaman bakış açısı, genellikle ama her zaman değil (§388n) ana cümleden önce gelir. §387. Geçmiş Geçici Hükümler. Geçmiş Zamansal Yardımcı Kişi Tekil Çoğul 1 com n-ter(e).i- n-ter(e).n- 2 masc n-tere.k- n-tere.tn- 2 fem n-tere- 3 masc n-tere.3- n-ter.ou- 3 fem n-tere.s-nom subj n-tere- Yardımcı n-tere- şunun için kullanılır: ana cümlelerin fiilinin eyleminden önce tamamlanan eylemi ifade eder; örneğin n-tere.noemin de nau `e a.s.ta`ros e.moo4e nm-ma.s a.s.lo e.s.4a`e nm-ma.s e.pei.6wb 'Naomi onunla devam etmeye kararlı olduğunu görünce, bu konuyla ilgili onunla konuşmayı bıraktı' (Ru 1:18), n-ter.ou.ei e6oun e.bhqleem ... a.p.soit.swr ebol 'Beytullahim'e girdiklerinde... haber yayıldı' (Rut 1:19). Geçmiş Zamanın Olumsuzlanması tm- aracılığıyla gerçekleştirilir; örneğin n-ter.ou.tm-.e.4.2m-.2om de e.`it.3- na.3 e6oun 'Onu yanına alamadıkları zaman' (Markos 2:4). §388. `in- 'F rom', ardından II Perfect gelir, geçmişte tamamlanan eyleme atıfta bulunur ve 'Since'yi çevirir (Not: `in.n-ta- `i.nta- ile sözleşme yapar); örneğin eis aouhr n-.ou.oei4 `i.nta.pai ta6o.3 'Peki, bu onu yakalayalı ne kadar oldu?' (Markos 9:21), p.me6.4omn-t n-.6oou pe p.oou `i.nta.nai 4wpe 'Bu olayların üzerinden üçüncü gün geçti' (Lk 24:21). Not: 'i.nta- içeren cümleler, ikinci derece zaman kipi içerenler dışındaki zaman cümleciklerinin genellikle ana cümleden önce gelmesi kuralına uymaz. §389. mn-n-sa+Etkinlik Mastarı 'Sonra' için bkz. §257. Geçmiş Zamansal n-tere- (§387) tarafından getirilen ve en azından bir dereceye kadar bir eylemin geçmişte tamamlanmış olduğu gerçeğini vurgulayan zamansal cümlecğin aksine, mn-n-sa+Etkinlik Mastarı geçmişte bu şekilde meydana gelen olayın kendisini belirtir. Bir Flört Maddesi olarak tanımlanabilir; örneğin mn-n-sa t.re3.mou n-2i mwushs 'Musa'nın ölümünden sonra' (Yeşu 1:1). §390. E.a- ve e.m-p-'nin geçici cümleleri ifade etmesi için bkz. §231. §391. Eş Zamanlı Hükümler. §197'de belirtildiği gibi, Çevresel Zaman normalde eşzamanlı eylemi ifade etmek için kullanılır. Başına 'in-' eklenmiş olup 'Henüz' anlamını ifade eder; örneğin pei.planos a.3.`oo.s `in.e.3.on6- `e 5.na.twoun mn-.n-.sa 4omn-t n-.6oou 'Bu aldatici, henüz hayattayken, üç gün sonra dirileceğimi söyledi' (Mt 27:63). Yunanca bağlaçlar 6ws 'As', 6oson 'As long', efoson 'As long as, as far', eti 'Henüz, hala', 'While, as' anlamını vermek için Çevresel Zaman'dan önce de gelebilir. Ancak bu bağlaçların diğer yardımcılarından ve Sözsüz cümleden önce gelebileceğini belirtmek gerekir; örneğin 6oson ere.pa t . .4eleet 4oop nm-ma.u 'Güvey onlarla birlikte olduğu sürece' (Markos 2:19), 6oson 5.6m-.p.kosmos 'Ben dünyada olduğum sürece' (Yuhanna 9:5). §392. 6m-.p.tre- 'When, while, as' için bkz. §258. Bu zarf bileşiğinin sözdizimsel işlevi, mn-.n-.sa ile başlayan Etkin mastarinkine benzer; temel fark, atıfta bulunulan olayın ana cümlelerin eylemiyle eşzamanlı olmasıdır; örneğin 6m-.p.tre.u.n-kotk- de n-2i n-.rwme a.3.ei n-2i pe3.`a`e 'Erkekler uyurken düşmanı geldi' (Mt 13:25). §393. Muhtemel Geçici Hükümler. er4an- (§377), İleriye Dönük Geçici Maddenin yanı sıra İleriye Dönük Şartlı'yı da tanıtır. Çoğu durumda bağlam tek başına zamansal mı yoksa geçici mi olduğuna karar vermelidir.

koşullu anlam ima edilmektedir. Bazen ana cümle, önceki cümlelerin zamansal doğasını belirleyen Yunanca 'O zaman' tote'unu içerir; örneğin er4an pe.x\ouwn6 ebol ete.pen.wn6 pe tote 6wt.thutn-tet.na.ouwn6- ebol nm-ma.3 6n-.ou.eoou 'Hayatımız olan Mesih ortaya çıktığında, sen de O'nunla birlikte görkem içinde görüneceksin' (Kol 3:4). Yunanca 6otan 'Ne zaman' bağlacı er4an- ile zaman cümleleri getirebilir; örneğin 6otan ete.tn-.4an `ise m-.p.4hre m-.p.rwme tote tet.na.eime `e anok pe 'İnsanoğlu'nu dirilttiğinde, o zaman benim olduğumu anlayacaksın' (Yuhanna 8:28). §394. Circumstantial Tense (§188) sıklıkla geleceğe referansla zamansal bir cümleyi ifade edebilir; örneğin e.tetn.ei de e.tetn.a.4lhl n-ne¹.tn-.4wpe n-.q.e n-.n-.6upokrits 'Dua etmeye geldiğinizde, hiçbir şekilde ikiyüzlüler gibi olmayın' (Mt 6:5; ¹III Fut Neg, §199a). §395. Yerine Getirilmemiş Eylem Zamanları, 4ant- ve m-pat- (§222), İleriye Dönük Geçici Cümlelerde kullanılabilir; örneğin mh e.tetn-.a2w e.tetn-.2w4t 6ht.ou 4ant.ou.r-.no2 'Onları aramaya devam edecek misin 60

--- SAYFA 61 ---

büyyüñceye kadar mı?" (Rut 1:13), em-pate.ou.alektwr moute k.na.aparna m-mo.i+ n-.4omn-t n.sop 'Horoz ötmeden beni üç kez inkar edeceksin' (Mt 26:34). §396. Olumsuzluk. Kıpti olumsuzlamanın üç yöntemini kullanır: (1) n- ... an (2) Olumsuz Yardımcılar (3) tm- (1) n- ... an; Bu parçacıklar aşağıdakileri olumsuzlamak için kullanılır: (a) Tekil kelimeler ve edat cümleleri; örneğin n-.q.e an n-.neu.grammateus 'Onların yazıcıları gibi değil' (Mt 7:29), 6n-.ou.tb-bo an 'Alçak gönüllü değil' (Filipililer 1:17), ebol an `e pe3.roou4 pe 6an.n-.6hke 'Yoksullarla ilgilenmediği için değil' (Yu. 12:6). (b) Sözlü olmayan cümleler (§312). (c) Eski Çekim fiilleri (§182ff.); örneğin n-.nanou petn-.4ou4ou an 'Övünmeniz iyi değil' (I-Korintliler 5:6). (d) I Present'ın Yardımcıları (§193), Kusurlu (§196), Circumstantial (§198), I Future (§213), Future Imperfect (§215). (e) İkinci Zamanlar: Şimdiki Zaman (§193), Mükemmel (§203), Alışkanlık (§207), Gelecek (§213). (f) İlgili maddelerde (§354, 361). Not 1: İlk n- parçacığı sıklıkla atlanır (§193, 196, 203), ayrıca Eski Çekim fiillerinden önce (§182). Not 2: Cümlede olumsuzlanacak kelimenin hemen sonrasına an konur. §397. Niteliğin Olumsuzluğu örnekleri yaygın değildir. Mısır dilinin daha eski aşamalarında olduğu gibi Kıpti dilinde de bir devleti reddetme konusunda belirgin bir tereddüt vardır. Bu nedenle Kıpti dili, n.s-.moout ve 'O ölmedi' yerine m-p.s-.mou 'O ölmedi' (Markos 5:39) yazar. İnkâr edilen şey, başlatılan bir eylemden kaynaklanan durum veya koşuldan ziyade, eylemin başlangıcıdır. §398. (2) Negatif Yardımcılar. I Mükemmel m-p- §201 I Alışkanlık me- §205 III Gelecek n-ne- §218 Yerine Getirilmemiş Eylem m-pat- §222 İsteğe bağlı m-p.r- §221 Zorunlu m-p.r- §242 §399. (3) tm- aşağıdakileri olumsuzlamak için kullanılır: (a) Hem Basit hem de Nedensel Mastar (§244) ve dolayısıyla edat ifadelerinden türeyen yardımcı biçimlerin olumsuzlanmasını sağlamak için kullanılır; (b) İleriye Dönük Şartlı er4an- (§378); (c) Geçmiş Zamansal enter- (§387); (d) Birleştirici (§230).

~~~~~ Index of Coptic Terms Term Usage Section a a\ 1 (cardinal number) §117 1000 (two overlines; cardinal number) a for o (letter name = ou) §15 a- prefix for some imperatives §239 a-, a= sözel önek, I Perfect §200 an Olumsuz Parçacık §396.2 anon 'Biz' için §45 an- Toplu Sayısal Önek §64 an= 'Güzellik' §38 ang- Anok 'I'nin Yapısı §45,46 ara Soru Parçacığı §346.2 arhu 'Belki' §281 arh` = 'Son' §38 a.s.4wpe 'Oldu' §232 at- Özel Önek §63 au- for aou- §85n auw 'Ve' §290 auw on 'Dahası, ayrıca' §291 61

--- SAYFA 62 ---

aouhr 'Ne kadar?' §344 a4 'Kim?', ne? §344 'Belirli' §344.note a6ro= 'Neden?' §344 a`n- (e`n-), a`nt= (e`nt=) 'Olmadan' §278 b b\ 2 (ana sayı) §117 b for 3 §5b b- for n- §10 bol zarf §281 g g\ 3 (ana sayı) §117 d d\ 4 (ana sayı) §117 d yerine t (harf adı = tau) §2 e e\ 5 (ana sayı) §117 e\ 6 (ana sayı) §117 e- İsim Öneki §261 Fiil Öneki §197a.n, 231, 352 II zamanların özelliği §186,192,206, 211 e-, ero= 'To, ilgili' §261 bileşik edatlarda §331,32 nesnesini belirtir §273 + Basit Mastar §251 + Etken Mastar §256 -e Dişil son §56-7 ebol zarf §282 eboltwn 'Nereden?' §345 ebol6n- bir Sıfat Yükleminin eşdeğerini oluşturur §303 ebol`e 'Çünkü' §373 ei = ünsüz i §4 eie (eeie) Soru Parçacığı §346 Koşullu Cümlelerin Apodosis'ine Giriş §376 iep- İsim Öneki §60 eier- İsim Öneki §61 eis ayrıca eis.6hte 'Lo, işte' §296 eis.6hhne, eis.6hhpe Anlaşma cinsiyet + sayı §296n eiat= 'Göz' §38,185 eie6- İsim Öneki §61 e.mate 'Çok' §115 en- for ene- §346.1 ene- Soru Parçacığı §346 Gerçekdışı Koşullara Giriş §380 enere-, ene- Göreceli Kusurlu §351,359 enta- Göreceli Mükemmel §360 ene6 'Ever' §281 ere- Fiil Öneki (ayrıca bkz. II Present, II Fut, III Fut) §197a.n,352 ero= (cf e-) erwt- Edat 'To, for, from' §261 er4an Koşullu Fiil Öneki §377 Zamansal §393 et- Göreceli Parçacık §355-56,360 etbe-, etbhht= 'Neden dolayı' §274 etbeou 'Neden dolayı?' §344 etbe`e 'Çünkü' §373 ete-e- Göreceli Parçacık ve Sözel Öneki §361-63 Soru Olarak etem-pe §361.2 etwn 'Nereye?' §345 62

--- SAYFA 63 ---

etere- Görelî Parçacık ve Sözel Önek §357 etetn-a için etetn-na §211n ete4are- for e4are- §359n e4wpe Koşullu Cümlede §379 e4wpe m-mon 'Aksi takdirde' §379n e4are- Sözel Önek II Alışkanlık §206 Alışkanlığın Göreceli §351,359 e4`e 'Eğer' §375 e4`pe Gerçekdışı Durumun Apodosıs'inde §381 ea3-n-ta3 için §231.1 e6e 'Evet' §348 z z\ 7 (ana sayı) §117 z nadiren kullanılır §2 h h\ 8 (ana sayı) §117 q q\ 9 (ana sayı) §117 q = tz §3,174 qhbais hatalı form §95 qalassa hatalı form §95 i i\ 10 (ana sayı) §117 10,000 (iki üst çizgi; asıl sayı) i yarı ünsüz §4 -i 1. şarkı eki §35,39 ei = ünsüz i §4 k k\ 20 (ana sayı) §117 k for g §2 -k 2 masc sing son eki §35 ke 'Diğer, ayrıca' §111-13 kan 'Gerçi' §384 koun= 'Göğüs' §38 kesop 'Yine' §281 kataro= Yunanca κατα 'Göresiyle' I I\ 30 (ana sayı) §117 I n- Asimilasyon için §10.2 m m\ 40 (ana sayı) §117 m- for n- önce b, m, p §10 ma 'Give' §240 & n ma- İsim Öneki §60 mare- Optative'in sözlü öneki §220 maron Optative'in mutlak biçimi §220n mauaa= 'Yalnızca' §110 mere-, me= I'nin sözlü öneki negatif Alışkanlık §205 me4ak 'Belki' §281n me6- Sıra Sayılarını Oluşturan Parçacık §129 mh Soru Parçacığı §346 mht(e)i Soru Parçacığı §346 mio= 'Dolu' §181n (m-)mn- 'Yok' §184,190,314 m-min(e) İyelik Parçacığı §262a(a) m-mon m-mn'nin Mutlak Biçimi §233 63

--- SAYFA 64 ---

'Hayır!' §348 m-mhne 'Günlük' §133n mn-.n-sw.s 'Sonradan' §285 m-.mate 'Çok' §115 m-mau 'O ...' §54 'Orada' §235n mn- bkz. (m-)mn- §184,190,314 mn-, nm-ma= 'İle' §264 mn-nsa + Etken Mastar §257,389 mn-t- İsim Öneki §63 mn-te-, mn-te=, mn-ta= 'Sahip Olmamalı' §234,236 m-pe-, m-p(e)= I Perfect'in Fiil Öneki Olumsuzu §201 for empe- 'Kadar' §201.2 m-pe 'Hayır!' §348 m-pr- Emir kipinin olumsuzlanması §242 m-pwr 'Hayır!' §296,348 m-pate- Sözel önek, Yerine Getirilmemiş Eylem'in olumsuzu; 'Henüz değil' §222,224 e.m-pate- §231.2 m(e)44e için 'Uygun değil' §184.1, 2 n n\ 50 (ana sayı) §117 n- genitival parçacık §98 n- , na= 'Kime' (datif) §263 n- , m-mo= 'İçinde, ile, from, of' §262 bileşik edatlarda §275 + mastar §252 -n- 'Biz, bizim' §35 na- İyelik Makalesi §51 Gelecek Zamanların Fiil Öneki §209 na-, ne= İyelik Sıfatı §50 naa-, naa= Sıfat Fiili 'Harika olmak' §182 naiat= 'Blest' §183 nai-, nei- İşaret Zamiri §52 ng- için nk- §2n ne Sözsüz Cümlede mantıksal konuyu belirten parçacık §306 ne- Sözel önek §231 nh İşaret Zamiri §53 ne- Kusurlu §188 nh tn- . 2. çoğul Datif §263 ni- Makalenin eski şekli §52,80 nim nim 'Kim?' §344 'Hepsi, her' §105 n-kesop 'Yine' §111n nm-ma Cf mn- §264 n-ne- Fiil öneki III'ün Olumsuzu Gelecek §218 nou= İyelik Zamiri §48 n-.sa, n-.sa=, n-.sw= + Mastar: 'Arkasında, sonrasında' §252,275 n-.sabhl.`e 'Harıç', 'Unless' §383 n-soua for n-sououa §153 n-t- for ent- §360 n-ta- II Perfect'in Sözel Öneki §202 nte-, nta= Genitif Parçacık §99-100 64

--- SAYFA 65 ---

n-te- Bağlaç §225 için nto §45 ntk- için n-tok 'Sen' §45 n-tere- Geçmiş Zamanın Sözlü Öneki §387 n-tetn- için n-twtn- §45 n-tooun Bağlaç 'Sonra' §293 n-to3 'He' §45 bağlaç olarak §293 nau (nou) 'Saat' §134 nhu Nitel Form §144 neun- for neoun- §195n,233n na4e-, na4w= Sıfat Fiil §182 na6rn- 'Önce' §275 n-6ht= Bkz. 6n- §271,283 n-6ouoe-, n-6oue 'Daha çok benzer' §283 ne2e-, ne2w= Sıfat Fiil §182 n-2i Özneyi belirten parçacık §324,325 c c\ 60 (ana sayı) §117 c for ks §3 o o\ 70 (ana sayı) §117 o 'Harika' §103,106 'Yine', 'Hareketsiz' §281,291 oun-te-, oun-tw= Sahiplik §234 oute-, outw= 'Between' §266 ouw4 'Dilemek', Süreli Zamanlarda kullanılır §329n p p\ 80 (ana sayı) §117 pa-, ta-, na- İyelik Makalesi §51 pai+, pei+ İşaret Zamiri §52 pai+ en-3- for pai eten-3- §361.1 pai+ et- Tanımlayıcı Göreceli §366 pararo= 'Karşı', Yunanca παρὰ §280 pa4e 'Yarım' §127 pa6ou 'Arkasında' §281 pe Sözsüz Cümlede mantıksal konuyu belirten parçacık §306 Kusurlu §195 Future Imperfect ile §214n 6aps'den sonra §53 pet for pe et- §367 pe`e-, pe`a= 'Diyor' §181 ph İşaret Zamiri §53 pi- Makalenin eski şekli §52,80 poou for p6oou §133 poua poua 'Her biri' §126n pw= İyelik Zamiri §48 r r\ 100 (ana sayı) §117 65

--- SAYFA 66 ---

r 900 (kardinal sayı) §117 r for n §10 ra- (re-) 'Parça' §127 rw= 'Ağız' §38 rm- İsim Önek §60 rompe (rm-pe-) 'Yıl' §131 remht 'Kime' §127 rn-t= 'İsim' §38 r-ro 'Kral' §95 sıçan= 'Foot' §38 re3- İsim Öneki §63 s s\ 200 (ana sayı) §117 s- Etken Öneki §171 -s 'Her' §35 nötr olarak §41 dişil isimleri oluşturur §58 sa- İsim Öneki §60 se 'Evet!' §348 -se, -sou 'Onlar' §35,44 sw- 'Geri' §38 sobte 'Hazırlanmak için' §168n snau 'İki' §125 s(e)p- 'Yıl' §131 sop 'Fırsat, zaman' §93n,281 s5- İsim Öneki §61 sou- 'Gün' (tarihte) §133 sount 'Fiyat' §38 t/5 t\ 300 (ön sayı) §117 t için d §2 t- Ettirgenlik Öneki §173 (t-) Ettirgenlik Önekinin Çıkarılması §176 -t 'Ben, benim' §35,39 t(e)- Belirli Artikel §54,80ff ta-, te- İyelik Sıfatı §50 ta- İyelik sıfatı §51 n-ta- için (bağlaç) §225 te Sözsüz Cümlede mantıksal özneyi belirten parçacık §306 -te 'Sen' (fem) §40. İşaret Zamiri §53 5 harf §5g Makalenin eski şekli §52,80 Aktif anlamı olan bileşik fiillerde 'vermek' §177 tw= İyelik Zamiri §48 tai+, tei+ İşaret Zamiri §52 tai+ 'Burada' §281 66

--- SAYFA 67 ---

tai+ te qe Bağlacının eşdeğeri 'Öyleyse' §307n tm- Negatif Parçacık §399 -tn-tn- 'Sen, senin' §35,42 twn 'Nerede' §281 'Nerede?' §345 tn-` için tn-na §209.2 tnau 'Ne zaman?' §345 te nou 'Şimdi' (için teounou) §281 tre- Etken Mastar §243,254 dare- IV Geleceğin Fiil Öneki §219 tera- for tena §209.2 tet- for te et- §367 toot= 'El' §38 tetn-a for tetn-na §209.2 touw= 'Göğüs' §38 -thutn- 'Sen, sizinki' §35,42 u u\ 400 (ana sayı) §117 u yarı ünsüz §4 f fl 500 (ana sayı) §117 f p6 için §3 x x\ 600 (ana sayı) §117 x k6 için §3 y y\ 700 (ana sayı) §117 y ps için §3 w w\ 800 (ana sayı) §117 w, ou §14 4 olarak değişir 4 harf §5a 4, s` için §172 4- , (e4-) Potansiyel Mastar §253 4a-, 4aro- 'Doğru' §267 4a-, 4are= Sözel Önek I Alışkanlık §204 4o 1000 §120 4ant= 'Burun' §38 4ante- Gerçekleşmemiş eylemin sözlü öneki §223 4orp(e), 4r-p- 'İlk' §129n 4atnau 'Ne zamana kadar?' §345n 4ou- 'Değerli' §60,249 4-4e, (e44e-) 'Yakışır' §184n 4-2om 'Güçlü ol, yetenekli ol' §223 3 3\ 90 (ana sayı) §117 67

--- SAYFA 68 ---

3 harf §5b -3 'O, onun' §35 mask'ı oluşturuyor. isimler §58 6 6 harf §5d 6a-, 6aro= 'Altında' §269 (bileşikler 276) 6i-, 6iw(w)= 'Üstüne' §268 (bileşikler 277) 6w 'Yeterli olmak için' §237 6w(w)= Vurgu veya karşıtlık zamiri §47 6wb 'İş' §61 6a(e)io Yalvarmanın ünlemi §296 6am- İsim öneki §60 6amoi+ 'Keşke!' §296 6n- , n-.6ht 'İçinde' §271,246-7, 258,392 6n- 6en- için, Belirsiz Makale 'Bazı' §85 6oun 'İçinde' §281 6na= 'İrade, arzu' §38 (e)6ne-, (e)6na= 'İstekli olmak' §181n 6aps 'Gereklidir' §237 6ra= 'Yüz, ses, ses' §38 6rai+ 'Yukarı doğru' veya 'aşağı' §281 6ht= 'Ön kısım, göbek, kalp' §38,271,283 'Kenar, uç' §38 6ote 'Saat' §134 6otan 'Ne Zaman' Geçici Madde §393 6oou 'Gün' §133 6oueit(e) 'İlk' §129n 6ww3 'Öte yandan' §293 `` harfi; 2 §5e ile dönüşümlüdür ve not = t4 §175 için `e sonant ünsüzden önce §337n `e Bağlaç §294-5 Doğrudan ve Dolaylı Konuşmayı Tanıtır §339 Açıklayıcı 'Yani' §96n `i Bileşik Pasif Fiiller'de 'almak' §177,259n `w= 'Baş' §38 `eka(a)s 'Sırayla' §370 `(e)n 'Ya da' §292,347a `n- m-mon 'Ya da değil' §347b `in 'Başlangıçtan itibaren' §279 `in + Circum 'While' §391 `inta- Past Temporal 'Since' §388 `(e)p 'Saat' §134 `pi- (`pe-) Fiil öneki 'Zorunluluk' §210 `oo.s 'Söylemek için' §41 `i5 'Almak ve satmak' §177n 68

--- SAYFA 69 ---

2 2 harf §5f -2e 'Sonra, dolayısıyla' §293 2m-2om 'Güçlü olmak için' §253 2in- İsim Öneki §63c 2eph 'Hızla' §281 2os, 2is- 'Yarı' §127 5: Cf t Yaygın Düzensiz Fiil Parçaları aa= eire 'Yapmak' a6e Niteliği w6e 'To stand' eet Qual of ww 'Gebe kalmak' eia-, eiaa= eiw 'Yıkanmak' ka-, kaa= kw 'Yatmak' kemt-, kemt= kim 'Hareket etmek' mere-, merit= me 'Sevmek' mas- (mes-), direk= mise 'Doğurmak, doğurmak' n- , n-t= eine 'Getirmek' o Qual of eire 'Yapmak' r- eire 'Yapmak' se-, soo= sw, 'İçmek' sek-, sok= skai+ 'Saban sürmek' sn-(t)-, saat= sine 'Geçmek' se6-, s6ais= veya s6ait= s6ai+ 'Yazmak' sa6t-, sa6t= sw6e 'Dokumak' sa6t= si6e 'Çıkarmak' taa= 5 'Vermek' 5 Niteliğine 'Vermek' ouaab Qual of ouop 'Saf, kutsal olmak' ouo` Qual of ou`ai+, 'Bütün olmak' 4en(t)-, 4nt= 4ine 'İstemek' 4oop Qual of 4wpe 'Olmak' 3it- 3i 'Dayanmak' 6i- 6ioue 'Vurmak' veya 6i 'Harmanlamak' `e-, `oo= `w 'Söylemek' `raeit Qual of `ro 'Güçlü olmak' `it= `i 'Almak' 2(e)n-, 2n-t= 2ine 'Bulmak' 2eet Qual of 2w 'Devam etmek için' Genel İngilizce Dizin Kısaltmalar §32 Uzun Süper Doğrusal Vuruş §31 Mutlak Form §26 Vurgu (Ton) §19 Metatez §13 Sıfatlar §101ff, Bitiş -e §103, Concord §109, Yunanca §109n, Konum §104-8 Çarpma §128 Sıfat Fiiller §182 Olumsuzluk §396ff Zarf §281-6, Vurgu §186, Yunanca §286, Konum §334-6 Gereklilik §237 Ekleme §96 Sözsüz Cümle §299-314, İkincil Madde §197a.n Madde §80ff, Hariç Tutma §88ff İsimler §56ff, Masc Çoğul §66-75, Fem Çoğul §76-79 Nedensel Cümleler §373 İsim Öneki §60 69

--- SAYFA 70 ---

Etken Master §243, 254-8 Sayı §65ff Etken Fiiller §171ff Sayılar §116ff Çevresel §197, Gelecek §212, Olumsuzluk §198 Komutlar §339 Yeminler §191 Karşılaştırma §114 Nesne §326-33, Doğrudan §326, 'Dolaylı' §329, Giriş e- §331-2, Vurgu §333, Eğik §328, 330, İstisna §329n Bileşik İsim §59 Eski Çekim §180-4 Bileşik Zamanlar §231 İsteğe Bağlı §220, Olumsuzluk §221 Bileşik Fiiller §177 İmtiyazlı Cümle §384 Participium Bağlaç §62n Koşullu Cümle §374-83, Gerçek §375-9, Gerçekdışı §380, Protasis Konumu §382 Parçacık Öneki §63 Fiil Çekimi §180ff Pasif §259 Bağlaçlar §287-95 Mükemmel Zaman §200, Olumsuzluk §201, II Mükemmel §202, Neg §203 Bağlaç Zamanı §225-9, Olumsuzluk §230 Fonetik Yazım §33 Ünsüzler §1ff, Değişiklik §10-11, Kısılma §12 Çok Mükemmel Zamanlar §231.3 Yapı Biçimi §27 İyelik Sıfatı §50, Madde §51, Zamir §48 Tarihlendirme §135 Potansiyel Master §253 Praesens Consuetudinis §204 Datif §319, Konum §336 I Şimdiki Zaman §189-91, Sözsüz Cümlede §305, II Şimdiki §192, Olumsuzluk I ve II §193 Son ek alan normların tanımı §94 Yasaklar §339 Gösterim Zamirleri §52-5 Zamir Biçimi §28 İkili Sesler §8-9 Edatlar §260, Basit §261-71, Bileşik §272-8, Yunanca §280 Doğrudan Konuşma §337 Noktalama İşaretleri §34 Süreli Zamanlar §187-8, 316 Nitel: Köken §141, Master olarak §142, Anlam §143, Sıfat Kullanımı §145 Bağlaçların eksiltili kullanımı §229 Sözlü Cümlede Vurgu §186, Sözsüz §309 Göreli Cümleler §350-68, Tanımsız Öncel §351- 54, Tanımlanmış Öncül §355-63, Devam Zamiri §353, 364, Veraset §365, Tanımlayıcı §366, Sözlü Olmayan Cümleler Öncesinde §367 Euphony §236.1 Bağlı Maddi §368 Finalis §219 İkinci Zamanlar §186 Son Cümleler §369-72 Birinci ve İkinci Zamanlar §186 Cümle Koordinasyonu §338, Türler §298ff, 315ff, Kelime Sırası §318-20 Kesirler §127 Konu §314, 321-25 Gelecek Zamanlar §208ff Yeterlilik §237a Son Ek Zamirleri §35 Cinsiyet §56 Üstünlük §115 Süper Doğrusal Vuruş §23 Genitif §97ff Hece §17, Kapalı/Açık §18 Alışkanlık, §204ff Hece İşaretçisinin Zamanı §23 Geçici Cümleler §385-95, Geçmiş §386-90, Çağdaş 391-2, İleriye Dönük §393-5 Emir §238-41, Olumsuzluk §242 Geçici Kavramlar §131ff Kusurlu §194, Olumsuzluk §196 Ton (Vurgu) §19, Hareket §20-1 Kişisel Olmayan Fiiller §233 Yerine Getirilmemiş Eylem §222ff Bağımsız Zamirler §45-6 Dolaylı Konuşma §337 Fiil §137ff, Sınıflandırma §146ff, Ettiren §171ff, Eski Çekim 180ff, Yunanca Fiiller §178-9 Master §138-40, Olumsuzluk §244 Ünlemler §296 Vokatif §84 Soru Zarfları §345, Parçacıklar §346, Zamirler §55, 344 Ünülüler §7, §14-5, 22, 148.1&2'nin Değişimi, Kısılma §16 Gerçek Olmayan Koşul Cümleleri §380ff Dilekler §340 Sınırlayıcı Zamanlar §187, 199, 317 Kelime Sırası §318ff, Yunan Orijinalinin etkisi §335 70

--- SAYFA 71 [Görsel / Boş] ---